Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Söderåslänken

- ett bidrag till visionen om Söderåsstaden Åstorp

Söderåslänken - a contribution to the vision of Åstorp as the town of Söderåsen

Elisabeth Möllerström

Examensarbete i landskapsarkitektur, 30 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
Alnarp 2013

Söderåslänken - ett bidrag till visionen om Söderåsstaden Åstorp

Söderåslänken - a contribution to the vision of Åstorp as the town of Söderåsen

Elisabeth Möllerström

Handledare: Anders Westin, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Erik Skärbäck, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Bitr. examinator: Eva Gustavsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: A2E
Kurstitel: Examensarbete i landskapsarkitektur / Master Project in Landscape Architecture
Kurskod: EX0734
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet
Ämne: Landskapsarkitektur
Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsmånad och -år: oktober 2013
Omslagsbild: Elisabeth Möllerström
Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
Elektronisk publicering: http://stud.epsilon.slu.se
Originalformat: A4

Nyckelord: *Åstorp, idenitet, mötesplats, centrumutveckling, regional utveckling, torg, järnvägspark, Söderåsen, rekreation*
Keywords: *Åstorp, identity, meeting place, development of town center, regional development, square, rail way park, Söderåsen, recreation.*

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

FÖRORD

I detta examensarbete på 30 hp använder jag mig av de kunskaper som utbildningen till landskapsarkitekt vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) i Alnarp givit mig. Jag knyter ihop säcken genom att ta mig an ett ganska omfattande område där många skalor och nivåer behandlas.

Det är också en ny fas i min utbildning till landskapsarkitekt där kontakten med en ”beställare” har varit mycket givande. Beställaren, samhällsbyggnadsenheten i Åstorps kommun, har gett mig ett projekt att fritt utveckla och arbeta med, men också en insyn i deras arbete och de har bidragit med sina erfarenheter, idéer och inspiration.

Det är många jag vill tacka för att deras engagerade medverkan har gjort detta examensarbete till en utvecklande och lärorik resa. Särskilt vill jag nämna, Anders Westin, min handledare på SLU Alnarp och Linda Svederberg, planarkitekt och min kontaktperson på kommunen. Dessutom vill jag rikta ett stort tack till Bengt-Olle Andersson; teknisk chef, Elisabeth Dahlgren; parkingenjör, Susann Eriksson; näringslivsutvecklare/turism, Johanna Perlau; chef för samhällsbyggnadsenheten, Patrik Broman; mätingenjör, Malin Bergman; planarkitekt, samtliga från Åstorps kommun, Carola Wingren; professor, Landskapsarkitektur, planering och förvaltning SLU, Henrik Sjöman; Agr.Dr SLU, Åstorps hembygdsförening, Emma Håkansson; Fastighets AB Balder, Ola Thufvesson; FD Lunds universitet samt näringsidkare i Åstorps centrum.

Jag vill också tacka familj och vänner som numera vet en hel del om Åstorp och som stått ut med mina konstanta reflektioner och jakt på parkbänkar, markmaterial, träd, rumslighet med mera...

Elisabeth Möllerström
Hjärup, augusti 2013

Illustrationen visar det nya gestaltningsförslaget av torget i Åstorps centrum.

SAMMANFATTNING

Detta examensarbete handlar om hur Åstorp, en mindre ort i nordvästra Skåne kan utveckla sin identitet och attraktivitet som Söderåsstaden. Syftet med examensarbetet är att undersöka, försöka förstå och med fokus på gestaltning ge förslag på utveckling av en mindre centralorts problematik med identitet och fortsatt utveckling i en konkurrensutsatt region.

Åstorp är ett relativt ungt samhälle som byggdes upp i samband med järnvägens etablering 1875. Åstorp är en liten inlandskommun med knappt 15 000 invånare beläggen mitt i det expansiva, nordvästra hörnet av Skåne. Kommunens centralort ligger alldeles intill Söderåsens nordvästra spets och har ett unikt läge tack vare järnvägsstationen med Pågatåg och den intilliggande naturen. Dock är kopplingen till Söderåsen otydlig och kommunen har en ambition att stärka denna. Kommunens vision för 2020 är: *Åstorp – Söderåsstaden där människor och företag möts och växer.* I visionen finns bland annat mål och fokus på boende och utveckling av ett större turistmål. På Söderåsen finns ett flertal rekreativa målpunkter där det stora, centrumnära makadambrottet har potential att bli ett attraktivt natur- och rekreationsområde, både som ett regionalt besöksmål och för kommunens invånare.

Examensarbetet inleds med grundläggande analyser och studier av Åstorps historia samt nutida status och förutsättningar. Jag har vid ett flertal tillfällen besökt de olika platserna, haft intervjuer och samtal med berörda parter, som samhällsbyggnadsenheten i Åstorp, kommunens näringslivsutvecklare, näringsidkare, fastighetsförvaltare med flera. Dessa källor har tillsammans givit en grund som gestaltningsförslagen bygger på.

För att skapa mer attraktiva offentliga rum i Åstorp har jag studerat begreppen identitet och mötesplatser. Jan Gehls *”Livet mellem husene”* (2003) har särskilt givit inspiration och handledning i min analys- och gestaltningsprocess.

I arbetet har bland annat rapporten *Stationsnära läge*, utgiven av Länsstyrelsen i Skåne tillsammans med Skånetrafiken, Region Skåne och Trafikverket (2010) varit en inspirerande källa. Rapportens syfte är att de stationsnära lägena ska nyttjas på bästa sätt och främja ett samhälle där bilen inte är det enda transportalternativet. I Åstorp stannar idag Pågatågen och det finns planer på att utveckla både person- och godstrafiken, vilket skapar både möjligheter men också viss problematik.

Examensarbetets resultat baseras på studier och undersökningar av olika förslag och rumsligheter i ett 3D-skissprogram, kombinerat med synpunkter från och diskussioner med bland annat samhällsbyggnadsenheten. Produkten av detta är ett övergripande konceptförslag för länken mellan centrum och Söderåsen, samt mer detaljerade gestaltningsförslag på två viktiga mötesplatser; torget och stationsmiljön. I det ingår också ett grundläggande stadsmiljöprogram som ger riktlinjer på hur man kan arbeta med en helhetsbild och attraktivitet i de offentliga rummen för att stärka Åstorps identitet och utveckling. Flertalet stadmiljöprogram har studerats och Söderåsen är konceptets stora inspirationskälla i val av färger, växter och möbler. Torget utvecklas till en mer attraktiv mötesplats med fokus på mänsklig aktivitet och en rumslighet som inbjuder till möten och rörelse. Arbetet avgränsas till att omfatta gestaltning av järnvägsparken vid stationsområdet som en del av kopplingen till centrum och framförallt Söderåsens centrumnära målpunkter.

Alla delar i examensarbetet avslutas med en reflektion där jag diskuterar resultatet och sammanfattar vad som är viktigt att ta med sig vidare i processen. Avslutningsvis görs en reflektion över gestaltningsförslagen och deras framtid samt min egen arbetsprocess. Jag hoppas att förslaget kan bidra med inspiration i utvecklingen av Åstorps centrum och kopplingen till Söderåsen, som berörda parter har möjlighet att arbeta vidare med.

Nyckelord: *Åstorp, identitet, mötesplats, centrumutveckling, regional utveckling, torg, järnvägspark, Söderåsen, rekreation*

ABSTRACT

This examination paper discusses how Åstorp, a small community in the North West of Skåne, can develop its identity and appeal as the town of Söderåsen. The paper aims to investigate and understand a small town's issues regarding identity and continued development in a competitive region, as well as present proposals on how to strengthen the identity and development.

As a relatively young community, Åstorp was founded alongside the railway in 1875. It is a small midland community situated in the center of the expansive North West corner of Skåne, with scarcely 15 000 inhabitants. The community center is at the foot of the North West point of Söderåsen, which presents the town with a unique location in combination with the railway station and its Pågatåg and closeness to nature. However, the connection to Söderåsen is vague and the community has a hope of strengthening this connection. In a vision presented by the municipality Åstorp should, by 2020, be *Åstorp – The town of Söderåsen, where people and companies meet and grow.* This vision contains goals which focus on housing and development of a larger tourist destination. Söderåsen offers a number of recreational destinations, one of which is the close to town center quarry. This location has the potential of becoming an attractive nature and recreational area, both as a regional destination and a local one.

Basic analyses and studies of local history, as well as up-to-date status and condition are the paper's starting point. I have visited the locations, held interviews with concerned establishments such as the office of planning structure, the Business and Tourism Development Manager of the municipality, business owners and real estate managers. My design proposals are based on the information given by these sources.

I have also studied the concept of identity and meeting place, in order to create more attractive public spaces in Åstorp. Jan Gehls "*Livet mellem husene*" (2003) is a source of inspiration and guidance in my process of design and analyses.

In 2010 Länsstyrelsen published *Stationsnära läge,* a joint project with Skånetrafiken, Region Skåne and Trafikverket. The report state that locations close to the railway station should be used in the best possible way, and promote a community where the car is not the sole transportation. Today, the Pågatåg stops in Åstorp and there are existing plans on developing both passenger transportation and goods traffic. This creates opportunities as well as difficulties.

The result is based on the studies and investigations of different proposals and spatiality in the 3D-program SketchUp, in a combination with views and discussions with the office of social structure among others. I have produced a general concept regarding the link between the town center and Söderåsen. I have also created a detailed proposal for two important meeting places; the square and the station. These also include a basic urban environment program, with guidelines on how to create a general impression and appeal in the public spaces to enhance Åstorps identity and development. Different urban environment programs have been studied and the big inspiration for choice of colors, plants and furniture is Söderåsen itself. The square is made into a more attractive meeting place with focus on human activity and a spatiality promoting meeting and movement. The paper is limited to discuss the design of the railroad park by the station as a part of the connection to the town center and especially to destinations of Söderåsen.

Every chapter is concluded with a reflection of the result and a conclusion of important realizations needed to be considered in the continued work. To round off I reflect on my designed proposals and their future, as well as my own process. My hope is that this proposal might inspire the development of Åstorp center and its connection to Söderåsen, which concerned parties are able to continue working on.

Keywords: *Åstorp, identity, meeting place, development of town center, regional development, square, rail way park, Söderåsen, recreation.*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION 8

Introduktion: En vision 9
Syfte 10
Mål 10
Frågeställning 10
Avgränsning 11
Målgrupp 11
Läsanvisning 11
Material & metod 12

BAKGRUND 14

Åstorps historia 15
Åstorp i regionen 19
Åstorp idag och i framtiden 20
Att tänka på . . . 27

BEGREPP & ANALYS 28

BEGREPP: IDENTITET OCH MÖTESPLATSER 31

Identitet 32
Mötesplatser 34
Att tänka på . . . 39

ANALYS: EN GRÖN LÄNK 40

En grön länk 41
SWOT- analys 46
Reflektion 47
Att utveckla . . . 49

ANALYS: TORGET 50

Torget idag 51
SWOT- analys 55
Reflektion 56
Att utveckla... 58

ANALYS: STATIONSOMRÅDET 59

Stationen - en mötesplats 60
Stationsområdet idag 61
SWOT- analys 63
Reflektion 64
Att utveckla . . . 65

GESTALTNING 66

En del av Söderåstaden... 67

KONCEPT & PROGRAM 68

Koncept & gestaltningsprogram 69
Färger 70
Möbler 71
Växtmaterial 74

SÖDERÅSLÄNKEN 76
Söderåslänken 77
Konceptidé för Söderåslänken 79
Länkens funktioner 80

SÖDERÅSTORGET 82
Söderåstorget 83
Illustrationsplan 84
Fokus på rörelse och mötesplatser 85
Funktioner & material 86
Turistbyrån 90
Lek i centrum 92
Gångfartsområde 94
Ett mer levande torg 96
Kväll på torget 98
Belysningsplan 99

JÄRNVÄGSPARKEN 100
Illustrationsplan 101
Järnvägsparken 101
Rörelse i parken 102
Grönt i parken 103
Entré till söderåslänken 104
Belysningsplan 105

REFLEKTION 106
Förslaget och framtiden 107
Processen 109

KÄLLFÖRTECKNING 112

INTRODUKTION

• en vision • syfte & mål • frågeställning • avgränsningar • material & metod

INTRODUKTION: EN VISION

Idag handlar mycket om att synas, om att vara något. Det är det samhällsklimat som råder och som även påverkar de mindre kommunerna. De kämpar med att locka invånare och besökare i en värld där avstånd inte längre är lika långa och människor är betydligt mer flyttbara än de tidigare varit, tack vare nya informationskanaler och transportsätt.

Samhällen växer fram av olika anledningar, och utvecklas sedan olika, en del stagnerar, några tynar bort samtidigt som andra lever vidare och utvecklas, mer eller mindre. För att vara framgångrikt, utvecklas eller åtminstone fungera bra för de som bor och verkar i samhället gäller det att vara attraktivt och att både kunna konkurrera och sammarbeta med omgivande orter och regioner. Något måste locka både företag, invånare och besökare, och därför bör en stark identitet som förknippas med något positivt och attraktivt vara betydande för en orts utveckling.

Detta examensarbete handlar om en liten kommun i nordvästra Skåne med en stor vision. Åstorps vision från 2012 sträcker sig mot 2020. Visionen lyder: *Åstorp – Söderåsstaden där människor och företag möts och växer*. Visionen har fem fokusområden där det attraktiva boendet är ett område som lyfts fram. Det finns också ett intresse och behov i Åstorps kommun att utveckla och förbättra kopplingarna mellan centrum, järnvägsstationen och Söderåsen med sina rekreationsmöjligheter. Ett av målen i kommunens vision är att det stora, centrala och snart avvecklade makadambrottet ska utvecklas till ett av Skånes tio mest besökta turistmål.

Stora visioner och mål kräver att det skapas förutsättningar för att dessa ska bli verklighet. Detta examensarbete fokuserar på att analysera Åstorp och undersöka hur samhällets centrum kan bli mer attraktivt och starkare i sin koppling till Söderåsen.

Det ska synas att man är i Söderåsstaden!

Den orangea pilen visar vägen från centrum till rekreationsområden i Åstorp.

SYFTE

Syftet med examensarbetet är att undersöka, försöka förstå och väcka intresse för en mindre centralorts problematik med identitet och fortsatt utveckling i en konkurrensutsatt region. Jag vill undersöka hur orten kan förbättra sin attraktivitet och arbeta identitetsskapande med viktiga mötesplatser i centrum, utifrån kommunens vision om Söderåsstaden.

MÅL

Målet med examensarbetet är att presentera ett övergripande konceptförslag för kopplingen mellan Åstorps centrum och Söderåsen samt mer detaljerade gestaltningsförslag på två viktiga mötesplatser, torget och stationsmiljön. Jag vill visa på hur utvecklingen av platserna och kopplingar mellan dem och Söderåsen kan bidra till att stärka Åstorps identitet och utveckling på ett positivt sätt och inspirera till fortsatt arbete.

FRÅGESTÄLLNING

Hur kan kopplingen mellan Söderåsen och Åstorps centrum förbättras och bidra till att stärka ortens identitet som Söderåsstaden?

Övergripande är frågan hur kopplingen mellan torget i centrum till rekreationsområden på Söderåsen kan bli tydligare och mer inbjudande? När det gäller mer specifika områden är frågan hur stationsmiljön och torget kan gestaltas för att få förutsättningar att bli bättre fungerande offentliga rum i Söderåsstaden?

AVGRÄNSNING

Arbetet är avgränsat till att diskutera hur ett samhälle kan bli attraktivare genom identitet och mötesplatser. För att avgränsa arbetets omfattning fokuserar förslaget på tre områden som kommer att redovisas i olika skalnivåer.

1. söderåslänken är tänkt att binda samman Åstorps centrala delar med Söderåsen och dess natur- och kulturvärden. Länken kommer att redovisas i en mer övergripande skala med konceptförslag.

2. torget är en central och urban kärna i Åstorp, där kopplingen till Söderåsen bör vara tydlig. Torget kommer därför att gestaltas i en mer detaljerad skala.

3. järnvägsstationen har en betydelsefull roll för Åstorp och skapar förutsättningar för goda kommunikationer i regionen. Området kommer att analyseras och för järnvägsparken, som är en central del av länken, kommer ett gestaltningsförslag att presenteras.

MÅLGRUPP

Målgruppen för detta examensarbete är berörda parter i Åstorps kommun, dels samhällsbyggnadsenheten men också invånare, näringsidkare och politiker bland andra. Förhoppningsvis kan också landskapsarkitekter, stadsplanerare och fysiska planerare som intresserar sig för den mindre ortens utveckling och identitet finna intresse i examensarbetet.

LÄSANVISNING

Examensarbetet är uppdelat i fem huvuddelar. Arbetes disposition, med avslutade reflektion och kortfattad sammanfattning, möjliggör för läsaren att snabbt få en uppfattning av avsnittets innehåll. Det underlättar läsning och belyser viktiga faktorer i den fortsatta processen. Under *Material och metod* beskrivs de olika delarna mer ingående.

- **introduktion**
- **bakgrund**
- **begrepp och analys**
- **gestaltning**
- **reflektion**

Bilden visar Åstorp med Söderåsen i bakgrunden.

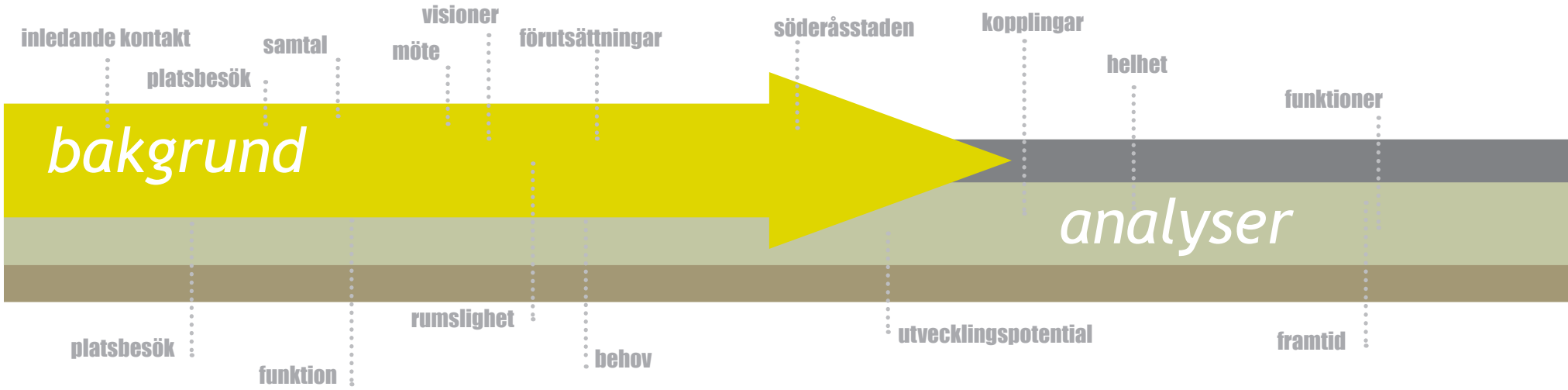

MATERIAL & METOD

Pilarna ovan beskriver examensarbetets arbetsprocess och disposition. Arbetets huvudsakliga metod har varit att genom litteraturstudier, samtal och platsbesök undersöka och förstå vilka förutsättningar som finns för att kunna skapa gestaltningsförslag som försöker svara på frågeställningen. Med inspiration i erkända analysmetoder har utvalda områden analyserats.

De olika delarna avslutas med en reflektion där jag diskuterar och visar övergripande vad som är viktigt att ta med sig i processen. Gestaltningsprocessen har påverkats och utvecklats tack vare andra exempel, begrepp, genom inspiration i gestaltningslitteratur samt samtal och diskussioner med olika professioner. De olika stegen i arbetsprocessen har precis som pilarna visat ofta löpt parallellt.

bakgrund

historia

För att förstå varför Åstorp är vad det är idag och för att få en bild av utvecklingen över tid har en litteraturstudie av kommunens och framförallt centralortens historia gjorts.

platsen: Åstorp

Det nutida Åstorp har studerats genom översiktsplan, grönstrukturplan och andra källor som gett information om ortens struktur och aktuella status, både lokalt och i regionen. Förutsättningar och visioner, både lokala och regionala, har studerats. För att förstå orten, rummen och funktionerna har flertalet platsbesök gjorts vid olika klockslag och årstider. Intervjuer och samtal med bland andra planarkitekt, parkingenjör, teknisk chef, samhällsbyggnadschef, näringslivsansvarig, landskapsarkitekt, fastighetsförvaltare och näringsidkare har gett material och förståelse för platserna och visionerna.

begrepp & analyser

begrepp: identitet & mötesplats

I utvecklingen av den mindre orten i dagens och framtidens samhälle är begrepp som identitet och mötesplatser centrala. Dessa undersöks i en litteraturstudie.

analyser

Utifrån bakgrundens information, studier och flertalet platsbesök görs analyser på de specifika områdena, i olika skalor för att förstå problematiken som diskuteras ur olika perspektiv, både lokalt och regionalt. Här analyseras områdena med inspiration i Kevin Lynchs (1960) metod att analysera stadslandskapet, där stråk och rörelser, barriärer, knutpunkter och noder lokaliseras. Hur upplevs stadslandskapet, hur rör sig människor, vilka hinder och knutpunkter finns? Lynchs metod med en övergripande plan kompletteras med en visuell ”vandring” som visar hur de olika platserna ser ut och

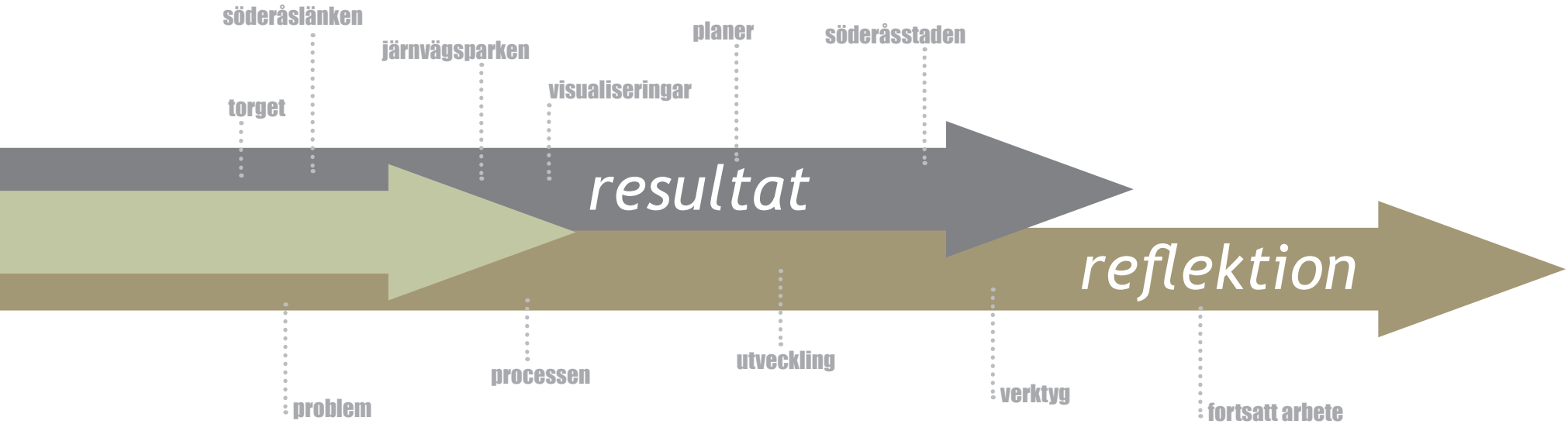

upplevs. Denna vandring finner sin inspiration i Gordon Cullens analysmetod Serial vision (1971). Denna analys baseras också på studierna av begreppen identitet och mötesplatser med extra fokus på Jan Gehls (2003) teorier om människans användning av det offentliga rummet. Torget och stationen är viktiga mötesplatser, hur fungerar de idag och vad kan vara av intresse att utveckla och förbättra? Grönstruktur och rekreationsmöjligheter är viktiga aspekter och dessa analyseras både i det aktuella området och i ett större perspektiv.

Analyserna avslutas med en övergripande SWOT-analys för att förstå vilka styrkor, svagheter, möjligheter och hot som påverkar. Analysernas resultat diskuteras sedan i en reflektion över problem och utvecklingspotential. Till sist kommer en sammanfattning i punktform över vad som är viktigt att utveckla och ha med sig i gestaltningen.

resultat

gestaltningsprogram

För att skapa en helhet i kopplingen mellan Åstorp och Söderåsen ger gestaltningsprogrammet exempel på riktlinjer och principlösningar. Ett koncept för hur platserna kan gestaltas med förslag på färger, möbler, vägvisare, markmaterial, belysning och växtmaterial.

gestaltning

I denna del presenteras förslag på gestaltning av torget, järnvägsparken och principer för kopplingen mellan Åstorp och Söderåsen. Förslagen presenteras med olika detaljeringsnivå och meningen är att ge en bild av hur platserna kan komma att utvecklas. Gestaltningen är ett resultat av bakgrunden och analyserna, handskisser och framförallt undersökande 3D-modellering i SketchUp. Gestaltningsförslagen har diskuterats med sakkunniga samt olika tjänstemän i Åstorps kommun.

reflektion

förslaget och framtiden

Under arbetets gång har reflektion varit viktigt. Som tidigare nämts avslutas alla delarna därför med en reflektion där innehållet diskuteras. Mina tankar och idéer, utvecklingspotential och slutsatser redogörs. Hela arbetet och resultatet avslutas med en reflektion och diskussion, här behandlar jag också den fortsatta processen och projektets framtid.

processen

Till sist en reflektion över hur min arbetsprocess har varit. Här diskuterar jag bland annat metod, material, arbetsverktyg och möten.

BAKGRUND

• historia • i regionen • idag och i framtiden • visioner och mål • reflektion

ÅSTORPS HISTORIA

Framtiden påverkas av arvet och lärdommar kan dras av historiska händelser. Åstorps historia är kort, samhället växte fram tack vare järnvägens etablering för snart 140 år sedan.

ett samhälle växer fram

Ofta växer ett samhälle fram genom sitt geografiska läge och det gäller även för Åstorp. Söderåsen utgjorde ett hinder för resande och de stora landsvägarna gick på 1700-talet mot Stockholm, Kristianstad och Europa genom Åstorps by med anor från 800-1000 e. Kr. (Andersson1985, ss. 4-7). Senare, år 1875, öppnades järnvägen som drogs mellan Åstorps by och Björnekulla, alldeles intill Söderåsens nordöstra spets Klinten. Trots att området var sumpmark valdes denna plats för att Vrams Gunnartorps godsägare R Tornerhjelm skulle ha nära till stationen (Andersson1988, ss. 30-34). Vid stationen växte det nya Åstorp fram och det kom att bli nordvästra Skånes största järnvägsknutpunkt. Det innebar slutet för Åstorps by och samma år som järnvägen öppnade flyttade torghandeln därifrån till Stora torg nära stationen i det nya samhället. Året efter öppnade gästgivarparet Lindblom från Åstorps by Järnvägshotellet. De insåg att framtiden fanns vid järnvägen och fram till 1950-talet när bilismen kom hade järnvägshotellet haft många övernattande gäster och fungerat som ett finare festställe för Åstorps toppskikt (Andersson 1997, s. 77). De olika tåglinjerna kom att bli många med tiden. Först öppnades järnvägslinjen mellan Helsingborg och Hässleholm, strax efter trafikerades linjen Landskrona- Åstorp-Ängelholm. Vid sekelskiftet kom även Skåne-Smålandsbanan och Möllebanan igång (Andersson 2004, s. 123). Många tåg kom och gick vid Åstorps järnvägsstation och när den var som störst arbetade upp mot 180 personer där (Andersson 2004, s. 124).

sekelskiftet

1889 fick Åstorp sin första stadsplan och ortens kvartersstruktur planerades (Andersson 2004, s. 101). På Söderåsens sluttning ner

Åstorp med omgivning. Troligtvis från 1945. Foto: Åstorps hembygdsförenings arkiv.

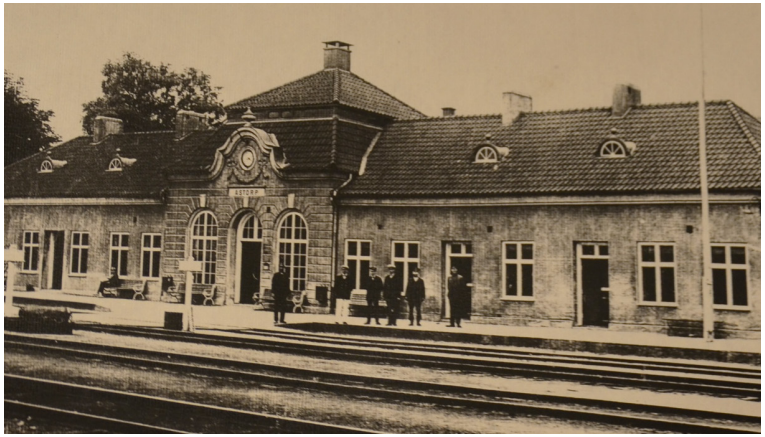

Stationsbyggnaden i Åstorp. Foto: Åstorps hembygdsförenings arkiv.

mot järnvägen, även kallad *Andra sidan*, bosatte sig hantverkare och arbetare. Längs Köpmansgatan och Stationsgatan, idag Storgatan, byggde affärsmännen sina hus och verksamheter. Åstorp var en handelsort som ansågs lite finare än de omgivande gruvorterna. Vid sekelskiftet 1900 blev Åstorp ett municipalsamhälle.

klinten och makadambrottet

Andersson skriver i *Spåren till Åstorp* (1988, ss. 54-57) om brytningen av stenkross vid Klinten. I samband med järnvägens etablering startades brytning av granitgnejs, men arbetet var tungt och arbetarna strejkade. Konflikten ledde till att verksamheten gick i konkurs i slutet av 1800-talet. Det påverkade hela samhället och många handlare, fabrikörer och bönder drogs med i konkursen och Åstorp fick dåligt anseende. 1903 startades produktionen upp i ny regi med namnet Skånska makadamfabriken, och då gick verksamheten bättre, det sprängdes i berget och stenkrossen var ett effektivt verktyg i produktionen av makadam som lastades på järnvägsvagnar för vidare transport. Under första världskriget gick många av dem vidare mot Danmark och Tyskland där behovet var stort. Behovet av makadam blev åter stort vid andra världskriget och sedan fortsatte det för bland annat väg- och husbyggen. Verksamheten satte sina spår i berget där hålet efter brytningen blev allt större. När boende på 1970-talet protesterade mot verksamheten försvarade företaget verksamheten och hålet i berget med att det skulle bli en stor badsjö vid millenniumskiftet.

industrier

Åstorp kom att utvecklas till ett industrisamhälle tack vare goda transportmöjligheter. Den första fabriken var snickerifabriken Munktells som 1894 började tillverka leksaker. 1902 startades Johanssons träförädlingsfabrik (Ji-Te) som senare skulle bli välkända Swedoor som än idag är en av kommunens stora arbetsgivare. Åstorps tunnfabrik, Björnekulla fruktindustrier, Skånska läskedrycksfabriken, Åstorps bruk, Åstorps mekaniska verkstad och Scan är andra industrier som varit betydelsefulla i Åstorp (Andersson 1997, ss. 92, 106-107).

Makadambrottet 1918, före maskinernas intåg. Foto: Åstorps hembygdsförenings arkiv.

Kreatursmarknad på Gamla torg vid sekelskiftet.
Foto: Åstorps hembygdsförenings arkiv.

vita villan på torget

De stora industrimännen i Åstorp byggde sina statusvillor i samhället och Vita Villan på torget är en av dem. Villan byggdes i början av 1900-talet av Johan Rosenberg, ordförande i municipalnämnden och disponent i Tunnfabriken. Senare kom villan att inhysa bland annat kommunkontor, ABF, arbetarkommunens expedition och till sist restaurang och hotell. I slutet på 1990-talet gick restaurangen i konkurs men nu är Rosenbergs åter en levande restaurang med hotell mitt i centrum (Andersson 2004, s. 106).

nöjesstället tingvalla

Sedan början på 1930-talet har Tingvalla strax utanför Åstorps centrum varit ett nöjesställe. I *Tidernas Åstorp* (Andersson 1997, ss. 95-97) finns en artikel om nöjesstället Tingvalla. Där har 100 000-tals dansat, ätit och spelat bingo. På mitten av 80-talet renoverades Tingvalla och fortfarande anordnas det danskvällar och fester. Tingvalla ligger vid Söderåsens sluttning och härifrån utgår Skåneleden.

levande centrum på 1940-talet

Vid sekelskiftet var området vid stationen, Köpmansgatan och delvis vid Storgatan bebyggda och det skulle dröja fram till 1940-talet innan en mer expansiv utökning av Åstorps bebyggelse startade. På Storgatan fanns många affärer på 1940-talet. Olle Sikesjö som vuxit upp på Fabriksgatan i Åstorp redogör i *Människor och miljöer* (Andersson 2000, ss. 48-49) för vilka typer av affärer som fanns. Listan blir lång, för där fanns det mesta; skoaffär, flertalet skomakare, konditori, pensionat, färghandel, järnhandel, herrekipering, frukt- och grönskasaffär, café och flertalet bageri, sparbank, glasmästeri, tavelaffär, radioaffär, frisör, sadelmakare, rörläggeri, elaffär, cykelaffär, hatt- och mössaffär, toffelmakare, korgmakare, gummiverkstad, elaffär, speceriaffär, landsfiskalskontor, barnbeklädnadsaffär, bokhandel, möbelaffär, biograf, mejeriförsäljning, kött- och chark, sportaffär, ciggar-och papperhandel, ölutskänkning, smidesverkstad, plåtslageri, fotograf, textilbutik, ur-och optik, måleriaffär,

”Åstorps samhälle växte upp kring järnvägssationen. Stationen var en knutpunkt för hela nordvästra Skåne. Resande anlände i allt stridare strömmar från olika håll sedan de ångdrivna tågen började tuffa fram 1875. Som järnvägsknut var det naturligt att här öppnades hotell, kaféer, affärer, skolor, verkstäder, industrier, samlingslokaler och nödvändig allmän samhällsservice.”

Hämtat ur *Åstorpsbilder från gången tid.*
(Andersson & Olsson 1997)

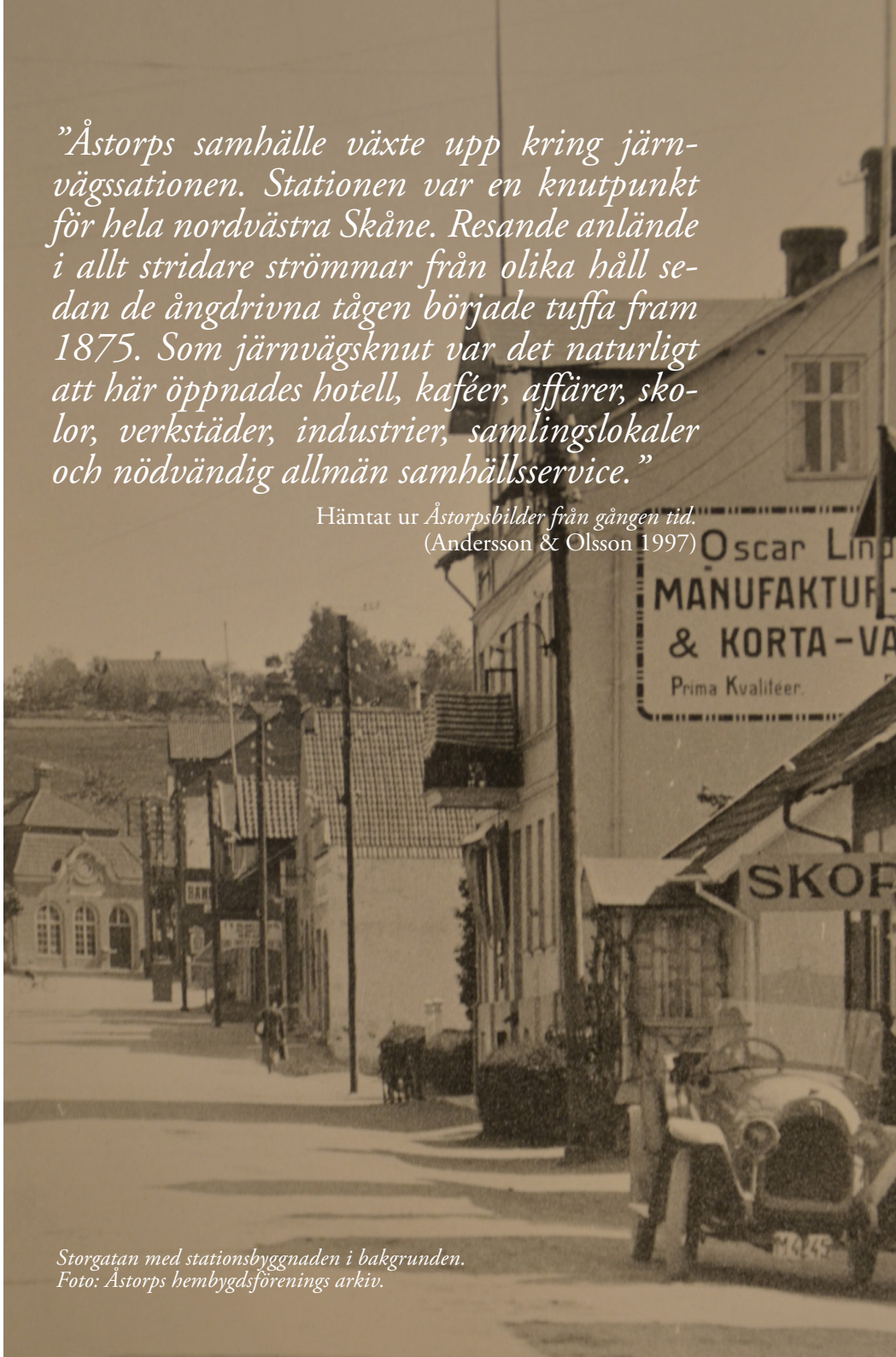

Storgatan med stationsbyggnaden i bakgrunden.
Foto: Åstorps hembygdsförenings arkiv.

frisersalong, urmakare, tvålaffär, kaffeaffär, mjölkaffär. Storgatan erbjöd alltså ett brett utbud av service och handel för stadens invånare och tillresta.

andra tider

På 50-talet fick Åstorp en ny stadsplan och jordbruksmark köptes in för att bli tomtmark för bland annat bostäder då behovet var stort och på 60- och 70-talet fortsatte utbyggnaden av bostadsområden (Andersson 2004, s. 127). En del i utbygganden av centrum var Nya torg, men det blev inte som det var tänkt och trots försök att göra Nya torg till ett centrum och en samlingsplats kunde det inte konkurrera med det gamla torget och centrumet nära järnvägsstationen.

Många hus har rivits i Åstorps centrum och ersatts av mer moderna hus, vilket bidrar till en splittrad stadsbild där olika akitektoniska drag blandas. Sedan 1983 har 18 stycken hus i centrum rivits, och 2000 kom en uppdaterad bebyggelseinvetering. I Centrumplanen (Åstorps kommun 2000, ss. 4-5) påpekas att framtida rivning ska tillämpas med stor restriktivitet, då olika tidsepoker visar utveckling och ger orten sin identitet.

I Hyllinge öppnades på 70-talet en stormarknad som tillsammans med Väla i Helsingborg konkurerade ut stora delar av handeln i centrala Åstorp. I kommunen startades ett flertal projekt, som Lyftet och Checkpoint Sweden, men de blev aldrig de succéer som de förväntades att bli (Andersson 2004, s. 130).

Åstorps centrum och bangården på 1940-talet. Foto: Åstorps hembygdsförenings arkiv.

Julhandel på nya Torg, troligtvis 50-tal. Torget var en del av Åstorps nya stadsplan från 1950-talet. Foto: Åstorps hembygdsförenings arkiv.

ÅSTORP I REGIONEN

Åstorp ligger centralt i nordvästra Skåne som är en del av den expansiva Öresundsregionen. Landskapet är varierat och infrastrukturen väl utvecklad i denna växande region som 2012 hade över 300 000 invånare.

en del av Familjen Helsingborg

Åstorps kommun sammarbetar med andra kommuner i sitt närområde och de kan tillsammans marknadsföra sig och arbeta för att lösningar skall fungera i regionalt perspektiv. I ett samarbete som kallas Familjen Helsingborg/ Skåne Nordväst ingår följande kommuner: Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Perstorp, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örkelljunga. I nordvästra Skåne är Helsingborg den största staden med 40 % av regionens befolkning (Helsingborgs stad 2011, s. 10).

varierat landskap

Flertalet av kommunerna gränsar mot Öresund och Kattegatt och för dem är närheten till havet en stor attraktivitetsfördel. Åstorp är en av inlandskommunerna och här finns Söderåsen som tillsammans med Kullaberg och Hallandsåsen utgör de större rekreationsområden i nordvästra Skåne med sammanhängande skogs- och frilufsområden.

väl utbyggt infrastrukturnät

Nordvästra Skåne har ett väl utbyggt infrastrukturnät med flertalet vägar och järnvägar som är är riksintressen. Vid Åstorp passerar både E4 mot Stockholm och riksväg 21 mot Kristianstad. En annan viktig länk i infrastrukturen är E6 mot Göteborg som från Åstorp nås via väg 112. Här finns också järnvägen med persontrafik på Skånebanan (Helsingborg-Hässleholm) samt Godsstråket genom Skåne (Båstad-Ängelholm-Åstorp-Svalöv-Teckomatorp-Lund-Malmö-Trelleborg). När Hallandsåsens tunnel tas i drift är planen att andelen godståg ska öka betydligt och då måste Söderåsbanan, en del av Godsstråket genom Skåne, rustas upp. Åstorps kommun är kritisk i sin Översiktsplan (2012b, s. 39) då den ökade mängden godståg innebär nackdelar för kommunen och de boende i centrala Åstorp. Längre fram finns det planer på att denna bana också ska trafikeras av persontrafik. Åstorp är centralt beläget i området, med tåg tar det 23 minuter till Helsingborg (Skånetrafiken u.å.).

Kartan visar Familjen Helsingborg och infrastrukturen som finns i och kring Åstorp.

ÅSTORP IDAG OCH I FRAMTIDEN

Hur fungerar Åstorp idag och vilka utvecklingsmöjligheter finns det? För att förstå Åstorps förutsättningar och framtida utveckling redovisas här information om ortens struktur, invånare, sysselsättning, handel och företagande.

Vid Söderåsens nordvästra spets ligger Åstorps kommun. Kommunen är Skånes näst minsta med en yta på 9 300 hektar. Åstorp är den enda tätorten i Söderåskommunerna som är belägen i direkt närhet till Söderåsen och genom Björnekulla och bebyggelse på Klinten breder orten delvis ut sig på åsen. I kommunen finns också samhällena Hyllinge, Nyvång och Kvidinge.

invånare

I kommunen fanns det 14 806 invånare i december 2012 (SCB 2013). I Översiktsplanen (Åstorps kommun 2012b, ss. 6-8) fastslår kommunen att det mest är barnfamiljer som flyttar till Åstorps kommun medan utflyttning främst sker bland invånare i åldern19-24 år. Tidigare har många lägenheter stått tomma men inflyttning från utlandet har bidragit så att kommunen inte minskat i invånarantal. Kommunen menar att det är svårt att förutse hur den kommer att växa då läget i regionen gör att många idag arbetar på en ort och bor på en annan, men kommunens invånarantal har stabilisertas efter att ha haft en växande utveckling under 2007-2010.

sysselsättning & näringsliv

Idag dominerar tillverkningsindustrin sysselsättningen i Åstorp, men tendensen här liksom i övriga västvärlden är att denna sektor minskar och tjänstesektorn ökar. Nettoutpendlingen i kommunen har legat runt 700 personer de senaste tio åren, och det är till Helsingborg som flest pendlar (Åstorps kommun 2012b, s. 9). Det finns drygt 1300 arbetsplatser i Åstorps kommun som tillsammans har över 5000 anställda, och det är mest mikro, små och medelstora företag i olika branscher (Persson 2013). Två stora företag med lång historia på orten är JELD-WEN Sverige AB, tidigare Swedoor och Saint-gobain Ecophon AB. Köpcentret Familia och andra butiker i Hyllinge sysselsätter också många personer.

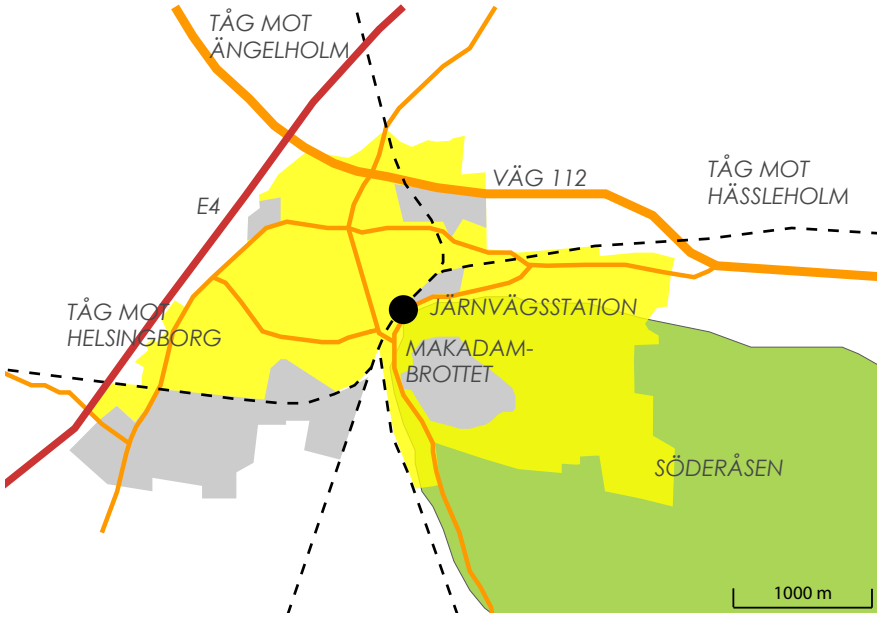

Åstorps tätort ligger intill Söderåsen. Genom orten passerar flertalet viktiga infrastrukturstråk såsom järnväg och Europaväg.

attraktivare företagskommun

Lars Persson, omvärldsanalytiker från Familjen Helsingborg (2013), menar att företag idag allt mer väljer att etablera sig på platser som uppfattas som attraktiva för den typ av anställda som företaget söker. Persson menar att det finns en risk att om Åstorp inte kommer till rätta med den låga utbildningsnivån och bristen på arbetskraft med rätt kompetens, väljer företag andra orter att verka i. Det är viktigt att arbeta för att vara attraktiv och därmed locka arbetskraft som efterfrågas. En del i detta är att kunna erbjuda upplevelser som är kopplade till kultur, kreativitet och innovation. Kommunerna behöver tänka nytt oavsett om det gäller näringsliv, kultur, bostäder, utbildning, fritid eller kompetensförsörjning menar Persson. Kommunens näringslivsutvecklare Susann Eriksson[1] är inne på samma resonemang och menar att dagens konsumenter har ett annat köpbeteende och att det handlar om att hitta nya uttryck.

handel i centrum

Det visar sig att konkurrens från bland annat externa köpcentrum som Familia i den egna kommunen, Väla i Helsingborg och näthandel har påverkat Åstorps handel i centrum negativt. Många butiker har stängt och centrum har blivit mindre attraktivt. Susann Eriksson, näringslivsutvecklare säger följande om trenden och utvecklingen:

”Jag tror att vi måste hitta ett annat sätt att se på centrum. Kanske är det inte en handelsplats först och främst utan kanske mer en mötesplats.”

Susann Eriksson,
näringslivsutvecklare i Åstorp

Eriksson menar att det idag inte finns det kundunderlag som krävs för att Åstorp ska kunna erbjuda många butiker i centrum.

1. Susann Eriksson näringslivs/turismutvecklare i Åstorps kommun, samtal den 15 mars 2013.

Centrum i Åstorp. Vid Torggatan som bilden visar och Storgatan finns ett fåtal butiker kvar.

Ett flertal lokaler mitt i centrum står tomma.

Ola Thufvesson, filosofie doktor och universitetslektor vid Institutionen för Service Management, Lunds universitet[2], menar att nya etableringar i Åstorp inte kan leva av centralortens egna invånare utan det måste hålla sådan klass att det blir ett regionalt mål. Kombinationen med Söderåsens nordvästpunkt, järnvägsstationen och ett trevligt småstadsutbud skulle kunna lyfta orten ordentligt. Det krävs dock en kraftsamling där några nya aktörer öppnar samtidigt och gärna i samband med att en attraktivare fysisk miljö realiseras. Thufesson skriver om studenter vid Institutionen för Service Management, som har gjort studier av möjlig detaljhandelsutveckling i Åstorp, och där fanns bland annat förslag med Söderåsen och friluftsutrustning i fokus. En mindre saluhall på eller nära torget med stort fokus på närproducerade varor var ytterligare ett förslag.

boende

Det har byggts många bostäder i Åstorps centralort de senaste 50 åren. Bebyggelsen i centrum består av relativt låga flerfamiljshus på 3-4 våningar samt villabebyggelse.

I Översiktsplanen (Åstorps kommun 2012b, ss. 22-26) menar kommunen att en förutsättning för nybyggnation är att det finns ekonomi i projekten och att bostadsrätter därför kan vara ett sätt att öka antalet flerbostadshuslägenheter. En målgrupp kan vara äldre människor som säljer sina villor. Inom området vid centrum och torget planerar kommunen att förtäta med 100 nya lägenheter fram till 2030. Centralt beläget intill bangården finns kvarteret Gurkan som är ett äldre industriområde på cirka 5 hektar. Idag har Björnekulla Fruktindustrier AB sin verksamhet här men i Översiktsplanen är området redovisat som mark för 165 lägenheter i flerbostadshus med beräknad utbyggnad 2024-2029, förutsatt att en överenskommelse med företaget som har pågående verksamhet på området sker. Övrig förtätning i Åstorps tätort innebär cirka 300 lägenheter i flerbostadshus, 80 radhus samt knappt 50 villor.

Storgatan i Åstorp. Låg bebyggelse i centrum skapar förutsättningar att förtäta.

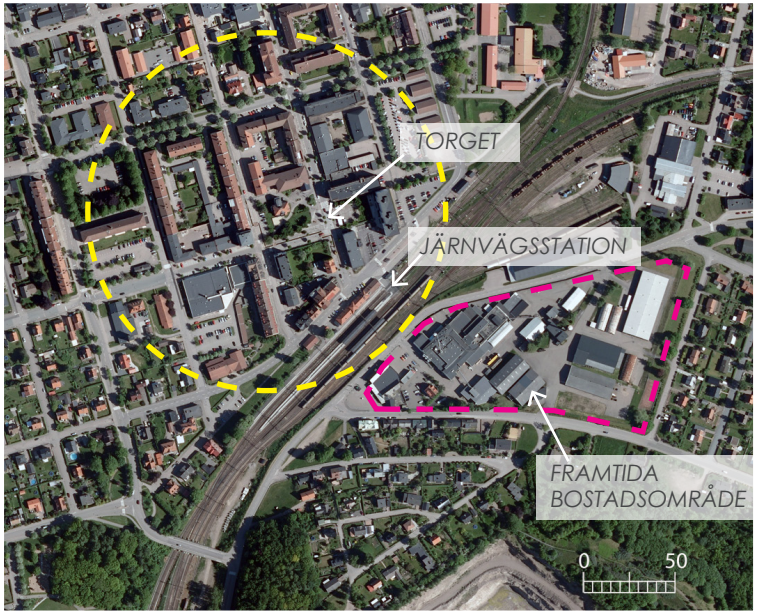

Centrum i Åstorp. I centrum finns flerfamiljshus med 2-7 våningar, i övrigt dominerar villamattor och radhus. Ortofoto: Åstorps kommun

2. Ola Thufvesson filosofie doktor och universitetslektor vid Institutionen för Service Management, Lunds universitet, e-post den 2 april 2013.

grönstrukturplanen

I Åstorp är en stor del av kommunens mark jordbruksmark vilket bidrar till att andelen tillgänglig allemansrättslig mark är liten, men närheten till Söderåsen skapar goda förutsättningar för rekreation. Kommunen har en Grönstrukturplan från 2011. I denna har grönytorna i kommunens samhällen analyserats utifrån tre aspekter: tillgång, nåbarhet och kvalitet. Kommunen fastslår att 1000 meter är ett rimligt avstånd för att ett naturområde ska kännas lättillgängligt och 300 meter är lämpligt till en park. I planen nämns att det finns ett behov av att utveckla gröna rekreativa länkar i de centralare delarna av Åstorps samhälle på grund av tätheten. Den menar också att sammanhängande gång- och cykelvägar samt grönstråk är en mycket viktig faktor för rekreation.

mötesplatser & attraktiva kopplingar

Grönstrukturplanen beskriver ett behov av fler mötesplatser, både större och mindre och anpassade efter olika behov. För att förstärka Söderåsen och rekreationsmöjligheterna är det viktigt att infarter, tågstationen och hållplatser med kopplingar till grönstrukturen utvecklas, enligt Grönstrukturplanen. Kommunen menar att ett flertal platser bär kulturella värden men att många av dem skulle kunna utvecklas mycket mer vad det gäller karaktär och attraktivitet. Prioriterade målgrupper är barn och äldre. I Åstorps centrala delar finns det ett utvecklingsbehov av gångstråk som kopplar samman och väcker ett intresse för närliggande park- och naturmark och goda förutsättningar finns för att utveckla attraktiva kopplingar från centrum mot Söderåsens närnatur, menar Grönstrukturplanen.

söderåsen

Söderåsen är ett riksintresse och är skyddad av miljöbalken. Den *Fördjupade översiktsplanen för Söderåsen* (2001) har som mål att tillgängligheten på Söderåsen ska öka för både friluftsliv och rekreation. Söderåsen består av urberg och huvudbergarten är gnejs. Bokskogen är karaktäristisk för Söderåsen och därför ska den utvecklas enligt planen.

skåne nordvästs grönstrukturstrategi

Samarbetet Skåne NordVäst har tagit fram en Grönstrukturstrategi (2013). Tillsammans vill kommunerna utveckla och tillgängliggöra de regionala naturområdena med fokus på turism, rekreation och naturvärden. Dessa ska marknadsföras och tydliga entréer ska skapas vid områdena. I denna strategi har hela Söderåsen utsetts till ett viktigt regionalt naturområde och i Åstorp finns en av de fastställda entréerna. Här finns också förslag på att Skåneleden ska fortsätta genom Åstorp över slätten och sedan följa Vegeå mot kusten i Ängelholm. I strategin fastslår kommunerna att de prioriterar gröna sammanhängande stråk från staden ut i det omkringliggande landskapet och de ska arbeta för att övervinna barriärer.

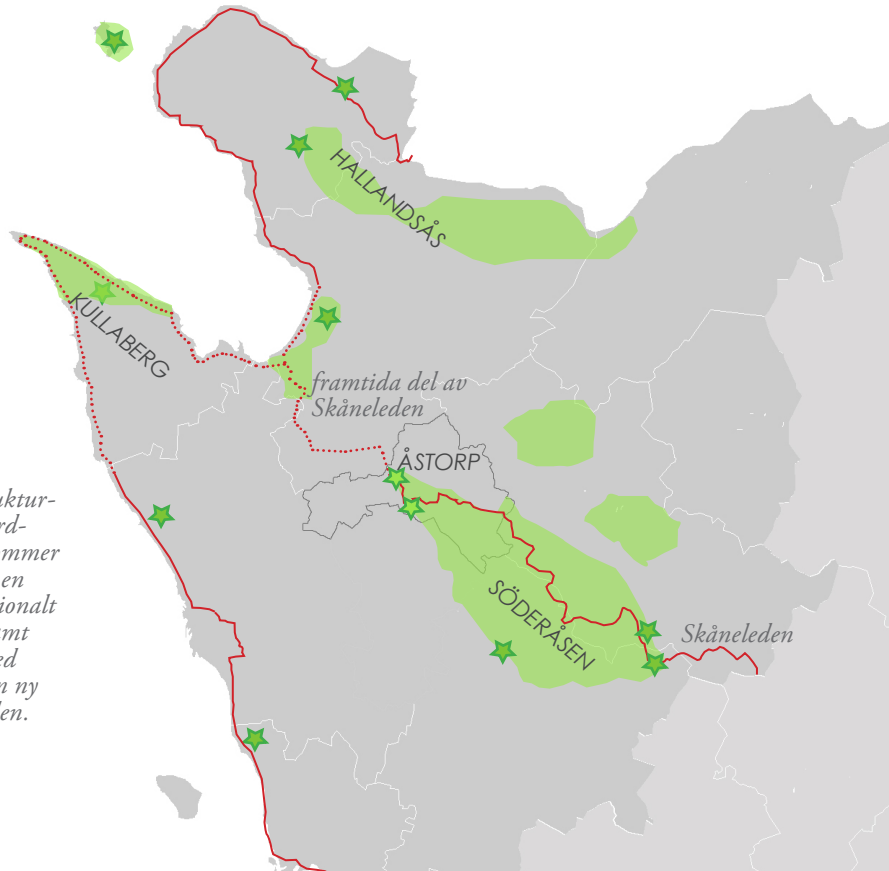

Enligt Grönstrukturstrategin för nordvästra Skåne kommer Åstorp att vara en entré till ett regionalt naturområde samt kopplas ihop med kusten genom en ny del av Skåneleden.

VISIONER OCH MÅL

Visioner handlar om tron på framtiden, om att våga tänka lite större och att ha ett mål att arbeta mot. Åstorps mål och visioner sträcker sig mot 2020.

Kommunen visar i sin Översiktsplan (Åstorps kommun 2012) att det är viktigt att arbeta med attraktionskraften för att kunna konkurrera med andra tätorter i nordvästra Skåne. Flertalet av de närliggande kommunerna konkurrerar med kustnära läge, närhet till Helsingborg, god närservice och kollektiva kommunikationer. Söderåsen, närhet till Helsingborg samt god infrastruktur och pendling är bland annat faktorer som Åstorp kan konkurrera med.

”Åstorp – Söderåsstaden där människor och företag möts och växer”

Kommunens vision för 2020 (Åstorps kommun 2012).

Kommunen menar att om den skall kunna hävda sig i denna tuffa konkurrens måste den börja jobba med sin attraktivitet, profilera och marknadsföra sig. I det sammanhanget kan Söderåsstaden bli ett effektivt marknadsföringsnamn, och kommunen menar att ”Söderåsstaden” och Söderåsnära bostäder kan konkurrera med kustkommunernas andrahandsområden. Söderåsstaden kan på sikt bli ett ”guldläge nr 2”. Vidare anser kommunen att den i första hand är intressant för de som önskar bygga en villa.

fokusområden

För att arbeta för sin vision är det fem olika fokusområden som skall prioriteras och genom dessa skall arbetet mot genomförande av visionen verka. Målen presenteras i kommunens, *Vision och mål för Åstorps kommun, kommunens vision, fokusområden och mål med perspektiv på år 2020* (Åstorps kommun 2012). I den presenteras ett flertal mätbara mål som utgår från nuläge och vad som skall uppnås fram till år 2020. Ett av målen är att turistomsättningen i kommunen skall öka och att ett turistmål skall bli ett av Skånes tio mest besökta. Kommunen vill utveckla ”Makadambrottet” till en besöksattraktion. Nämnvärt är också att kommunen vill att fler bosätter sig i Åstorp och målet är att öka invånarantalet med 150 personer per år. För att få bättre kopplingar till omgivade orter vill kommunen att Söderåsbanan ska tas i bruk för persontrafik. Ett annat mål är att öka tryggheten i samhället.

regionala visioner

Familjen Helsingborgs vision är att regionen ska bli norra Europas mest attraktiva region för företagare och boende (Familjen Helsingborg u.å). Även Skåne NordVäst har höga ambitioner:

”Skåne Nordväst upplevs som en sammanhängande stad och är en av norra Europas mest kreativa och toleranta regioner”

Från Vision 2020 (Skåne NordVäst 2012).

För att uppnå sin vision menar Familjen Helsingborg att fast och snabb förbindelse till Danmark och resten Europa är en av de viktigaste faktorerna. I detta är den planerade Europabanan en viktig länk där Helsingborg blir en av hållplatserna. Kommunerna vill att nordvästra Skåne ska upplevas som en sammanhängande stad och vara en av norra Europas mest kreativa regioner (Familjen Helsingborg u.å).

Vy över Åstorps centrum.

REFLEKTION

Ett bra läge i regionen med goda kommunikationer och Söderåsen som närmaste granne skapar förutsättningar för Åstorp. Men konkurrens från andra närliggande orter kräver att Åstorp utvecklas och hittar sin nisch.

söderåsstaden – kan bli ett starkt varumärke

Det är som järnvägs- och industrisamhälle Åstorp vuxit fram under de senaste 140 åren, men nu är trenderna andra och en annan typ av värden efterfrågas. När Åstorp ska planera för framtiden gäller det att hänga med och utveckla efterfrågade områden och synas i regionen, genom att exempelvis utveckla sin egen identitet och samverka med andra kommuner. Jag anser, precis som kommunen, att Söderåsstaden är ett namn som har potential att bli ett starkt varumärke och vara identitetsbildande för Åstorp.

framgångar och problem

Åstorp är ett samhälle som varit en stor knutpunkt i nordvästra Skåne tack vare järnvägen, med många industrier och ett levande centrum med ett rikt handelsutbud. Men tidvis har samhället också haft stora problem, och felsatsningar har påverkat Åstorp negativt. Kommunen har tidigare gjort etableringar som inte blivit framgångsrika, och därför är det viktigt att analysera förutsättningarna.

söderåsen och åstorp

Det är tack vare Söderåsen som Åstorp existerar, men kopplingen dit är inte särskilt stark och gör sig dåligt påmind i samhället. Söderåsen är en del av Åstorp, men ändå finns mycket som kan utvecklas. Vid stenbrottet har makadam brutits sedan järnvägens etablering och nu finns här ett stort hål med nya förutsättningar. Redan på 70-talet var badsjö och rekreationsområde aktuellt och när kommunen nu planerar är ett av målen att området ska bli ett av Skånes tio mest besökta turistmål. Jag menar att det är ett högt mål som om det uppnås kan sätta Åstorp på kartan, men återigen är det avgörande att området utvecklas seriöst och ges en inriktning som blir unik i regionen. Satsningar på marknadsföring, helhet, tydlighet och förankring kan skapa förutsättningar för hela Åstorp, men ställer också krav. Det handlar om att få många aktörer att samverka och att tillsammans arbeta mot ett gemensamt mål. Att Åstorp utpekas som en entré till ett av de stora rekreationsområdena i regionen bör utnyttjas. Närheten till tåget är unikt och makadambrottet har potential att utvecklas till ett unikt rekreations- och äventyrsområde i Skåne. Ett referensprojekt är Sjöparken i Kumla, invigd 2013. Det är en helt ny stadspark utanför centrum med anlagd sjö och strövområden samt samlingshus med olika aktiviteter. Detta projekt bör kunna inspirera i utvecklingen av makadambrottet.

I rapporten *Stationsnära läge* (Länsstyrelsen i Skåne, Skånetrafiken, Region Skåne & Trafikverket 2010, ss. 9-10) diskuteras vad som kan anses vara ett stationsnära läge. Rapporten menar att 600 meter är rimligt för arbetsplatser som är personalintensiva och 1000 meter för bostadsbebyggelse. Inom dessa avstånd är det större chans att tåget väljs före bilen som transport även om det finns fler faktorer som påverkar. Dessa avstånd borde vara rimliga att använda när det gäller Åstorp och kopplingarna mellan stationen och rekreativa målpunkter. Makadambrottet ligger inom en 600 meters radie från stationen, vilket ökar chansen att välja kollektiva transportsätt. Kommunen har själv satt 1000 meter som ett rimligt avstånd för att ett naturområde ska kännas lättillgängligt, men påpekar att kvaliteten på vägen dit påverkar hur lång den upplevda vägen är. Kommunen ser alltså ett behov av både bättre kopplingar till grönstrukturen och fler mötesplatser, vilket är en god ingång för att skapa förutsättningar att utveckla dessa.

centrumutveckling och attraktivt boende

Det rika utbudet av olika butiker och industrier i Åstorp är numera ett minne blott. Bilismen har skapat nya handelsområden flera mil från städernas kärnor och även Internet är ett hot mot levande stadscentrum. I Åstorp har många butiker stängt för att kundunderlaget saknas, och för att möta denna utveckling måste Åstorp hitta sin egen nisch. Att bli den attraktiva sovstaden/supportstaden kan vara ett sätt, läget och infrastruktur skapar förutsättningar att utveckla attraktivt boende nära naturen. Det kan innebära bostäder, något billigare än i de större städerna med ett mindre men nära serviceutbud, närhet till tåget och Söderåsen med sin natur. Man pendlar till jobbet men väl hemma finns naturen och småstadens fördelar, där Söderåsen erbjuder olika aktiviteter för hela familjen.

Länsstyrelsen i Skåne med flera menar i rapporten *Stationsnära läge* (2010, s. 8) att det finns en problematik för skånska kommuner som har en strävan att utveckla stationsområdena, då de möts av dubbla budskap. Ur ett hållbarhetsperspektiv är det positivt, men Länsstyrelsen menar också att mängden människor vid järnvägar och stationer bör begränsas med hänsyn till riskerna. Även i Åstorp finns denna problematik, och när godstrafiken ökar blir riskerna större.

Idag är orten mest attraktiv bland barnfamiljer men ett starkare centrum kan lyfta hela orten och locka fler målgrupper. Genom förtätning vid torget och i närheten av stationsområdet ökar underlaget. Fokus på nya inriktningar, exempelvis Söderåsen och rekreation kan som flera personer tagit upp utveckla Åstorps centrum. En mindre saluhall och uteserveringar kan erbjuda en upplevelse som inte Internet och externa köpcentrum kan. I centrum finns många möjligheter att förtäta och genom att samla verksamheter i närheten av torget istället för att sprida ut dem i samhället ökar pulsen och de tomma lokalerna används. Tomma skyltfönster är aldrig bra och skapar en negativ känsla.

Det attraktiva boendet måste inte vara villamattorna. Villamattorna blir problematiska när allt fler menar att vi måste värna om den värdefulla jordbruksmarken. Kommunen bör analysera framtidens boende, där förtätning är en trolig lösning. Rapporten *Stationsnära läge* (Länsstyrelsen i Skåne et al. 2010, s. 56) menar att förtätning kan möjliggöra fysisk upprustning med förbättrad service och ökad livskvalitet för befintliga invånare. Genom att upprusta befintliga områden kan arbetstillfällen skapas och resultera i en ökad social och ekonomisk integration. Jag menar att flerfamiljshus som erbjuder den egna trädgårdens fördelar genom egna uteplatser, inbjudande mötesplatser och kanske möjlighet att odla i kombination med lättheten att ta sig ut i naturen kan vara ett alternativ. Förhoppningen är att de kan locka olika generationer, som unga, barnfamiljer och pensionärer. Goda pendlingsmöjligheter ökar arbetsmarknadsregionens storlek och möjligheterna till matchning av arbetssökande och jobbutbud för de människor som bosätter sig i ett stationsnära läge (Länsstyrelsen i Skåne et al. 2010, s. 18). Det ökar attraktiviteten att bosätta sig i Åstorp vilket ökar underlaget för nära service.

småstad + söderåsen + attraktivt boende = SÖDERÅSTADEN

ATT TÄNKA PÅ …

- OSÄKER IDENTITET
- KORT HISTORIA, MEN JÄRNVÄGEN HAR ALLTID VARIT EN VIKTIG KNUTPUNKT
- VÄL UTBYGGT INFRASTRUKTURNÄT, JÄRNVÄG OCH E4
- KONKURRENS FRÅN KUSTKOMMUNER
- ENDA JÄRNVÄGSORTEN SOM LIGGER INTILL SÖDERÅSEN
- TILLVERKNINGSINDUSTRIN DOMINERAR ÄN, MEN MÅNGA ARBETAR IDAG PÅ ANNAN ORT ÄN DE BOR
- MEST BARNFAMILJER, RELATIVT LÅGA BOENDEKOSTNADER
- HANDEL I CENTRUM HAR KONKURRERTAS UT AV EXTERNA KÖPCENTRUM
- HITTA NYA SÄTT ATT ANVÄNDA CENTRUM, KOMMUNEN PLANERAR FÖR FLER BOSTÄDER
- SÖDERÅSEN, DET STÖRSTA OCH NÄRMASTE REKREATIONSOMRÅDET TILL HELSINGBORG
- FÖRBÄTTRA GRÖNA KOPPLINGAR MELLAN SAMHÄLLET OCH SÖDERÅSEN
- BEHOV AV FLER MÖTESPLATSER, BÅDE STÖRRE OCH MINDRE
- ETT TURISTMÅL SKALL BLI ETT AV SKÅNES TIO MEST BESÖKTA

BEGREPP & ANALYS

• identitet och mötesplatser • en grön länk • torget • stationsområdet

Denna del behandlar först begreppen identitet och mötesplatser med fokus på den mindre orten och de offentliga rummen. Tre områden har valts utifrån bakgrunden för fortsatta analyser, vilka behandlas i denna del.

begrepp

identitet

Definition: *identitet (senlatin ide ′ntitas ’identitet’, till idem), företagsidentitet, inom företagsekonomin ett företags utmärkande egenskaper. Hit räknas t.ex. produktionsteknologi, produktkvalitet, service, reklam, logotyp, byggnaders och firmabilars utseende samt personalens uppträdande. Ett företag har en stark identitet om alla egenskaperna har någon form av samstämmighet. Ibland skiljer man mellan personlighet och identitet, varvid personligheten anses vara egenskaperna som sådana, medan identitet är de signaler som företaget medvetet eller omedvetet skickar ut till personal och utomstående genom att ha alla dessa egenskaper.* Nationalencyklopedin (2013).

Begreppet är omfattande med många dimensioner. En kommun kan delvis jämföras med ett företag, därför kan ovanstående definition användas som inspiration. Bakgrunden visar på Åstorps behov av att förändra och utveckla sin identitet. För att ge en grund till vidare utveckling av Åstorp som Söderåsstaden studeras begreppet identitet och faktorer såsom attraktivitet, varumärke, samhörighet och helhet. Exempel ges på hur andra städer arbetat med sin identitet.

mötesplatser är en förutsättning för ett levande samhälle och de är en stor del av identiteten. I alla samhällen finns det en mängd typer av mötesplatser och vissa är mer lyckade och mer brukade än andra. Vilken funktion har det offentliga rummet och vad är det som gör att en mötesplats används och fungerar, en plats där människor verkligen möts?

områden

Utifrån bakgrundens studie av Åstorp i dåtid och nutid samt samtal och platsbesök har tre områden visat sig vara av särskilt intresse att analysera för fortsatt arbete:

1. en grön länk tydliggör kopplingen mellan centrum och Söderåsen som är en central del i utvecklingen av Söderåsstaden.

2. torget utgör en utgångspunkt och ett centrum för det urbana livet i Åstorp och har potential att bli en mer attraktiv mötesplats i Söderåsstaden.

3. stationsområdet är en del i kopplingen mellan regionen, Åstorp och Söderåsen. Den skapar förutsättningar för goda kommunikationer i regionen och är en viktig knutpunkt för Åstorps invånare.

analysmetoder

Kevin Lynchs metod (1960, ss. 46-49) är inspirationen i analyserna av de tre områdena. Det är en analys av stadslandskapet, där stråk, knutpunker, landmärken, distrikt och barriärer lokaliseras. De olika elementen sätts samman för att ge en överskådlig och sammanhängande bild av hur väl de skapar en helhet som är tydlig och underlättar möjligheten att orientera sig i det offentliga rummet. Lynch menar att läsbarheten är den viktigaste visuella kvaliteten i stadsbilden. Hur stadsmiljön uppfattas beror på betraktaren, järnvägen är till exempel ett viktigt stråk för tågresenären men för gångtrafikanten är den en barriär som hindrar rörelse. Skalan påverkar också begreppen, definitionen anpassas i dessa analyser från den mindre skalan vid torget till den mer övergripande utmed hela kopplingen till Söderåsen. För att avgränsa arbetets omfattning är denna analys en förenklad form av Lynch metod då den är baserad på mina upplevelser i av platserna vid olika tillfällen, vid olika klockslag och årstider.

stråk är rörelser i staden. Människor förflyttar sig utmed med olika stråk och skapar visuella bilder av stadsmiljön utifrån dem. Det är längs med stråken som människan upplever sin miljö. Stråken har olika skala och hastighet, allt från gångväg till järnväg.

knutpunker är strategiska punkter där vanligvis olika stråk möts. Människor kommer och går samt uppehåller sig vid dessa platser som kan beskrivas som händelser utmed stråken. Exempel på knutpunkter kan vara en vägkorsning och en järnvägsstation.

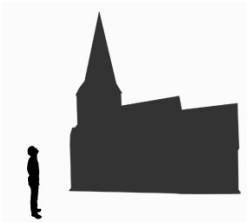

landmärken hjälper människan att orientera sig i staden. Det är fysiska objekt som skiljer sig från omgivningen och som bidrar till att förstå rummet. Landmärken kan vara olika stora, vissa syns i hela staden medan andra är mer lokala. Dessutom kan de betyda olika saker beroende på betraktaren. Ett högt hus eller en mindre, men utmärkande detalj som en skylt eller ett träd är exempel på landmärken.

distrikt är områden med en enhetlig karaktär eller funktion. Dessa områden är starka element i människors visuella bild av en stad. Exempel på distrikt kan vara ett naturområde eller industriområde. För att anpassa Lynch metod till olika skalnivåer väljer jag att även kalla mindre, men identifierbara områden för distrikt, exempelvis olika delar på torget.

barriärer är linjära element som ses som gränser mellan olika platser. Barriärer kan även fungera som stråk, beroende på betraktarens perspektiv. Ett järnvägsspår är en barriär för alla utom den som reser med tåget.

Illustrationerna är inspirerade från illustartioner i The Image of the City (Lynch 1960).

Lynchs metod sammanfattas med en övergripande plan som kompletteras med en visuell ”vandring”, som visar hur de olika platserna ser ut och upplevs. Denna vandring finner delvis sin inspriation i Cullens analysmetod *Serial vision* (1971). Bilder från de olika platserna visar både på hur de upplevs och deras rumslighet. Analysen baseras också på studierna av begreppen identitet och mötesplats med extra fokus på Gehls teorier om människans användning av det offentliga rummet. Gehl menar att det finns stora möjligheter att påverka utomhusaktiviteter genom gestaltning och planering av det offentliga rummet (2003, s. 7). Platserna studeras utifrån hur de fungerar för olika typer av aktiviteter såsom de nödvändiga, valfria och sociala. Läs mer under rubriken *Mötesplatser.*

För att få en tydlig överblick och förstå vilka styrkor, svagheter, möjligheter och hot som påverkar är SWOT-analys ett lämpligt verktyg. SWOT-analysen redovisas vanligen som en matris med fyra rutor med de viktigaste faktorerna som sammanfattar områdets förutsättningar (Boverket 2006, s. 44).

Avslutningsvis görs en reflektion över analysernas resultat. Här redovisar jag mina egna tankar och reflekterar över behov och utvecklingsmöjligheter för de olika områdena.

begrepp: identitet och mötesplatser

IDENTITET

Vem är jag, vad gör jag, var bor jag? I dagens kommunikationssamhälle är vår identitet inte så självklar som den tidigare kanske varit. Begreppet identitet är komplext med många olika perspektiv.

Begreppet identitet används gärna idag, det kanske är nödvändigt i ett samhälle som har förändrats mycket under kort tid, där gränser suddas ut och vi förflyttar oss allt lättare. Vi arbetar ofta på en annan ort och genom ny teknik vet vi så mycket mer om vår omvärld, men vad är det som binder oss till en plats, vad är det som ger en ort sin identitet? Avsnittet kommer övergripande att behandla begreppet idenitet och dess betydelse för det mindre samhällets utveckling och attraktivitet.

olika perspektiv

Identitet är ett omfattande begrepp som berör många olika sammanhang och perspektiv. I *Identitet och upplevelse* diskuterar Olsson, Larberg och Svensson (u.å) begreppet identitet. Miljöns karaktär handlar om vilken karaktär en plats/samhälle har, och kan ses ur olika perspektiv. De visar på den professionella analysen, brukarnas bild och en mera generell, gemensam bild. I den professionella analysen beskrivs ett områdes fysiska karaktär, med olika delar som tillsammans kan skapa helhet eller brist på helhet.

Tillsammans skapar de olika elementen i stadsrummet en upplevelse och Lynchs analysmetod (1960) är ett sätt att koppla ihop denna bild av olika element. Men identiteten är mer komplex än så, varje individ har också sin egen bild/uppfattning, som också är en del av Lynch analys. Denna påverkas av relationen till orten/platsen. Sedan finns också en mer generell bild som också påverkas av perspektivet. Människor som bor/verkar i ett område kan ha en annan uppfattning än människor som kommer utifrån (Olsson et al. u.å).

en del av ett sammanhang

Det mer individualistiska samhället har bidragit till en förändring i vår identitet. Förr fanns familj och släkt nära men idag är det få saker som är förutsägbara om hur och var ett liv ska levas. Allt detta påverkar människan, individen, men också hela samhället. Antropologen Graffman (2012) menar att den samtida människan delvis saknar en grundläggande idenitet och att männsikan därför skapar sin egen identitet i dagens konsumtionssamhälle. En stor del av identiteten utgörs av var vi bor och vad vi konsumerar.

För att den lilla orten ska överleva i en konkurrensutsatt värld handlar det mycket om att skapa, utveckla och förvalta en attraktivitet som kan ses som en del av ortens identitet. Problematiken för mindre samhällen kan vara att de varken är en stad eller en by. Vikström behandlar i *Platsen, bruket och samhället,* samhällen som växte fram under den ”fjärde stadsgrundningsvågen” 1860-1970 (1991, s.170). Då var det industrialiseringen och järnvägen som skapade förutsättning för dessa etableringar. Dessa samhällen var annorlunda jämnfört med äldre städer som under en lång tidsperiod vuxit in i sina roller. Samhällenas utveckling till ”städer” kan beskrivas som en förening av modernisering och landsbygdens och stadens traditioner, vilket bidragit till ett splittrat ”samhälle” med delvis ett dåligt rykte.

varumärke

Boverket skriver i *Lär känna din ort* (2006, s. 96) att orter idag mer ses som varumärken. Ortsbilden påverkar samhörighetskänslan, stolthet och identitet bland invånarna. Att utveckla en orts identitet och attraktivitet är ett stort och komplext arbete och kräver ett helhetsgrepp, det går inte att gestalta en plats och tro att det genast förändrar identiteten, men platsen kan bli mer attraktiv. Boverket (2006, s. 13) skriver att orterna måste ses på med nya ögon, dessa livsmiljöer som upplevs olika beroende på betraktarens relation till orten, dess bakgrund och perspektiv. Boverket tar upp en mängd relevanta frågor angående en orts förutsättningar och potentialer. Vad kan den mindre orten satsa på och vad kan vara dess egen nisch? Vad kan den locka med som gör den konkurrenskraftig mot intilliggande orter/regioner? Finns det ett intresse att utveckla orten? Vilka aktörer kan bidra? En ort utvecklas genom att alla medverkar, inte av en analys som ligger i skrivbordlådan, menar Boverket.

olika lager bygger en identitet

Ett orts identitet har många lager. Samhällets kulturarv påverkar, och tidigare generationers arbete och liv syns på olika sätt i ett samhälle som vuxit fram under en tidsperiod. Det kan bidra till ett djup och förståelse och inspirera till fortsatt utveckling men också påminna om misstag och beslut som varit mindre gynnsamma för samhället. Äldre byggnader, träd och andra historiska monument kan skapa ett sammanhang. Människorna som bor och verkar i samhället idag spelar en betydande roll då det är de som skapar och bidrar till det pågående livet. Men alla har sina egna bakgrunder och kan därför uppleva samhället på olika sätt, den äldre invånaren har i regel upplevt hur samhället har förändrats medan den yngre kanske lever i tron om att det är mer statiskt.

exempel: stadsmiljöprogram

Allt fler kommuner tar fram stadsmiljöprogram som ger riktlinjer för hur de offentliga rummen ska möbleras och gestaltas. Ett stadsmiljöprogram kan definieras som en beskrivning av hur kommuner arbetar med kvalitetsfrågor som rör det offentliga rummet, där utgångspunkten är den gående människans perspektiv (Thornberg, 2008, s. 72-76). Dessa program hjälper till att inom kommunen arbeta mot ett gemensamt mål och underlätta vid inköp av möbler och gestaltning av de offentliga rummen. Idag har många städer och även mindre kommuner stadsmiljöprogram, där detaljeringsgraden varierar, men målet är att skapa en helhet och minska risken för ostrukturerade offentliga miljöer.

Malmö är ett exempel på hur en stad kan arbeta med sin identitet. 1993 inleddes arbetet med ett *Stadsmiljöprogram* (Gatukontoret, Malmö stadsbyggnadskontor, 1999). Det övergripande målet var att ge Malmö, både som helhet och de olika stadsdelarna, en tydlig och förstärkt identitet och genom det bli vackrare och mer lockande för boende och besökare. Malmö är en stor stad men även här har hotet om en döende stadskärna varit påtagligt. Stadsrummet är en del av stadens identitet och därför har man tagit hand om stadens detaljer. För att skapa samordning har en ”Malmöfärg” tagits fram, och exempelvis bänkar, blomsterurnor, belysningsstolpar, anslagstavlor, papperskorgar, trädskydd, cykelställ, pollare/staket/räcke målas i den gröna ”Malmöfärgen”. Olika typer och varianter på möbler i det offentliga rummet har bidragit till Malmös oklara identitet, och för att undvika en splittrad bild har de tagit fram ett utrustningsprogram för att skapa helhet och harmoni i stadsrummet. Även utomhusbelysning är en del i Stadsmiljöprogramet, där ljuset används för att forma ett begripligt, vackert och stimulerande stadsrum som är säkert och tryggt. Stadens golv prioriteras där torg och gågator behandlas med stor omsorg, bland annat används natursten uteslutande då det är tidlöst och tål ett hårt slitage.

Den typsika ”Malmöfärgen” återfinns på de flesta offentliga möblerna i Malmö.

MÖTESPLATSER

I alla samhällen finns det en mängd olika typer av mötesplatser och vissa är mer lyckade och använda än andra. Vad är det som gör att en mötesplats används och fungerar, en plats där människor verkligen möts?

Många av mötesplatserna i samhället ställer krav på tillhörighet och därför är det viktigt att det också finns platser för alla, där ingen känner sig utanför. Precis som citatet nedan säger är det offentliga rummet en fantastisk möjlighet, det är en plats där ingen speciell ålder, medlemsavgift eller annan tillhörighet ska stänga någon ute.

”Det offentliga rummet ställer inte krav på någon tillhörighet.”

Fredrik Drotte (2012),
planchef i Upplands Väsby

Drotte (2012) menar att som stadsbyggare måste vi alltid ställa oss frågan: ”Hur kan just detta projekt bidra till att skapa liv och möten i det offentliga rummet?” Möten mellan människor är viktiga för en orts utveckling. Möten som sker i vardagen mellan olika generationer och kulturer kan verka som ett socialt förebyggande arbete (Boverket 2006, s. 82).

mötesplatsen och brukarens behov

Göran Cars, professor i urbana och regionala studier på KTH (2012), menar att mötesplatsen är viktig för vårt välbefinnande. Enligt Cars kan vi inte planera och bestämma mötesplatsen, utan vi måste känna in vilka funktioner som mötesplasten bör ha och hur den ska utformas och planeras. Cars menar att det är svårt att fråga brukare för de vet inte riktigt vad de vill, och därför är lyhördhet för hur människor faktiskt beter sig och hur platser befolkas och används oerhört viktigt. Liknande resonemang för antroplogen Graffman (2012). Som antropolog försöker Graffman att ta reda på människans behov innan vi uttrycker dem, och hon menar att stadsplanerare och arkitekter måste veta vilka behov som finns, då brukare har svårt att föreställa sig hur det kan bli. Vidare menar Graffman att vi människor ofta säger det svar som vi tror efterfrågas, vilket bör beaktas vid brukarmedverkan.

Nyhavn i Köpenhamn är ett exempel på en mötesplats som lockar många människor till spontana möten utan direkta krav på tillhörghet.

den goda mötesplatsen

Mötesplatser upplevs olika av olika människor, olika tider på dygnet och de är i ständig förändring menar Cars och det är människor som gör mötesplatsen bra eller inte (2012). De fyller den med innehåll och skapar en känsla av mötesplats som lockar andra människor. Även Jan Gehl för ett liknande resonemang i *Livet mellem husene* (2003). Det offentliga rummet bör vara ett alternativ till att vara ensam och ge möjlighet att vara bland andra människor. Stadsrummet kan inbjuda till kontakt mellan människor och den första förutsättningen är att människor befinner sig i samma rum. Att se och möta andra människor skapar upplevelser och kan inspirera till aktiviteter.

” I alle tilfælde var det tydeligt, at det var den menneskelige aktivitet, det at kunne opleve andre mennesker fungere, der udgjorde stedets vaesentligste attraktion.”

(Gehl 2003, s. 27)

Gehl menar att det finns stora möjligheter att påverka utomhusaktiviteter genom gestaltning och planering av det offentliga rummet (2003, ss. 7-11). Det finns olika typer av aktiviteter där vissa är *nödvändiga*, och därmed påverkas mindre av de fysiska förutsättningarna. En andra typ är de *valfria* aktiviteterna som kan påverkas av hur det offentliga rummet ser ut, och de flesta rekreativa aktiviteterna sker inom denna kategori. Gehl drar slutsatsen att i stadsrum av god kvalitet uppehåller sig människor längre medan de i mindre kvalitativa rum bara gör det nödvändigaste. Den tredje aktiviteten är den *sociala* som innebär allt från passiva till aktiva kontakter, där mötet mellan människor är centralt. Denna typ av aktivitet är en följd av de tidigare aktiviteterna. När människor använder ett stadsrum på olika sätt uppstår därmed olika typer av sociala aktiviteter och de kan vara allt från aktiva samtal till betraktelse av andra. Gehl menar att den fysiska gestaltningen i hög grad kan påverka närvaron och möjligheter för möten och även passiva kontakter.

En mötesplats kan ha olika funktioner och frågan är vad som är en bra mötesplats? Graffman (2012) menar att den frågan måste följas av frågan; för vem? Olika åldrar, bakgrund och behov ställer olika krav på en plats. En äldre människa efterfrågar andra kvaliter än ett barn, liksom tonåringen har sina önskningar. Det finns olika faktorer som påverkar en mötesplats positivt, den ska vara naturlig och inte kännas påtvingad, den ska vara enkel och hållbar, vacker och estetisk och en historisk bakgrund ger platsen mening men den får i stanna upp i sin utveckling. Den måste också vara mänsklig, och Graffman nämner ledord som vardag, vana, trygghet, tradition, passion, innovationer, estetik och oväntade inslag, i den goda mötesplatsen.

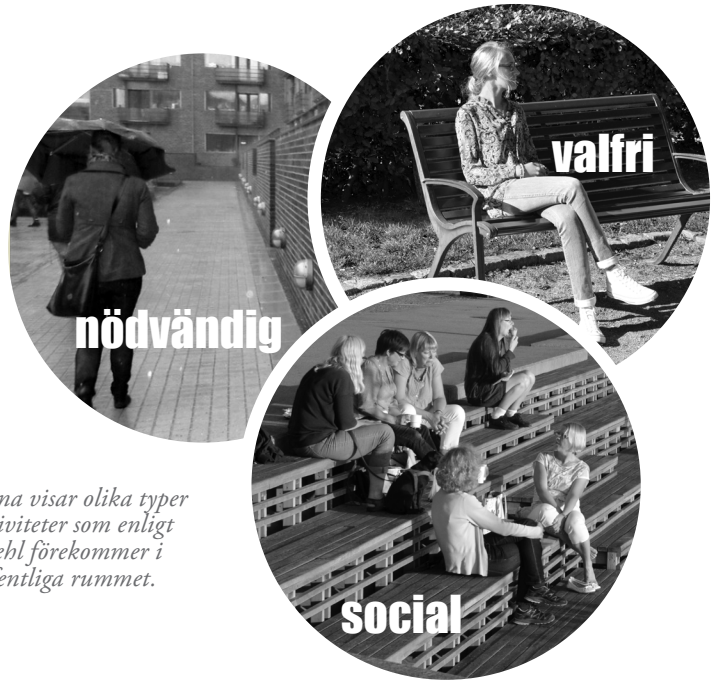

Bilderna visar olika typer av aktiviteter som enligt Jan Gehl förekommer i det offentliga rummet.

rum och form

Gehl menar att det finns olika motpoler som beskriver hur stadens rum och form kan analyseras och behandlas (2003, ss. 76-119). Genom att samla eller sprida, integrera eller segregera, inbjuda eller utesluta, öppna upp eller stänga inne kan man påverka platsernas attraktivitet.

Etableringen av externa köpcentrum kan ses som en spridning som motverkar en samling av aktiviteter och människor i centrum. Men att också lokalisera en mindre orts butiker och viktiga målpunkter kring exempelvis torget ökar möjligheten för människor att mötas.

Genom att integrera olika funktioner och kategorier av människor skapas förutsättningar för samverkan och möten. Att blanda bostäder, servicefunktioner, arbetsplatser och trafikgrupper i centrum gör att människor möts i samband med de dagliga funktionerna.

Att bjuda in är en viktig funktion för stadens offentliga rum. Att kunna se och uppleva aktivitet inspirerar till ytterligare aktivitet. Därför är det viktigt att det finns inbjudande målpunkter och aktiviteter i det offentliga rummet. Olika sysselsättningar gör att människor får en anledning att komma ut och använda det offentliga rummet. Det kan vara allt från en uteservering, sportaktivitet eller en lockande sittplats som inbjuder till samtal.

God kontakt genom att öppna upp en plats kan också skapa förutsättningar för aktivitet och möten. Människor vill kunna se vad som händer och det skapar också bättre trygghet.

Utformningen av de offentliga rummen påverkar människors möjlighet till kontakt med andra människor (Gehl, 2003, ss. 58-68). Våra sinnen är en förutsättning för kontakt och därför måste gestaltningen anpassas efter dessa. Att kunna se och höra andra människor är en betydande del av våra sociala aktiviteter. Men avstånd och hastigheter påverkar också hur och om vi möts i det offentliga rummet.

Bilderna visar exempel på hur människor brukar och aktiverar offentliga rum.

det döende torget - en framtida mötesplats?

I staden har torget länge fungerat som en central mötesplats. Här har människor samlats sedan antiken och aktiviteterna på torgen har varierat, med allt från livlig handel till öppna och tomma torg som mest fungerat som passager. Ett aktuellt hot mot det levande torget är etableringen av externa köpcentrum. Denna etablering har tvingat många mindre butiker i städers centrala delar att stänga vilket skapat döende centrum. Det har också skapat ett utanförskap och problematik för människor utan tillgång till bil eller kollektivtrafik, som i regel krävs för att nå de stora köpcentrumen utanför stadskärnan. När kunderna blivit färre har också livet på gatorna och torgen blivit tystare. För att minska hotet från externa köpcentrum har övriga Norden och andra Europeiska länder infört lagar mot denna typ av etablering (Berglund, K., Sjöström, J. & Åström, B. 2004, s. 42).

Tidigare fanns i regel både bostäder och verksamheter blandade i centrum, men dessa ideal förändrades under 1900-talet och många arbetsplatser flyttades. Detta resulterade i mindre befolkade centrum. I *Hela staden* (Berglund et al. 2004) diskuteras hur förutsättningar för en långsiktigt hållbar och attraktiv stad kan skapas och att helhetsperspektivet har en stor betydelse. Genom att blanda verksamheter och bostäder, anpassa trafiken efter staden och inte tvärtom, ta hand om och utveckla den lokala och nära servicen och använda ortens historia kan man skapa ett mer attraktivt centrum.

Gehl menar att den fysiska gestaltningen i hög grad kan påverka närvaron och möjligheter för möten och passiva kontakter. I *Cities for People* (Gehl, 2010, s. 22) skriver Gehl om hur ett mer levande stadsliv skapar förutsättningar för alla former av social aktivitet i stadsrummet.

Många torg upplevs som ödsliga. Externa köpcentrum är en orsak till att livet i staden blvit mindre aktivt.

"If there is life and activity in city space, there are also many social exchanges. If city space is desolate and empty, nothing happens."

(Gehl, 2010, s. 22)

järnvägsstationen- en plats för möten

Järnvägsstationer har haft stor betydelse sedan mitten av 1800-talet när de första linjerna byggdes i Sverige. De blev en plats för resande och transporter av gods och därför också en naturlig mötesplats. I Stationshus, järnvägsarkitektur i Sverige, omnämns stationshuset som den tidens nya offentliga rum och ett fönster mot omvärlden (Linde Bjur & Engström, 2009, s. 36). Då och än idag är järnvägsstationen och området runt omkring det första intrycket som ges av ett samhälle när man kliver av tåget eller gör ett uppehåll på resan. Henrik Ranby, antikvarie Höganäs kommun, inleder rapporten Stationsnära läge (Länsstyrelsen i Skåne et al. 2010, s. 2) med hur stationer på mindre orter verkade som centrumskapande och drog till sig ny bebyggelse. Värdshus, lanthandlare och andra verksamheter samlades nära stationen, för där kunde de visa upp sin verksamhet för allmänheten. Denna centrala och viktiga plats utnyttjades för reklam och marknadsföring och redan på 1800-talet ansågs det att vid de statliga järnvägarna skulle markplaneringen runt stationshusen vara ett föredöme, och stor omsorg lades på trädgårdar med fruktträd, köksväxter och blommor (Linde Bjur & Engström 2009, ss. 36, 43).

Tågen hade sin storhetstid fram tills bilen tog över som det givna färdmedlet. Men som Ranby (Länsstyrelsen et al. 2010, s. 2) skriver är detta transportalternativ återigen aktuellt mycket tack vare Pågatågen och kan ses som en nyckel till regional utveckling och en expanderande arbetsmarknad. Stationsmiljöerna är åter en viktig mötesplats, nu för människor som dagligen pendlar och de har möjlighet att skapa nya förutsättningar för mindre orter. Genom förtätning kring stationerna och upprustning av de offentliga rummen i dess närhet skapas förutsättningar för att lättare utnyttja kollektivtrafiken samt öka en orts attraktivitet.

För att stationsområden ska vara väl fungerande och möta dagens och framtidens behov bör stationsområdena vara tillgängliga ur olika perspektiv. Schylberg definierar detta i sin licentiatsuppsats Planindikatorer för effektiv markanvändning i stationsnära områden (2008, ss. 55-56). Schylberg menar att det handlar om att öka aktiviteteter i närheten och reducera faktiska och upplevda avstånd i gång- och cykelvägnätet. Det innebär att nyttan av att använda tåget som transportmedel ska maximeras. Det är också av vikt att det stationsnära området ses som en attraktiv och urban plats, med stor tillgänglighet och rörelsefrihet för fotgängare, till andra målpunkter än stationen. Den rumsliga strukturen och stationens läge i förhållande till viktiga stråk i staden ger viktiga förutsättningar för framtida attraktivitet, trygghet och tillgång till service.

rekreation som mötesplats

Att naturen och skogen har positiv inverkan på människans psykiska och fysiska hälsa är flertalet forskare överens om. I rapporten *Naturen som kraftkälla* (Ottosson & Ottosson 2006) sammanfattas ett flertal forskares resultat som visar på detta, bland andra Kaplan & Kaplan, Grahn och Stigsdotter. Naturen kan också ses som en mötesplats, i dagens moderna samhälle är fritiden och rekreation en viktig del i många människors liv. Att exempelvis samlas kring en aktivitet eller motionera tillsammans är ett sätt att möta andra människor, både direkt och indirekt. Som en kontrast till teknikens utveckling som gör oss allt mer bundna vid datorer kan vistelse i naturen bidra till avkoppling och minska stressen. Det kan också vara skillnad på vilken typ av natur som besöks, Annerstedt (2011, s.57) menar att ädellövskogar kan ha en större positiv inverkan på stressnivån.

Avståndet har stor betydelse för hur mycket ett naturområde används (Grahn & Stigsdotter 2003). Närhet och tillgänglighet bör kunna handla om både verkliga avstånd men också hur vägen dit upplevs. Dålig säkerhet och otydlighet kan göra en kort väg lång. Ottosson & Ottosson skriver att betydelsen av lättillgänglig natur i och runt våra tätorter kommer att vara minst lika stor i framtiden (2006). I rapporten menar de också att tillgänglighet inte bara är ett fysiskt begrepp, utan också ett mentalt och att naturen bör göras tillgänglig med hjälp av bra information, kartor, skyltning och närnaturguidningar.

ATT TÄNKA PÅ…

- ETT SAMHÄLLES IDENTITET BESTÅR AV MÅNGA PERSPEKTIV
- SAMHÄLLETS IDENTITETSPROBLEMATIK: VARKEN BY ELLER STAD
- ORTSBILDEN PÅVERKAR SAMHÖRIGHETSKÄNSLAN, STOLTHET OCH IDENTITET BLAND INVÅNARNA
- STADSMILJÖPROGRAM, ETT SÄTT ATT SKAPA EN HELHET OCH ATTRAKTIVARE OFFENTLIGA RUM
- DET OFFENTLGA RUMMET- EN PLATS UTAN KRAV PÅ TILLHÖRIGHET!
- GESTALTA FÖR ATTRAKTIVARE RUMSLIGHET: BYGG FÖR MÖTEN OCH AKTIVITETER
- TÄNK PÅ DEN GÅENDE MÄNNSIKAN: SAMLA, INTEGRERA, BJUD IN OCH ÖPPNA UPP DET OFFENTLIGA RUMMET
- CENTRALA MÖTESPLATSER I FRAMTIDEN? TORGET, STATIONEN, NATUREN

analys: en grön länk

EN GRÖN LÄNK

Alldeles intill stationen börjar Söderåsen som är en stor tillgång för Åstorp. Det är en vidsträckt ås och nära centrum finns ett flertal målpunkter som erbjuder rekreation, bland annat Klinten med sin vidsträckta utsikt nära järnvägsstationen, det blivande rekreationsområdet vid makadambrottet och Tingvalla där Skåneleden startar.

målpunkter och kopplingar

Analysen till höger utgår från rekreativa möjligheter intill Söderåsen och kopplingen till Åstorps centrum.

Analysen visar att järnvägen är en stor barriär i Åstorp samtidigt som den också verkar som ett betydelsefullt stråk för transport och pendling till och från orten. Vid järnvägsstationen finns ett stort avsnitt som saknar koppling över järnvägsspåren, vilket gör att Åstorp är uppdelat i två delar. Centrum med järnvägsstationen finns på ena sida och Söderåsen ligger på ”andra” sidan. Här finns ett antal viktiga stråk men bron sydväst om stationen är den enda kopplingen mot Söderåsens rekreativa målpunkter, vilket gör den till en viktig knutpunkt. Andra knutpunkter är torget, stationen, Perslund och Tingvalla. Det tydligaste landmärket är Klinten som syns flera mil från Åstorp, men stationshuset, Vita villan på torget och entrén vid makadambrottet är också platser som utmärker sig.

I analysen redovisas de olika, och i många fall utvecklingsbara, målpunkterna längs sträckan från torget till Tingvalla som olika distrikt.

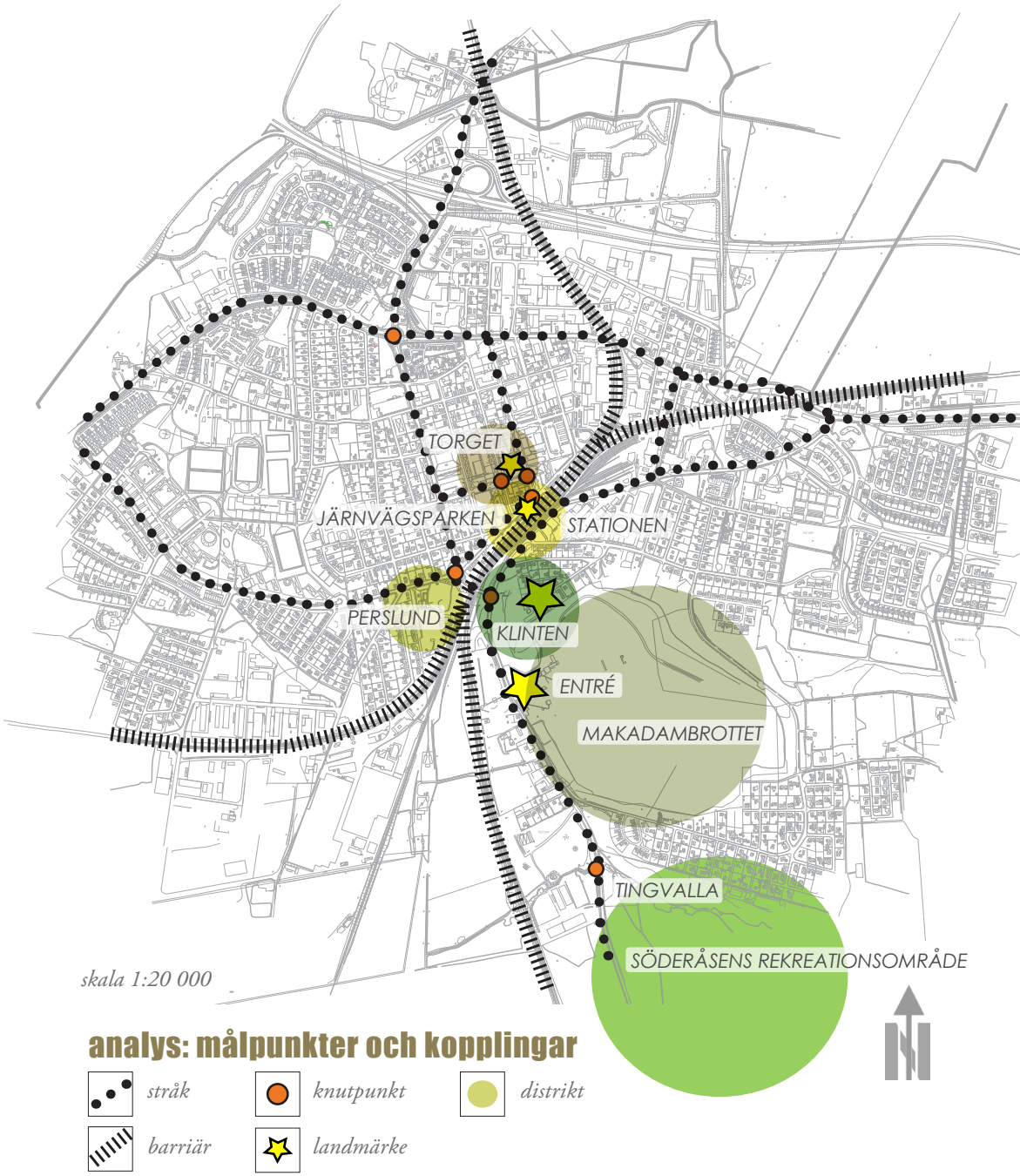

vägen till söderåsen

Här följer en analys av den befintliga vägen från torget till målpunkter på Söderåsen. Platser analyseras utifrån helhet, orienterbarhet, barriärer, rumslighet, koppling till Söderåsen, säkerhet, grönstruktur samt möblering.Vilken typ av aktivitet förekommer? Hur ser det ut idag och vad behöver utvecklas för att förstärka Åstorp som Söderåsstaden?

1. Torget

Åstorps torg är ett anonymt offentligt rum som saknar kopplingar till Söderåsen. Olika byggnader ramar in torgytan som ger ett ganska slitet och splittat uttryck. De olika platserna är otydliga i sina funktioner och det är svårt att hitta en karaktär och identitet som stärker Åstorp. Torget saknar rumslighet och platser som bjuder in till aktiviteter. När turistbyrån utvecklas i medborgarhuset kan det bli ett informationscentrum för Söderåsen.

2. Storgatan

Torget och järnvägsstationen kopplas ihop av Storgatan. Längs gatan finns flertalet tomma butikslokaler. Gaturummet består av parkeringsplatser och gatuträd, som ramas in av slitna material som asfalt och betongkanter.

3. Järnvägsstationen

Stationsområdet är en viktig plats i Åstorp men här finns många möjligheter att förbättra informationen om målpunkter och besöksmål. Kopplingen till torget och Söderåsen är dålig. Busstorget saknar gröna element och upplevs som väldigt öppet. Den domineras av nödvändiga aktiviteter, men platsen bör bli mer inbjudande och trevlig.

4. Järnvägsparken

Intill stationen finns ett område som kallas Järnvägsparken. Några större solitära träd och gräsytor utgör denna park som behöver bättre skyltning, rumslighet och möjligheter att slå sig ner i väntan på tåget eller bussen. Ett stationsområde kan utgöra ett fint marknadsföringsläge vilket bör utnyttjas.

5. Perslund *

Efter gång- och cykeltunneln under Västergatan ligger Åstorps stadspark Perslund. Här finns bland annat en aktiv hembygdsförening och en stor lekplats men kopplingen till centrum kan bli bättre. Det finns ingen visuell koppling till parken från järnvägsstationen och det saknas skyltar.

6. Järnvägsbron

Den enda kopplingen över järnvägen väster om stationen. Bron är trång och saknar övergångsställen och skyltning.

* *för mer information se sidan 45*

7. Klinten *

Efter järnvägsbron reser sig Klinten med en mäktig terräng. Det är branta klippväggar med stora ekar och bokar men det är svårt att hitta promenadslingan som finns här. Uppe på Klinten är utsikten vidsträckt men det behövs tydligare skyltning och renovering av trappsteg, räcken och bänkar. En plats väl värd att lyfta fram! Det enda övergångsstället över Vramsvägen finns i närheten av järnvägsbron.

8. Vramsvägen

Det finns en vägskylt som visar vägen mot Tingvalla, men som utomstående är det svårt att veta att Tingvalla är platsen där Skåneleden och bokskogarna börjar. På den västra sidan av vägen finns en gång-och cykelbana och för att komma till både makadambrottet och Tingvalla måste vägen korsas. En liten trottoarkant avgränsar biltrafiken från cyklister och gående. Ordentlig belysning för gång-och cykelväg samt sittplaster saknas längs vägen.

9. Entré till makadambrottet *

Idag är det en entré med stängda grindar och stora traverser som transporterar makadam över vägen. Området kommer i framtiden bli viktigt när makadambrottet utvecklas till ett natur, rekreations- och upplevelseområde.

10. Tingvalla *

Här finns en öppen parkeringsyta och Tingvalla dansplats. Tingvalla ramas in av Söderåsens natur. Det finns gamla skyltar om Skåneleden och Söderåsen men de skyms delvis av vegetation. Återigen måste Vramsvägen korsas för att nå målet. Att detta är entrén till Söderåsen kan tydliggöras mer genom nya skyltar, fikaplatser, flaggor med mera.

* *för mer information se sidan 45*

REKREATIVA MÅLPUNKTER

Längs den beskrivna vägen finns ett flertal rekreativa målpunkter som har stor betydelse för att skapa en helhet och tillsammans har de potential att bilda en grön länk med olika utbud.

Perslund

På andra sidan Västergatan finns Åstorps stadspark. Här finns fyra områden med hembygdsgården och en fungerande mölla, en gammal eklund, en stor lekplats anpassad för barn med funktionshinder samt en traditionell parkdel med planteringar, gräsytor och sittplatser. Grönstrukturplanen (2011) beskriver Perslund med ord som grön oas, lek, mötesplats, kulturhistoria, och identitetsbärare. Det finns en gång- och cykeltunnel under Västergatan till parken.

Klinten

Närmast stationen ligger Klinten, som Söderåsens utlöpare vid Åstorp kallas. I början på 1600-talet växte här stora ekar och idag växer både ek och bok på de branta sluttningarna. På Klinten finns en markerad vandringsled runt makadambrottet som är cirka 3 km lång med ett flertal utsiktsplatser mot Kullaberg, Hallandsåsen, Öresund samt över brottet. Uppe på Klinten finns ”Utsikten”, en utsiktsplats där landskapet och Åstorp kan studeras från ovan. Enligt Grönstrukturplanen bör Klinten bli bättre skyltat med information samt utrustat med bänkar.

Makadambrottet

När verksamheten avslutas på brottet är inriktningen för området rekreaktion och fritid. I översiktplanen skriver kommunen att bergbrottet blir en 15 hektar stor grundvattensjö med ett medeldjup på cirka 25 meter. Kommunen menar i Översiktsplanen (2012) att läget intill Åstorps station och centrum samt anknytningen mot öster via befintliga naturstråk på Söderåsen gör att makadambrottet kan få en enorm betydelse för tätortsnära rekreation och stärka Åstorp som ”Söderåsstaden”.

Tingvalla

Tingvallaravinen är ett stort rekreationsområde som är kuperat och bevuxet med bokskog, blandskog och även lite inslag av barrskog med delvis rika fältskikt. Det finns flera motionsspår och ett av dem är elbelyst. Skåneleden startar här och det finns en serviceplats med möjlighet till omklädnad, dusch, toalett samt matlagning. Enligt Grönstrukturplanen (2011) behöver Tingvallaravinen bli tydligare för besökare och som rekreationsområde för Åstorpsbor, bland annat genom bättre informationstavlor.

SWOT-ANALYS

Denna analys sammanfattar de styrkor och svagheter som finns i kopplingen mellan torget/centrum och Tingvalla/ Söderåsen. Den visar också vad som kan utvecklas och vad som kan utgöra hot.

styrkor

- centralt läge
- natur, bokskogar
- stora områden
- unik karaktär i regionen
- makadambrottet, snart ett tillgängligt område
- skåneleden, ett regionalt stråk
- vidsträckt utsikt
- tågstationen

svagheter

- dålig koppling till centrum
- underhållet är eftersatt
- trafik: det behövs säkrare och tydligare gång- och cykelvägar
- orientering: svårt att hitta målpunkter
- belysning

möjligheter

- unikt område i nordvästra Skåne, stationsnära läge
- förbättrade motionsvägar
- utveckling av turist och rekreationsområde
- utveckla transportmöjligheter med tåg

hot

- exploatering av naturmark så att dess kvalitet försvinner till förmån för bostäder och verksamheter
- bristande tillgänglighet
- barriärer, som vägar och järnväg

Vy över del av makadambrottet.

REFLEKTION

Utifrån analyserna har några områden särskilt visat sig vara i behov av utveckling. Söderåsen bör tydliggöras och Åstorpsborna ska kunna vara stolta över sin ås. Målpunkter längs länken bör förbättras och bli lättare att hitta. Kopplingar och vägvisare mellan olika målpunkter är otydliga och saknar gemensamma drag samt underhåll vilket leder till att helheten saknas i länken mellan Åstorp och Söderåsen.

ett unikt rekreationsområde i regionen

Det finns mycket utvecklingspotential i Söderåslänken och kopplingen mellan Åstorp och Söderåsen har stor betydelse. Det är en viktig del av Söderåsstaden att besökare och invånare kan röra sig mellan målpunkter på ett säkert och lockande sätt. Därför bör helheten utvecklas med element och rumslighet som gör det enklare att hitta och trevligare att gå och cykla.

Idag efterfrågas det naturnära läget och när verksamheten i makadambrottet läggs ner gäller det att skapa ett unikt område som lockar besökare. Denna typ av miljö med branta bergväggar, stora höjdskillnader och en blivande sjö är unikt i regionen. Här kan olika typer av sportaktiviteter anordnas, men bad och kulturevenemang för hela familjen kan också locka i denna dramatiska natur som ett komplement till stränderna längs kusten. Närheten till kommunikationsmedel som tåg och stora europavägar gör området tillgängligt för många. I förhållande till andra naturområden i regionen är möjligheten att ta tåget till naturen unik och det bör framhävas.

Kommunen menar i sin Översiktplan (2012) att det finns behov av fler mötesplatser och bättre kopplingar till grönstrukturen behövs. De befintliga målpunkterna som Klinten och Tingvalla kan utvecklas till mer tillgängliga platser. Bättre skyltar, bänkar, belysning och rumslighet är exempel på åtgärder som kan skapa förutsättningar för att platserna ska bli trevligare och mer använda.

helhet & underhåll

Längs vägen finns olika typer av bänkar, belysningsstolpar och soptunnor. Alla dessa olika föremål skapar en splittrad bild, eftersom ingen sammankoppling finns i exempelvis färgval. För att en plats ska upplevas som attraktiv är det viktigt att den underhålls. Klotter och slitna parkbänkar ger inte en positiv bild av Åstorp. Trapporna vid Klinten är slitna och har satt sig, just nu måste man vara väldigt säker på foten om man ska våga sig dit. Räcken och ordentliga sittplatser som underhålls kan lyfta området.

Exempel på befintlig skyltning för rekreationsområde.

vägvisare/orientering/ visuell kontakt

Trots att Söderåsen ligger så nära i Åstorp är det svårt att hitta den och rekreationsområdena från knutpunkterna järnvägsstationen och torget eftersom information om avstånd och riktningar saknas. Vid stationen finns en nerklottrad informationstavla om Söderåsen, men inga skyltar talar om var vägen till Söderåsen går. Var finns Söderåsen? Hur tar jag mig dit? Vid bron finns en vägskylt som visar vägen till Tingvalla men då måste man veta att Tingvalla är platsen där Skåneleden börjar. Bredvid skylten finns en trappa som leder upp i den branta terrängen på Klinten. En bit upp finns en informationstavla om motionsstigar vid Klinten och

kopplingar, framtid och avstånd

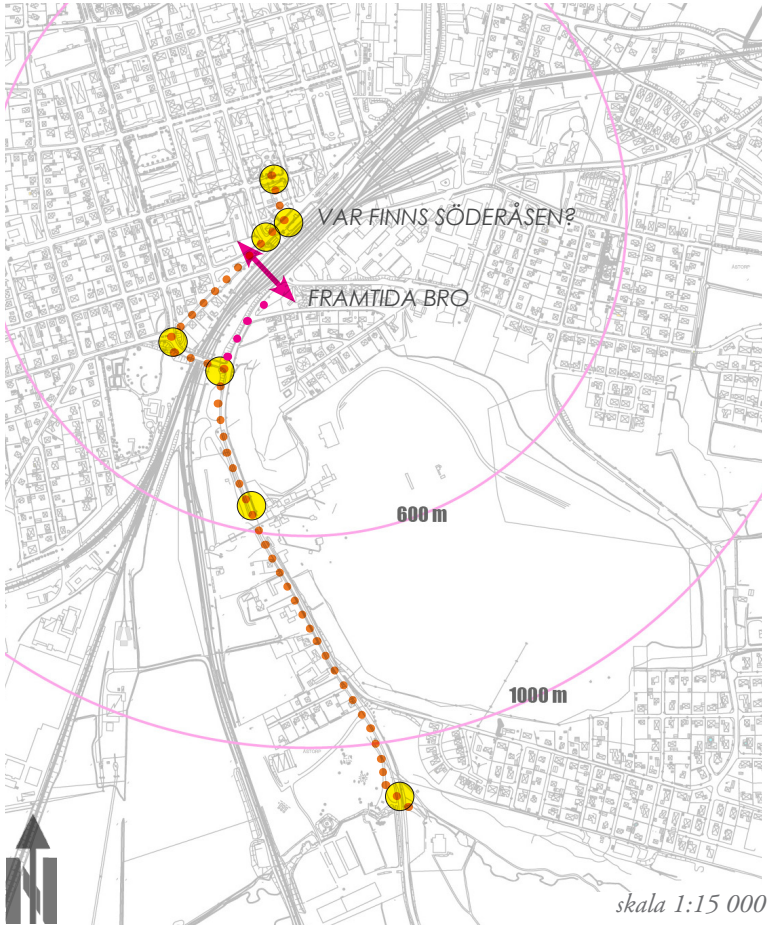

De gula prickarna visar var det finns behov av att förbättra vägvisare och informationstavlor samt bättre säkerhet för gång- och cykeltrafikanter. Här redovisas också avstånden från stationen.

makadambrottet, men skylten hade varit mer givande nere vid vägen. Vid Tingvalla finns gamla och slitna skyltar där vegetation vuxit fram och skymmer. Generellt saknas en visuell ledning som visar vägen, exempelvis återkommande element.

kopplingar och säkerhet

Järnvägen är en tillgång men också en stor barriär. Det finns fyra korsningar för bilar och en tunnel för gång- och cykeltrafik i centrala Åstorp. Men den raka vägen mellan centrum och Söderåsen finns inte vid stationen, utan här finns en 800 meter lång sträcka där området inte går att korsa (Åstorps kommun 2012, s. 39). Bron sydväst om järnvägsstationen är den enda planskilda korsningen över järnvägen för både bilar och oskyddade trafikanter. Den är central i kopplingen mellan centrum och Söderåsen vilket gör att säkra övergångsställen är viktiga. Belysning och avgränsning mot biltrafik bör prioriteras för att skapa ett stråk som känns säkert för olika åldrar och när det är mörkt. En ny koppling planeras vid stationen för att knyta ihop Åstorp. Den befintliga bron ligger rätt till och kopplar på Perslund, dock skulle en ny bro kunna avlasta befintlig bro och anpassas bättre för gående och cyklister. Idag går gång-och cykelbanan på ”fel” sida Vramsvägen. Alla målpunkterna längs sträckan finns på andra sidan och därför måste vägen passeras vilket utgör en säkerhetsrisk, kopplingen till Söderåsen vid Klinten blir även sämre då det inte går att gå längs med branten.

Som tidigare nämnts ligger makadambrottet inom en radie på 600 meter från stationen, det är ett avstånd som bör bidra till att området är lättillgängligt för många. Tingvallaområdet med bokskogen ligger längre bort, men genom bra kopplingar bör området kunna fylla en funktion för rekreation tack vare sin storlek. Bokskogen kan ses som en kontrast till det omgivande lanskapet med öppna fält. Här finns andra kvalitéer som förhoppningsvis kan göra det mer intressant att färdas en något längre sträcka. Ett rekreationscenter kan locka skolor, familjer, motionärer, föreningar med flera.

ATT UTVECKLA…

- BÄTTRE RUMSLIG HELHET OCH VISUELL KONTAKT
- TRYGG OCH SÄKER VÄG FÖR GÅENDE OCH CYKLISTER
- BEFINTLIG GC-BANA PÅ "FEL SIDA"
- NAMN PÅ VÄGAR OCH SLINGOR, TEX. "SÖDERÅSLÄNKEN"
- NYA SKYLTAR SOM INFORMERAR OCH VISAR VÄGEN OCH AVSTÅND
- MÖJLIGHET ATT VILA LÄNGS STRÄCKAN
- TRYGG ÅRET RUNT, TEX GENOM GOD BELYSNING

analys: torget

TORGET IDAG

Centralt beläget och nära järnvägsstationen finns Stora Torg. Enligt Grönstrukturplanen är torget den viktigaste parkytan i centrum och besökstrycket är stort. Stora Torg delas upp i två delar av Storgatan som korsar torget i nord-sydlig riktning. I öster finns Gamla torg, som långt tillbaka var en marknadsplats. Idag är torget en öppen yta som är avsedd för torghandel. I den västra delen har Stora Torg mer parkkaraktär med gräsmattor, perennplanteringar och träd.

målpunkter och kopplingar

Analysen utgår från torget och nära kopplingar.

På den västra sidan av torget står den äldre Vita Villan som ett praktfullt landmärke. Ett annat, högre landmärke, är sexvåningshuset vid Gamla torg som siktas längs hela Torggatan.

Torget är idag uppdelat i tre distrikt; park, trafikområde och torg. Tre områden med olika karaktär. En barriär mellan torgområdet och parkområdet är Storgatan. Den utgör samtidigt ett viktigt stråk för biltrafiken, som är betydelsefull för handeln i centrum. Gångstråken är viktiga på torget och i planen till höger redovisas dessa som prickar.

På Stora Torg finns några knutpunkter som medborgarkontoret och Vita villan men generellt används torget mest som en passage vidare mot andra målpunkter.

skala 1: 1200

analys: målpunkter och kopplingar

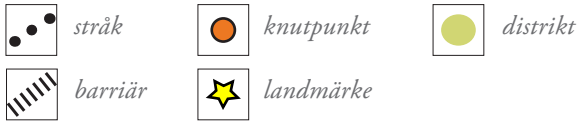

möten, aktiviteter och helhet

Torget har analyserats med inspiration från Gehls teorier om aktiviteter och mötesplatser. Gehl menar att stadsrummets karaktär och kvalitet påverkar hur länge och gärna människor uppehåller sig och hur de använder det offentliga rummet (2003, ss. 7-12). Därför analyseras hur torget fungerar rumsligt, hur det är att mötas på och om det inbjuder till aktiviteter.

Utifrån Åstorps vision om Söderåsstaden analyseras torget ur ett helhetsperspektiv. Hur skyltning, vägvisare, möbler med mera fungerar för att skapa en tydlighet, starkare karaktär och identitet för orten.

1. Turistbyrå & medborgarhus

Centralt på torget ligger medborgarhuset. I den blå entrén ska en turstibyrå utvecklas. Den blå färgen på entrén är väldigt dominerande och saknar förankring i den omgivande miljön. Det finns inga sittplatser i direkt anknytning intill och perennplanteringen är eftersatt vad det gäller innehåll och underhåll. Informationsskyltar saknas helt på torget.

2. Fontänen

Utanför medborgarhuset finns en öppen yta med en fontän omgiven av sliten asfaltsbeläggning. Sommartid ställs det ut några parkbänkar intill buskplanteringen vid medborgarhuset. Här finns goda möjligheter att göra en trevlig mötesplats med bra sittplatser, det finns både god utblick, söderläge och skydd i ryggen.

3. Vita villan

Hotell- och restaurangverksamhet bedrivs i Vita Villan som är en blickpunkt på torget. Här finns en oinspirerande uteservering som ramas in med ett traditionellt villastaket.Potential att utveckla uteserveringen och Vita villan bidrar med karaktär till torget.

4. Konstverk

En staty av två björnar står på gräsmattan vid Vita villan. Björnar är typiska för Åstorp och återfinns på många platser. Denna staty känns genuin men saknar skylt och förklaring.

5. Gröna inslag

Parkdelen innehåller gräsmattor och mindre perennplanteringar med eftersatt underhåll. Träden är körsbärsträd med ett spretigt växtsätt. Inbjuder inte till någon särskild typ av aktivitet, gräsmattan är dock populär för hundrastning.

6. Sittplatser

Vid Storgatan finns en öppen yta med några slitna parkbänkar. De är placerade utmed gångvägen men är inte särsklit inbjudande. Generellt är parkbänkarna på torget i behov av underhåll.

8. Torgyta

Gamla torg var tidigare en livlig handelsplats, men idag är det en öppen och tom yta. Torghandeln består av en klädhandlare. Några få bänkar erbjuder möjlighet att sitta men här finns inte så mycket att se på. Intill torget finns en grå, tung fastighet, Kastanjen, som rymmer tomma butikslokaler samt hyreslägenheter.

7. Trafikzon

Trafiken är viktig för handeln och livet i Åstorp. Idag finns det en upphöjd del på torget med betongplattor, ett försök att tydliggöra torgområdet. Ett större övergångsställe finns, för övrigt har bilarna företräde.

9. Utsmyckning

Längst in på Gamla torg finns en sten skänkt av Makadamfabriken 1996 då torget anlades. Meningen är att vatten ska rinna från den och vidare ner över torget men nu är den ur funktion.

Konstverk på torget i Åstorp.

SWOT-ANALYS

Denna analys sammafattar torgets styrkor och svagheter. Vilka möjligheter finns och vad kan utgöra eventuella hot.

styrkor

- centralt läge
- verksamhetslokaler
- medborgarhus med turistinformation
- stadsparkskaraktär
- konstverk, Björnarna
- uteservering vid Vita villan
- tillgängligt, inga nivåskillnader
- Vita Villan
- rörelsestråk

svagheter

- tomma verksamhetslokaler
- nedgångna markmaterial
- biltrafik som dominerar
- tomt, ödsligt
- bristfälliga sittplaster
- blomsterplanteringar som saknar underhåll och struktur
- oinspirerande uteservering vid Vita villan
- telefonkioskens placering
- olika detaljer, som soptunnor och pollare
- nästan obefintlig torghandel
- delvis grå, tung arkitektur

möjligheter

- mötesplats, kan utvecklas
- sittplatser
- uteservering, plats att göra fler och förbättra
- "stadspark", karaktären kan utvecklas
- bättre självkänsla, torget bör vara hjärtat i Söderåsstaden
- "stolt över sitt torg"

hot

- trafik
- externa köpcentrum
- bristfälligt underhåll
- brist på helhetstänk

REFLEKTION

Om Åstorp vill vara Söderåsstaden är torget en plats där det bör synas och i Söderåsens natur och färger finns inspriation att hämta.

Torget borde vara en mötesplats som förstärker Åstorps identitet som Söderåsstaden. Idén som finns idag med en öppen torgyta och en parkyta kan fungera men troligtvis krävs en ny gestaltning där en tydlig karaktär med genomtänkta materiaval hjälper till att skapa förutsättningar för möten och aktiviteter. Båda delarna bör hänga ihop och bilda en helhet där de har olika funktion. Söderåsen är en fantastisk inspirationskälla i gestaltningen. På torget finns en möjlighet att välja material med inspiration från Söderåsens naturtillgångar, till exempel den typiska boken, *fagus sylvatica*.

rum & rörelse

Min upplevelse är att rörelsen över torget är viktig, de nödvändiga aktiviteterna pågår, men de valfria och sociala aktiviteterna kan få bättre förutsättningar. Rumsligheten är svag och det är svårt att hitta platser som inbjuder till möten och samtal.

På torget finns idag få möjligheter att samlas och mötas kring aktiviteter. Det finns en uteservering och utspridda parkbänkar men den riktigt inbjudande platsen är svår att hitta. Sittplatser och gångytor ska gestaltas med omsorg. Torget behöver en förbättrad rumslighet och kunna erbjuda olika typer av aktiviteter. Torgytan bör gestaltas så att den inbjuder till aktiviteter och den ska vara flexibel.

karaktär & identitet

Hela torget saknar idag en tydlig karaktär. Vad är det som säger att det är just Åstorps torg? Här finns möjligheter att utveckla helheten och de olika karaktärerna. Torget är slitet och det är svårt att finna en säker identitet. Det är ett ganska typiskt 90-tals-torg, med intetsägande markbeläggning, i grå och röd nyans och asfalt på övriga gångytor i parkdelen. Saknaden av helhet återfinns även på torget, det finns inget som tydliggör den status som ett torg bör ha. Bristen på underhåll är ett problem. Parkbänkarna är slitna och perennplanteringarna behöver göras om. Växterna har spridit sig och kantstenen har sjunkit in i asfalten intill.

Exempel på befintliga möbler och markmaterial.

Träden är främst körsbärsträd med ett spretigt växtsätt. De är vackra en kort period på våren men kopplingen till Söderåsen är svag och deras habitus talar emot dem. Belysningen är vardaglig och inte effektfull, det finns goda möjligheter att göra torget mer spännande året runt, där olika effekter skapar ett mer levande torg även en grå novemberkväll. Parkdelen behöver en tydligare karaktär och för att upplevas som en stadspark behöver den bland annat tydligare rumslighet, det är ett problem att gräsmattorna mest fungerar som hundtoalett.

samla centrum

Många butiker står tomma intill torget, vilka verksamheter är lämpliga? Vad kommer att efterfrågas? Den öppna torgdelen bör kunna utnyttjas mycket mer än i dagsläget. Aktiviteter skapar aktiviteter och torghandlare med attraktiva varor kan locka. Varför inte ett riktigt frukt- och grönsaksstånd? Som tidigare nämts kan en mindre saluhall i närheten av torget med tillhörande uteservering på torget bidra med mer liv och för övrigt kan verksamheter kopplade till Söderåsen vara ett alternativ[3]. Generellt är det av vikt att samla de verksamheter som finns i Åstorp runt torget för att bilda ett mer aktivt och levande centrum.

Vilken roll ska bilarna ha i centrum? Idag korsar bilarna torget och en upphöjd del sänker hastigheten. Gehl förespråkar att integrera bilarna på fotgängarnas villkor om det inte är möjligt att helt utesluta dem (2003, s. 105). Än så länge är bilen en del av samhället och för en liten ort är detta färdmedel viktigt. Genom att endast tillåta mycket låg hastighet och låta torgets oskyddade trafikanter ha företräde kan området vara tillgängligt för alla men på fotgängarens villkor.

Torget saknar en tydlig karaktär. Ovan vy mot torgdelen och underst medborgarhuset. Observera telefonkioskens placering i en perennplantering.

3 Ola Thufvesson filosofie doktor och universitetslektor vid Institutionen för Service Management, Lunds universitet, e-post den 2 april 2013.
Susann Eriksson näringslivs/turismutvecklare i Åstorps kommun, samtal den 15 mars 2013.

ATT UTVECKLA...

- RUMSLIGHET, BJUD IN OCH BLI MER ATTRAKTIVT
- IDENTITET, "SÖDERÅSSTADEN"
- FLER OCH ATTRAKTIVARE SITTPLATSER
- AKTIVITETER, NÅGOT ATT MÖTAS KRING
- "ÅRET RUNT" - INBJUDANDE ÅRETS ALLA MÅNADER
- PÅ FOTGÄNGARENS VILLKOR
- HELHET OCH OMTANKE
- VÄXTMATERIAL, HÄMTA INSPIRATION FRÅN SÖDERÅSENS NATUR

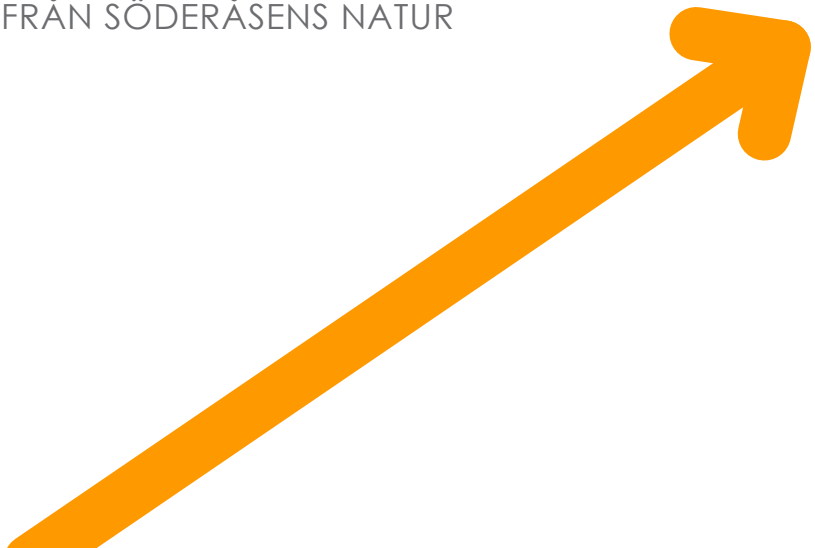

analys: stationsområdet

STATIONEN - EN MÖTESPLATS

Stationen är en mötesplats och en viktig knutpunkt i Åstorps centrum men också i hela kommunen och för närliggande kommuner.

målpunkter och kopplingar

Analysen utgår från hur järnvägstationen och området runt omkring fungerar vad det gäller stråk, barriärer, knutpunkter, distrikt och landmärken.

Järnvägsstationen är både en regional och lokal knutpunkt med tåg mot Helsingborg och Hässleholm och busstrafik mot Helsingborg, Örkelljunga, Billesholm, Bjuv, Teckomatorp, Ängelholm och Klippan. Stationsområdet ligger centralt beläget i Åstorp, men än idag delar bangården upp orten i två delar och möjligheterna att passera över spåren är dåliga. Vid stationen finns det ingen möjlighet att korsa spåren vilket gör järnvägen till en stor barriär i Åstorp.

Det finns fyra utmärkande distrikt; stationsområdet, busstorget, järnvägsparken och Björnekulla industriområde, ett framtida bostadområde. De tre första behöver tydligare karaktär och gestaltning. Industriområdet har potential att bli ett bostadsområde, kommunen menar i sin översiktplan (2012) att området runt stationen är optimalt för framtida utveckling med lägenheter i högre bostadshus. Stråken för gående är inte särskilt tydliga. Det är svårt att veta var man ska gå om man inte känner till området. Som landmärke måste stationshuset nämnas, det möter resande, och Klinten med sina trädbeklädda branter.

framtida koppling

Det finns ett förslag om en blivande gångbro över bangården. Centrumplanen (2000, ss. 33) föreslår en bro som går 50 meter väster om stationshuset vinkelrätt över spåren mot Järnvägsgatan och Långgatan. Den avslutas i befintlig marknivå vid Trappgatans övre del. I Översiktsplanen (2012, s. 39) skriver kommunen att *”Gångbron är en förutsättning för utveckling av områdena öster om centrum...”* En ny koppling är aktuell inom ett längre perspektiv.

analys: målpunkter och kopplingar

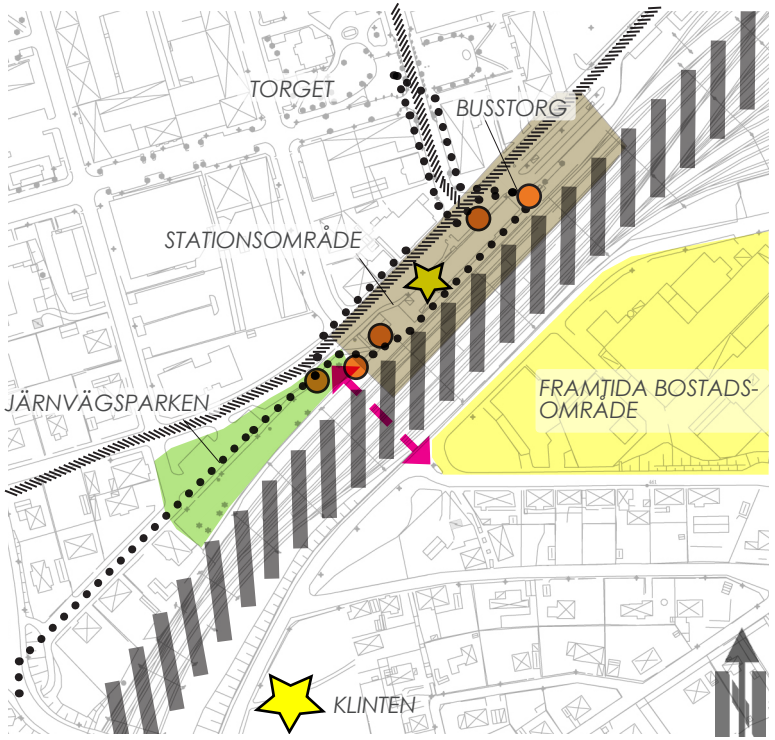

skala 1: 4000

stråk *knutpunkt* *distrikt*

barriär *landmärke*

STATIONSOMRÅDET IDAG

Denna analys utgår från möjligheterna att mötas och använda platserna med inspiration från Gehls teorier. Platsens karaktär och hur den förmedlar en känsla av Åstorp analyseras.

1. Järnvägsstationen

Åstorp har ett stort ljusgult stationshus. Förr var det en viktig byggnad för resande men idag inhyser byggnaden huvudsakligen kontor, utöver den vänthall som är öppen för resande. Vid stationen finns två peronger, och för att nå den ena måste spåren korsas. Här finns få trevliga platser att slå sig ner på för att vänta på anslutningar, det är en plats som i nuläget domineras av nödvändiga aktiviteter.

2. Busstorget

Väster om stationen ligger busstorget. Området känns väldigt öppet och det finns inget som ramar in mer än bangården. Bristen på gröna inslag skapar en hård miljö som inte är trevlig att använda. Rent funktionellt fungerar den dåligt då cykelparkeringen är väldigt trång och överfylld.

3. Järnvägsparken

Väster om stationen finns Järnvägsparken. I Grönstrukturplanen (2012) omnämns det att parken har mycket stor utvecklingspotential och att den idag brister i att koppla ihop stationen med omgivningen. ”Parken” består av en gräsyta med några bänkar och större träd som lind, sykomorlönn och hästkastanj. Mot bangården finns ett enkelt staket som avgränsar. En ny gestaltning av parken är påbörjad, två betongfundament från fabriken i Åstorp som tillverkade dem till Hallandsåsen är redan på plats. Bilparkeringen som gränsar mot parken och gång-och cykelbanan saknar tydlig avskiljare vilket gör att bilarna tidvis inkräktar.

Bilderna visar området intill järnvägsstationen.
Under: Bilarna inkräktar på gång- och cykelvägen.
Mitten: Entré till stationsområdet från järnvägsparken.
Höger: Betongfundamenten står på plats och väntar på fortsatt iordningställande av parkområdet.

SWOT-ANALYS

Denna analys sammanfattar de styrkor och svagheter som finns kring stationsområdet. Den visar också på möjligheter och eventuella hot.

styrkor

- centralt läge
- nära Söderåsen, unikt i regionen
- stora träd, ger ett historiskt djup
- vacker stationsbyggnad
- pendling
- möten
- väntplats

svagheter

- park? nej!
- slitna sittplatser
- ostrukturerade, slitna markbeläggningar
- tillgänglighet, brist på parkering för bilar och cyklar
- busstorg, öppet, stelt och ödsligt
- dålig koppling till målpunkter
- avgränsning mot järnvägsspår

möjligheter

- mötesplats, många människor passerar
- sittplatser, dessa kan bli fler och bättre
- järnvägspark, kan bli en park
- vara en välkomnande plats, ge ett gott ”första intryck”,
- identitet, kan bli en port till Söderåsstaden
- bli en trevlig väntplats

hot

- bristfälligt underhåll
- karaktärslöshet
- klotter och skadegörelse
- godståg och buller

Pågatåget är en stor möjlighet för Åstorp.

REFLEKTION

Jag anser att hela stationsområdet kan förbättras i sin roll som en välkomnande mötesplats. Kopplingen till centrum och mot Söderåsen kan förstärkas, bli säkrare, tydligare och bättre genom ny gestaltning. Precis som Schylberg (2008, ss. 55-56) menar är det viktigt att öka aktiviteteter i närheten av stationen och reducera faktiska och upplevda avstånd i gång- och cykelvägnätet. I området kan Schylbergs teorier om att göra stationsområden mer attraktiva och urbana, med stor tillgänglighet och rörelsefrihet för fotgängare vara vägledande. Även den rumsliga strukturen och stationens läge i förhållande till viktiga stråk i staden ger viktiga förutsättningar för framtida attraktivitet, trygghet och tillgång till service, vilket även kan tillämpas i Åstorp.

Skyltning är ett enkelt sätt att förändra, men för att skapa en tydlig länk behöver även rummet och dess innehåll visa vägen. Tydligare rumslighet och visuell ledning som belysning, växter, möbler och skyltar kan tillsammans skapa en mer genomtänkt och fungerande miljö. För besökare till Söderåsens rekreationsområden ska det vara enkelt att hitta och orientera sig, exempelvis vägvisare/skyltar kan hjälpa till att visa var och hur långt bort de olika målpunkterna finns.

Järnvägen är en perfekt plats för marknadsföring då många människor passerar området. Därför bör läget utnyttjas och det ska synas att det är Söderåsstadens järnvägsstation!

Stationsmiljön är idag gammal och har inte genomgått den modernisering som många andra pågatågsstationer gjort. Området kommer att förändras, där busstorget och tillgänglighet till perronger kommer att behandlas samt en ny koppling över spåren till ”andra sidan”. Den nya kopplingen är en förutsättning för framtida utveckling av båda sidor av Åstorp, men den ligger längre fram i tiden. Vid busstorget finns det stora behov att förbättra både rumslighetens funktion och upplevelse. Det saknas helt gröna inslag vilket gör området väldigt öppet och stelt. Cykelparkeringen intill är både svårtillgänglig och överfull. Att pendla med tåg ska vara enkelt och smidigt och väntan på bussen kan bli trevligare!

Behoven finns över hela området men för att avgränsa arbets omfattning har jag valt att arbeta vidare med Järnvägsparken. Kommunen har redan startat utvecklingen av järnvägsparken genom att placera två betongfundament från Hallandsåstunneln. Sett över lång tid kommer troligtvis hela området att genomgå en större förändring, med ny bro över spåren och andra förändringar/anpassningar. Men det är en lång process och just nu finns det ett behov av att utveckla Järnvägsparken. Det finns ett skissförslag ritat av Per Ljungblom, MPB markprojekteringsbyrån syd AB. I denna del av stationsområdet handlar det om att tydliggöra riktningar mot Söderåsen och göra parken till en del av länken. Avgränsningen mot spåren är bristfällig och framtida ökning av framförallt godståg kommer att medföra mer buller, vilket kommer att leda till ett ökat behov av en bullerskydd och avgränsning.

Väntan är en del av stationsmiljön, därför ska miljön här erbjuda trevliga uppehållsplaster och gröna miljöer. Rummet ska ge en möjlighet att ta tillvara på människors tid, när tåget är sent eller när man väntar på en anslutning ska platsen erbjuda en meningsfull och inspirerande väntan. Parkområdet kan utvecklas med nya och fler parkbänkar, och rumsbildande element såsom perennplanteringar och träd.

ATT UTVECKLA…

- JÄRNVÄGSPARKEN TILL EN PARK
- TREVLIGARE PLATS FÖR VÄNTAN
- BÄTTRE OCH TYDLIGARE INFORMATION OCH KOPPLING TILL CENTRUM OCH SÖDERÅSEN
- TYDLIGARE AVGRÄNSNING MOT JÄRNVÄGS-SPÅR, BULLERSKYDD
- PLANTERINGAR, LÄTTSKÖTTA
- TYDLIGARE RUMSLIGHET
- BELYSNING

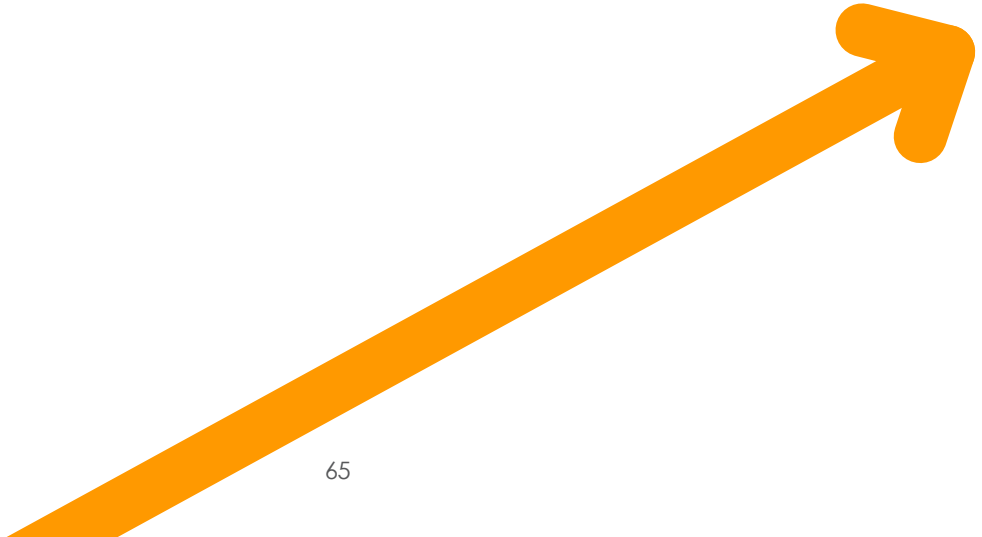

GESTALTNING

• koncept & program • söderåslänken • söderåstorget • järnvägsparken

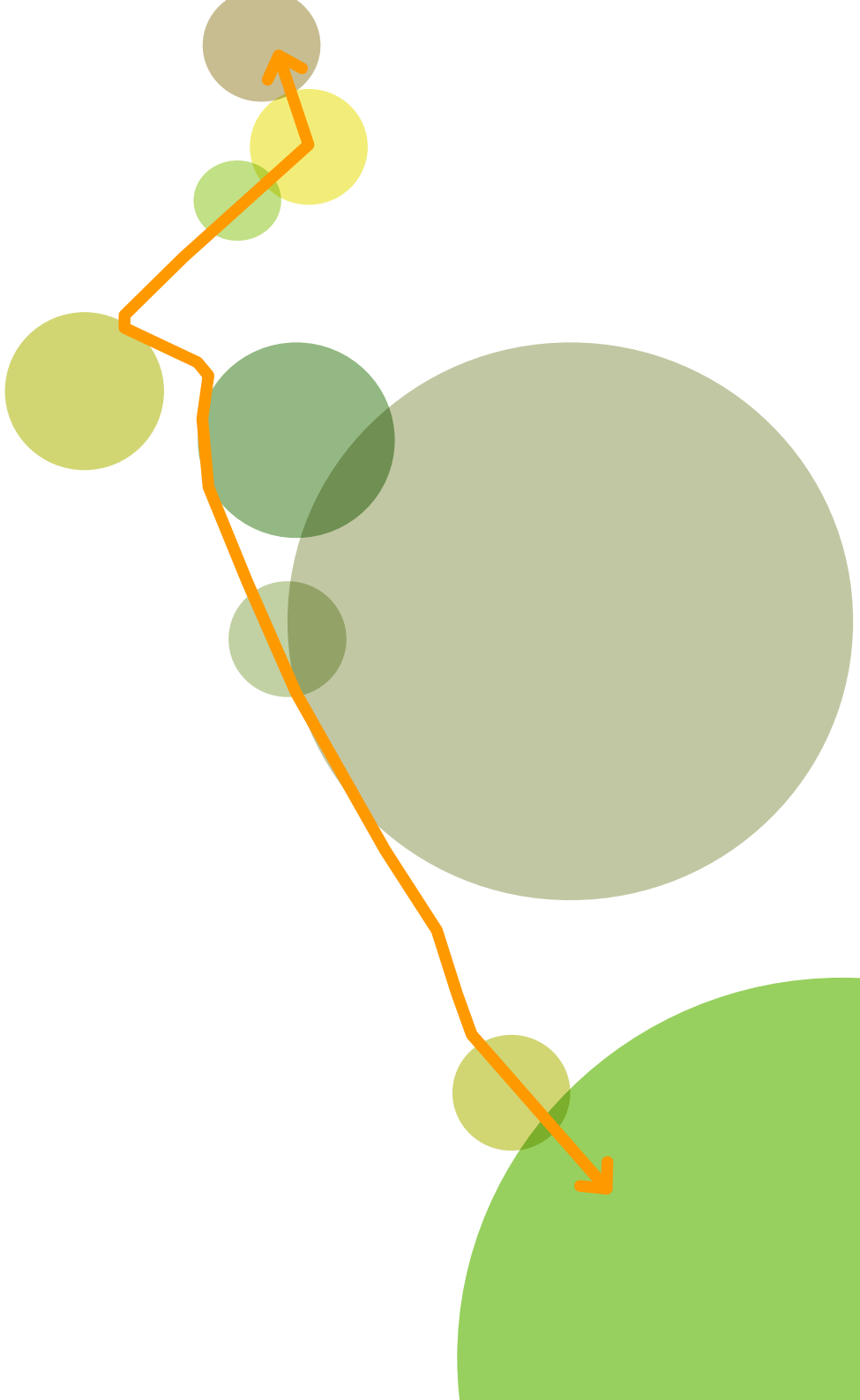

EN DEL AV SÖDERÅSTADEN...

Utifrån analyserna och deras resultat fokuserar detta kapitel på riktlinjer och gestaltning som kan bidra till att förbättra helheten och skapa bättre förutsättningar för Söderåsstaden. Följande områden har behandlats.

gestaltningsprogram

För att skapa en helhet i kopplingen mellan Åstorp och Söderåsen ger gestaltningsprogrammet riktlinjer och inspiration. Här presenteras ett koncept för hur de offentliga rummen kan möbleras med förslag på färger, möbler, vägvisare, markmaterial, belysning och växtmaterial.

söderåslänken

Kopplingen och vägen till Söderåsen spelar en viktig roll i Söderåsstaden. Här redovisas ett konceptförslag för Söderåslänken. Den ger exempel på länkens väg från centrum till Söderåsens olika målpunkter och visar ett typexempel på gestaltning längs Vramsvägen.

söderåstorget

Torget är en central mötesplats i Åstorp som har potential att utvecklas till ett mer attraktivt stadsrum i Söderåsstaden. Här redovisas en mer detaljerad gestaltning av torget med fokus på mötesplatser, aktiviteter och den mänskliga skalan.

järnvägsparken

Järnvägsparken är en central del av Söderåslänken. Gestaltningen utgår från ett skissförslag ritat av ritat av Per Ljungblom, MPB markprojekteringsbyrån syd AB. Här presenteras en bearbetning av skissförslaget, anpassat för att bli en del av Söderåslänken och dess koncept.

koncept & program

KONCEPT & GESTALTNINGSPROGRAM

Det ska synas att Åstorp är Söderåsstaden. Söderåslänken är kopplingen mellan centrum och Söderåsen.

Målet med programmet är att ge inspiration och riktlinjer för en mer samordnad och karaktärsskapande utformning av de offentliga rummen längs med Söderåslänken. Det kan skapa förutsättningar för att stärka Åstorps identitet och göra samhället mer attraktivt för både invånare och besökare. Utifrån visionen om Söderåsstaden och med inspiration från Söderåsens natur och miljö kan mötesplatser och rekreativa områden kopplas ihop genom återkommande element.

Ledord i programmet är Söderåsen, helhet, bättre kopplingar samt den mänskliga skalan. För att undvika ett splittrat intryck i ett mindre samhälle är det viktigt att se centrum som *ett* stadsrum. En tydlig struktur kan också bidra till att det blir enklare att använda de offentliga rummen i Åstorp.

Det offentliga rummet ska vara en plats för alla, och ska inte ställa några speciella krav på användaren. Det innebär att centrum ska vara tillgängligt genom god framkomlighet, orienterbarhet och tydlighet. För att alla ska kunna utnyttja det offentliga rummet är det av största vikt att möbler och markmaterial är användarvänliga och utformade med hänsyn till exempelvis äldre, rörelsehindrade, synskadade och personer med andra funktionsnedsättningar.

I programmet ges förslag på möbler, färger och växtmaterial ur ett genomtänkt och sammanhållet urval.

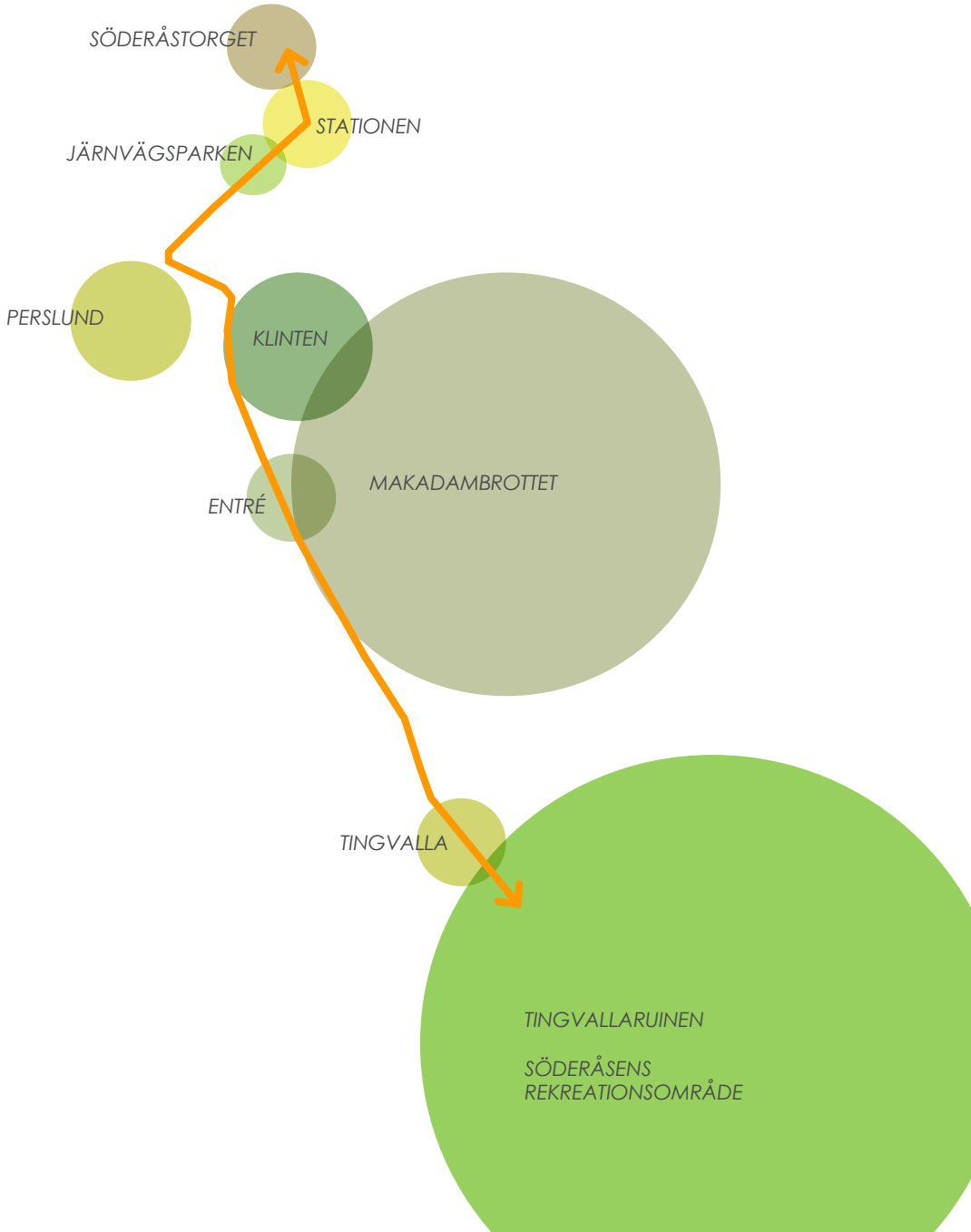

FÄRGER

Färger är en viktig komponent i skapandet av en helhet och tydligare identitet i ett centrum. Genom att använda ett fåtal färger som återkommer ges en sammanhållen känsla som skapar förutsättningar för en attraktivare stadsmiljö. Färgerna är hämtade från Söderåsens naturliga färger.

accentfärg: orange

På hösten är den karaktäristiska bokskogen vackert orange. Det är en distinkt färg som syns ordentligt samtidigt som den är varm och en fin representant för Söderåsstaden.

Används sparsamt på vepor och utvalda detaljer.

grundfärg: svart

Svart är en tidlös färg som återfinns i många möbelkollektioner. Används framförallt i centrum vid torget och intillliggande gator.

Belysningsstolpar (i centrum), skräpkorgar, cykelställ, och metalldetaljer på soffor och bänkar.

grundfärg: grå

Från bokens vackra, släta stam kommer den grå färgen. Det är en tidlös, klassisk färg som inte tar över och som fungerar bra i många miljöer. En ljusare och en mörkare kulör kan användas.

Belysningsstolpar, skräpkorgar, cykelställ, skyltar och riktvisare.

grundfärg: trä natur

Möblernas trädetaljer bör vara av behandlat trä. Eventuell behandling ska ske så att den naturliga färgen framhävs, dvs. ljust trä som med tiden grånar. Vid behov kan dock trädetaljer målas i grå färg.

Trädetaljer på möbler.

MÖBLER

En del av stadens identitet är dess möbler. Tillsammans kan de ge det offentliga rummet en enhetlig utformning. Vid val av möbler är det av vikt att välja modeller som är moderna samtidigt som de är tidlösa, tåliga och lätt att underhålla. Det bör också gå att förankra dem samt behandla dem med klotterskydd. För att underlätta framkomligheten längs stråk är möbleringszoner lämpliga. I dessa kan bland annat bänkar, skyltar och lyktstolpar placeras.

varumärke och logotyp

För att bygga ett varumärke och en identitet som Söderåsstaden är det bra att använda en logotyp. Den bör vara tydlig och kopplas ihop med Söderåsen och konceptet. Den orangea färgen syns på långt håll och de vita löven är hämtade från bokskogen.

skyltar och vägvisare

För att öka orienterbarheten för gående och cyklister bör riktningar och avstånd visas vid vägskäl och viktiga mötesplatser. Dessa bör vara enhetligt utformade i grått och med tydlig text. Vid behov ska skyltarna vara upplysta.

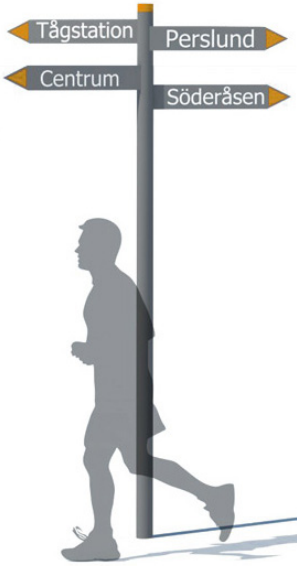

vepor och belysning visar vägen

Längs med Söderåslänken hänger vepor i belysningsstolparna. De ger ett urbant intryck och visar att det är något på gång. Vid behov kan de bytas ut bereonde på årstid och evenemang. Belysningstolpar ska ge ett stilrent intryck, svarta i centrum och i övrigt grå.

sittplatser

Det ska finnas många möjligheter att sätta sig ner på en bekväm sittplats. Gehl (2003, ss. 147-154) menar att de aktiviteter som följer av många bra sittplatser gör att det måste anses som en helt avgörande faktor för kvaliteten på det offentliga rummet. I Söderåsstaden ska det erbjudas sittplatser längs gångstråk, vid mötesplatser och gärna intill entréer. För äldre och personer med funktionsnedsättningar är det viktigt att det finns möjligheter att vila. Sofforna ska vara fast förankrade för att unvika skadegörelse, men vid behov kan de sommartid kompletteras med andra flyttbara modeller. Utmed stråk bör de placeras med ett avstånd på cirka 100 meter beroende på områdets terräng. För att sittplatserna ska vara tillgängliga och användarvänliga är soffor lämpliga. De är sittplatser med arm- och ryggstöd, vilka ger ett bättre stöd för rörelsehindrade. Även bänkar kan användas men det bör finnas tillgång till soffor som alternativ. Det är bra om rullstolar eller barnvagnar kan stå bredvid soffan. Sittplatserna bör ha en sitthöjd på cirka 46-50 cm.

parksoffa:
Ribb från Slottsbro

"Finbänk" som passar till torget och entréplatsen vid Järnvägsparken. Finns som fristående och för nedgjutning. Varmförzinkad och svartlackad. Trädetaljer i ek.

parksoffa:
Anita från Slottsbro

En lite mer robust parksoffa för Söderåslänken. Finns som fristående och för nedgjutning. Varmförzinkad och svartlackad. Trädetaljer i järnvitriolad lärk.

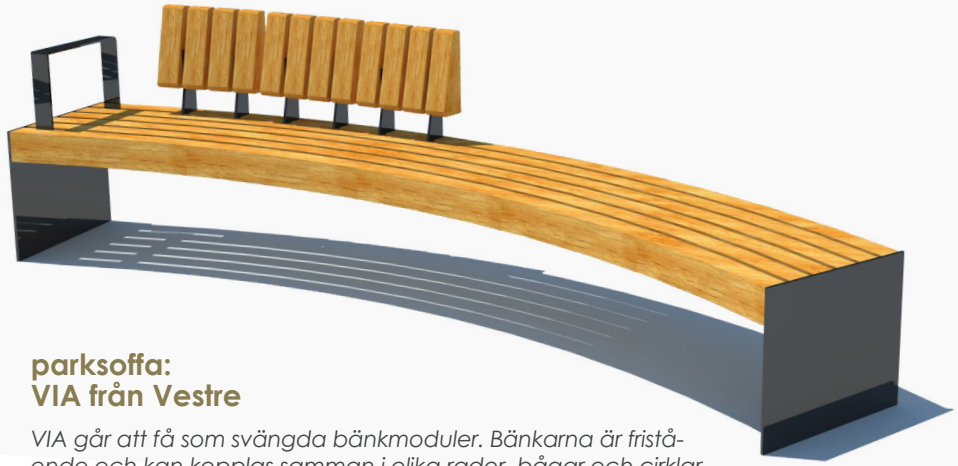

parksoffa:
VIA från Vestre

VIA går att få som svängda bänkmoduler. Bänkarna är fristående och kan kopplas samman i olika rader, bågar och cirklar. Bänkarna bör utrustas med rygg- och armstöd. Varmförzinkade och pulverlackerade i svart. Trädetaljer i Linax-impregnerad fura, natur.

papperskorgar

Papperskorgarna bör vara diskreta men användarvänliga. De ska vara lätta att tömma och utformade så att inte djur eller nederbörd lätt kommer i kontakt med soporna. För att papperskorgarna ska användas bör de placeras med täta mellanrum vid viktiga mötesplatser, i parker, längs gångstråk och i anknytning till sittplatser. Man ska inte behöva gå en lång omväg för att använda dem. I centrum bör de vara av mindre modell, och kan vid behov kompletteras med större modeller. Där det finns utrymme bör soptunnor med möjlighet att sortera avfall finnas. Papperskorgar och soptunnor ska placeras så att de inte utgör hinder, de mindre får gärna placeras på belysningsstolpar. Papperskorgarnas färg bör vara svart eller grå.

papperskorg: från Byarum.

Svartlackerad gjutjärn. Exklusiv variant för betydelsefulla platser. Går att få med ingjutet kommunvapen. Papperskorg med inkast från två håll, 125 liter. Foto: Byarum

papperskorg: CITY från Vestre.

Finns som fristående 70, 150 och 180 liter, och för upphängning som 50 liter. Foto: Vestre.

cykelparkering

I Åstorp ska det vara enkelt att parkera sin cykel. Vid entréer och mötesplatser ska det finnas plats att säkert parkera cyklar. Det ska gå att låsa fast dem och de får inte utgöra hinder eller skapa ett rörigt intryck. I centrum ska cykelställen vara lackerade i svart.

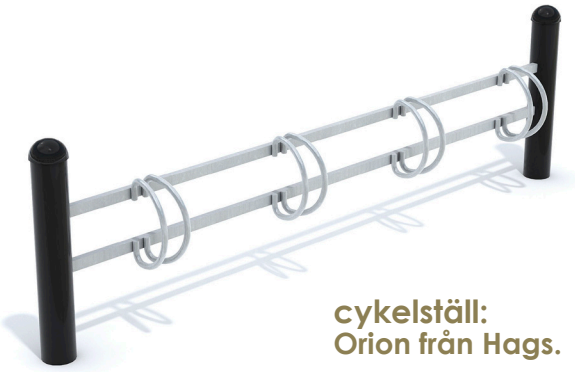

cykelställ:
Orion från Hags.

4 platser. Foto: Hags

cykelställ:
Auriga från Hags.

4 platser. Foto: Hags

VÄXTMATERIAL

Växter mjukar upp och ger liv åt det offentliga rummet. De speglar årstidernas växlingar och kan ge en trivsam karaktär med mänsklig skala. I valet av växter kan inspiration hämtas från Söderåsens natur och det nordiska ljuset. Det är viktigt att tänka på ståndorten och alla årstider för att få ett gott resultat samt minska underhåll.

fagus sylvatica- söderåsstadens växt

Längs Söderåslänken ska boken, *Fagus sylvatica*, vara en vägvisare och rumsbildare som genom häckar och solitärer återfinns med jämna mellanrum. Boken är ett träd som lämpar sig väl att formklippa till häckar. Den är ett klassiskt val som känns naturlig och given i Söderåsstaden. Den passar lika bra som häck på torget som utmed länken. Bredd och höjd anpassas efter platsen, den får inte skapa otrygga miljöer genom skymd sikt. Bokhäcken är vacker även på vintern då den som häck vanligvis behåller de vissna men dekorativa bladen.

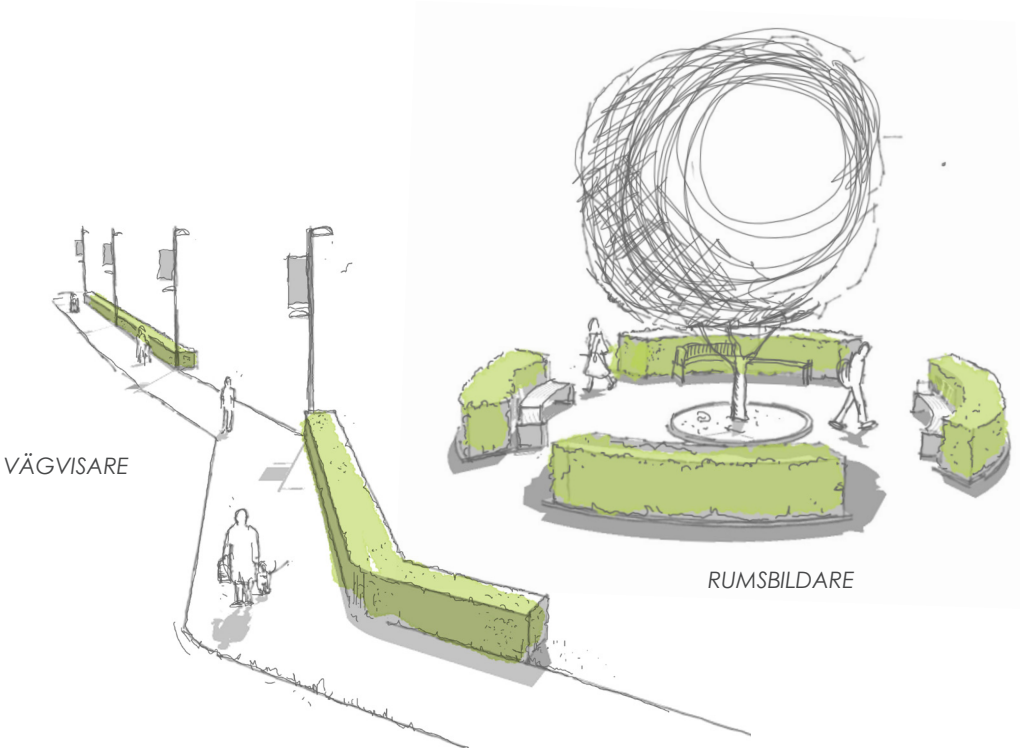

rumslighet

Bilderna visar bokens olika karaktärer och hur den kan användas i de offentliga rummen.

en sinnebild av naturen

Inspiration för valet av växter kan hämtas från Söderåsens natur och det nordiska ljuset. I en kombination av det vilda och det mer ordnade arbetar två av de stora skaparna inom trädgårdsarkitekturen; Ulf Nordfjell och Piet Oudolf. Deras stilar har gemensamma drag i blandningen av strikta element, väl valda perenner och inslag av det vilda. Nordfjell (2008, s. 189) beskriver sin inspiratör Oudolfs arbetssätt ”New Naturalism” som att struktur och form tillsammans med vilda och odlade perenner och de stora gräsen gestaltar en konstruerad natur. Nordfjell menar att viljan i att gestalta den konstruerade naturen handlar om att skapa en sinnebild av naturen, inte en avbildning (2008, s. 189). Denna sinnebild av Söderåsen och den nordiska trädgården är en fin grund i gestaltningen av perennplanteringar i Åstorp. På Söderåsen finns flertalet olika biotoper som kan inspirera perennplanteringar. Men det är viktigt, precis som Nordfjell säger, att vara noga med att välja växter som fungerar i miljön. På torget och i Järnvägsparken är perennplanteringar lämpliga, och dessa bör bjuda på mer blomning än vad Söderåsens natur vanligtvis ger. Vårblommande lökar, blommande perenner och andra element som förstärker upplevelsen är passande. Vid valet av växter är det viktigt att tänka på ståndorten och samtliga årstider för att få ett gott resultat samt minskat underhåll. Perennrabatter i centrum måste skötas och hålla hög kvalitet. Utmed Söderåslänken, kan planteringsurnor och solitärer placeras exempelvis vid entréer. Vårblommande lökar i långa stråk kan vackert förstärka länkens riktning.

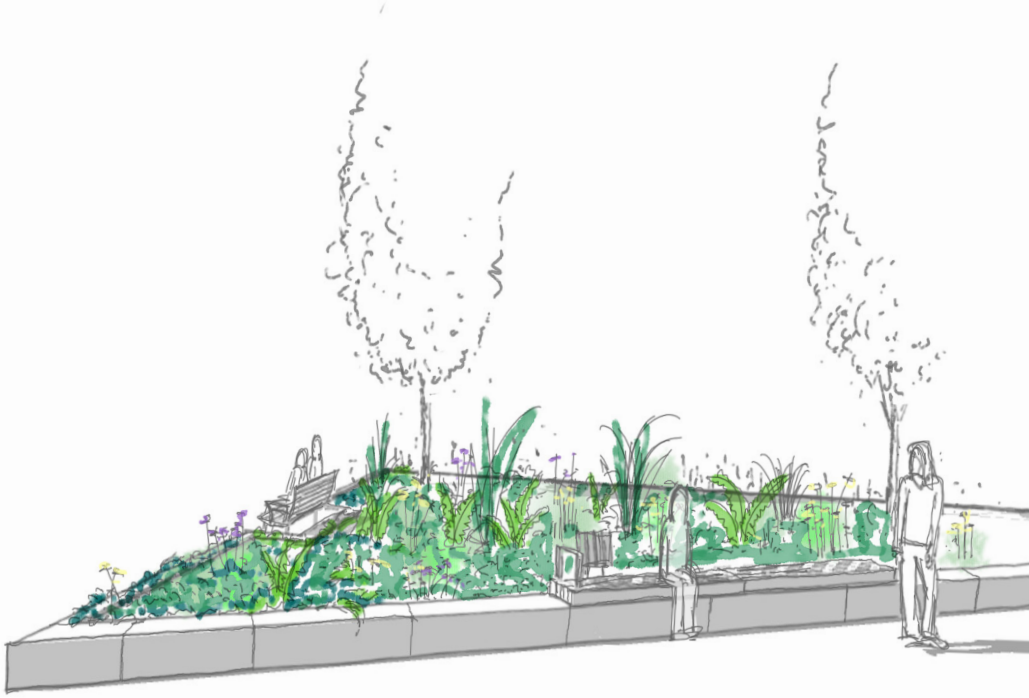

perennplantering

Exempel på hur en perennplantering kan se ut.

perenner

Funkia, ormbunke, höstanemon, stjärnflocka och murgröna är exempel på lämpliga perenner.

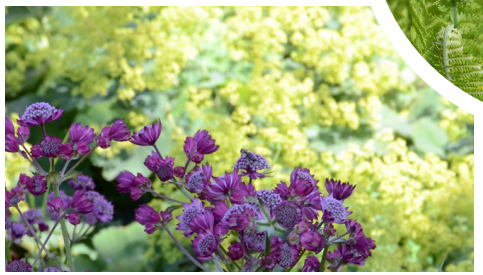

söderåslänken

SÖDERÅSLÄNKEN

Åstorp är inte Söderåsstaden utan en bra koppling till just Söderåsen. Som en del i visionen att bli och vara Söderåsstaden är denna länk ett steg mot ett attraktivare Åstorp med en säkrare identitet.

De olika målpunkterna kommer med tiden att utvecklas, men gemensamt är att de är en del av den gröna Söderåslänken med fokus på rekreation och fritid.

För makadambrottet är kommunens mål att det ska bli ett av Skånes tio mest besökta turistattraktioner. Klinten kan förbättras och tydliggöras som en unik utsiktplats över hela nordvästra Skåne, Tingvallaruinen kan utvecklas som en entréplats för Söderåsens bokskogar och Perslund kan fortsätta att fylla en funktion som hembygdspark i kommunen. Inne i centrum välkomnar järnvägsparken besökare och vid Söderåstorget pågår ett mer urbant småstadsliv.

SÖDERÅSTORGET

En mötesplats i Söderåsstaden med uteserveringar, torgyta och vackra perennplanteringar.

JÄRNVÄGSPARKEN

Ta tåget till Söderåsen. En mindre park och entré till Söderåslänken.

PERSLUND

En aktiv hembygdsgård nära centrum som lockar både i högtid och vardag.

KLINTEN

Magnifik utsikt över Åstorp och stora delar av Nordvästra Skåne.

MAKADAMBROTTET

Ett unikt område i regionen som har potential att bli ett centrum för rekreation, sport, kultur och andra evenemang.

TINGVALLARUINEN

Rekreation i bokskogar och ravi-ner nära centrum.

KONCEPTIDÉ FÖR SÖDERÅSLÄNKEN

Det finns olika alternativ för var en exakt dragning av gång- och cykelbanan skall anläggas. Ett förslag är att lägga den intill Söderåsen. Då placeras den på "rätt" sida och minskar behovet av att korsa Vramsvägen för att nå de olika målpunkterna. Här presenteras en konceptidé för hur länken kan se ut.

sektion: gång- och cykelbana på Söderåssidan. skala 1:400.

ett rum för den mjuka trafikanten

Utmed vissa avsnitt längs länken kan bokhäcken avgränsa biltrafiken från gående, motionärer och cyklister. Den kan bidra till att göra det trevligare och tryggare att använda GC-banan genom att inte bilarna tränger sig på. Ett liknande koncept finns i Alnarp, där avgränsar bokhäcken bilarna från GC-banan, vilket fungerar väl, bilarna upplevs inte så störande trots höga hastigheter.

På väg till Söderåsen...

LÄNKENS FUNKTIONER

rörelse

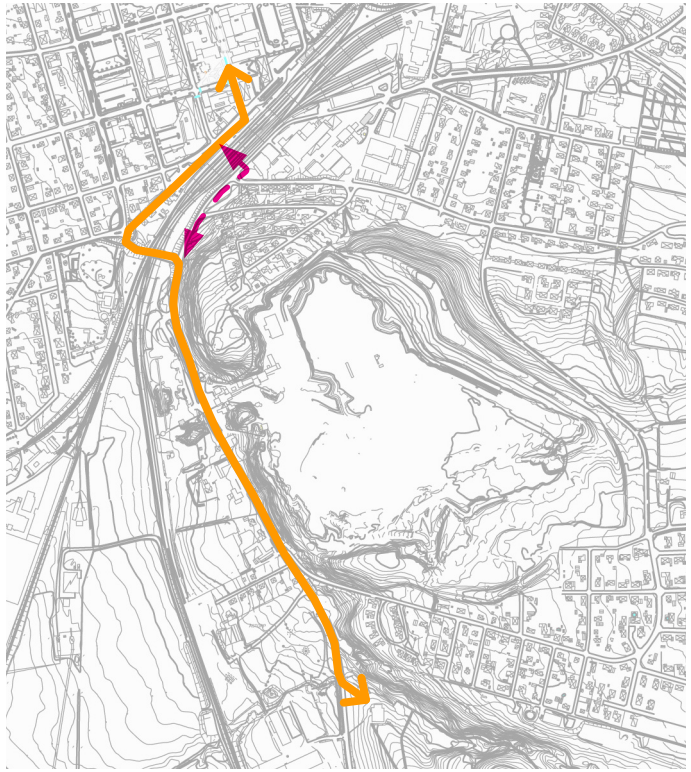

RÖRELSE, GÅ

FRAMTIDA DEL

ny koppling

När en framtida bro byggs vid stationen kan den kopplas på Söderåslänken.

vilken sida?

Den exakta dragningen av Söderåslänken bör utredas vidare. En fördel att lägga den på Söderåssidan är att antalet korsningar av Vramsvägen minskar och närheten till Söderåsen blir bättre.

aktiviteter & vägvisare

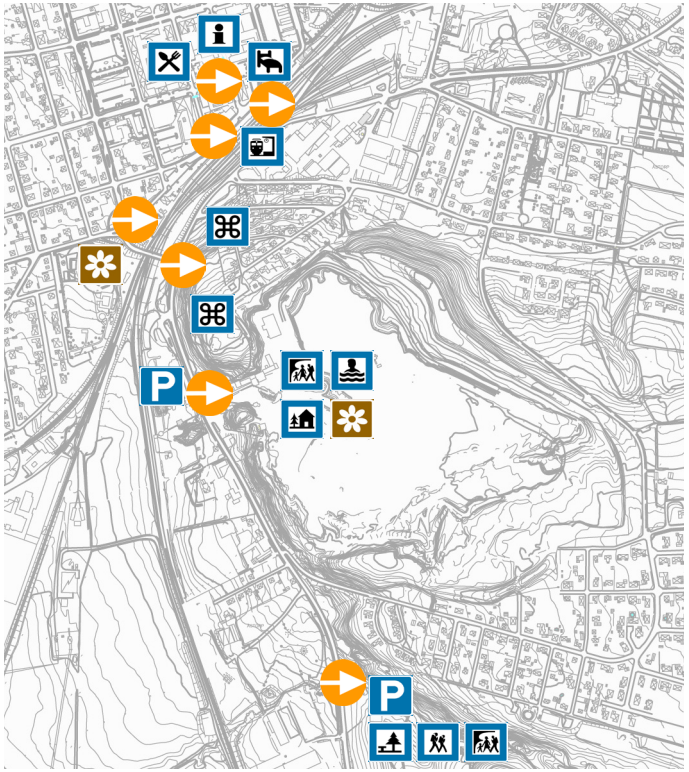

INFO, VÄGVISARE

AKTIVITET

vägvisare

Det blir lättare att hitta med de nya riktvisarna längs länken och informationsskyltarna som finns vid entréerna till de olika platserna.

målpunkter

Tillsammans kommer de olika målpunkterna att kunna erbjuda ett brett utbud av aktiviteter.

...på väg hem från Söderåsen

vramsvägen

Vägen är relativt trafikerad och bokhäcken avgränsar och skyddar.

vägvisare

På belysningsstoplen med delad armatur hänger veporna och visar vägen. Även den återkommande bokhäcken ger vägledning.

söderåsens kant

Söderåslänken går vid foten av Söderåsen. På vissa platser kan L-stöd vara lämpligt för att göra plats åt GC-banan.

söderåstorget

SÖDERÅSTORGET

Söderåstorget - en samlingsplats och utgångspunkt i Åstorp. Det "nya" Söderåstorget har kvar lite av det gamla men erbjuder mer och fler mötesplatser för olika målgrupper.

Parkdelen får fler rum genom de upphöjda perenn- och gräsytorna och torgdelen aktiveras med uteservering, boulebana och inbjudande torghandel. Bilarna finns kvar men det är fotgängarna som går först. Torget är skapat utifrån människans och småstadens skala. Torgets gestaltning utgår från omtanke, mötesplatser, rörelse och människans behov och upplevelser.

Vy över Söderåstorget

ILLUSTRATIONSPLAN

SKALA 1: 500

FOKUS PÅ RÖRELSE OCH MÖTESPLATSER

Torgets gestaltning är resultatet av hur befintliga element påverkar platsen i kombination med inspiration av Gehls teorier om människan i staden.

Åstorp har sin befintliga struktur med gator och hus. Bakgrundsanalyserna visar på betydelsefulla stråk på torget och dess närhet och dessa har i förslaget givits mer fokus. Bristen på rumslighet och mötesplatser har också behandlats. Grundstommen på torget fungerar och har varit en utgångspunkt för den nya gestaltningen där stråk dragits med hänsyn till målpunkter och siktlinjer. Gehl (2003, s. 129) menar att gånglinjer bör organiseras så att de följer den rakaste vägen mellan målpunkter. Risken är annars stor att människor genar över planteringar och andra hinder, den kortaste vägen vinner. De nya stråken skapar ett mönster som förstärker rumsligheten. För att ge dessa ”öar” bättre status och skapa mer rumslighet på torget är de upphöjda, vilket också bidrar till att det gröna kommer närmre och murarna erbjuder utmärkta sittytor. Kontakt och god överblick är viktigt, och torgets mått som är cirka 100 x 30 meter, och något bredare vid kommunhuset, medger det. På 60-70 meters avstånd kan man känna igen människor och därmed se vilka andra som befinner sig på platsen (Gehl 2010, s. 38). För att bibehålla denna kontakt är det viktigt att träd och häckar inte skymmer sikten, då risken är att det bidrar till otrygghet.

Vissa platser utmärker sig som målpunkter för olika typer av aktiviteter. Genom att erbjuda olika typer av rumslighet skapas förutsättningar för att fler kan använda torget. Sittplatser, lekyta, gräsmatta, planteringar, uteserveringar, utsmyckningar, boulebana, stora rum och mindre rum bidrar tillsammans till att Söderåstorget bli en mer levande mötesplats.

rörelse

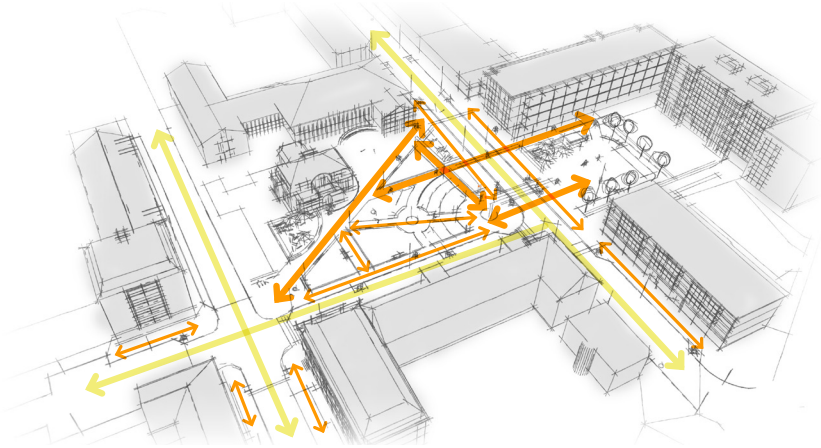

RÖRELSE, GÅ

RÖRELSE, BIL

aktiviteter

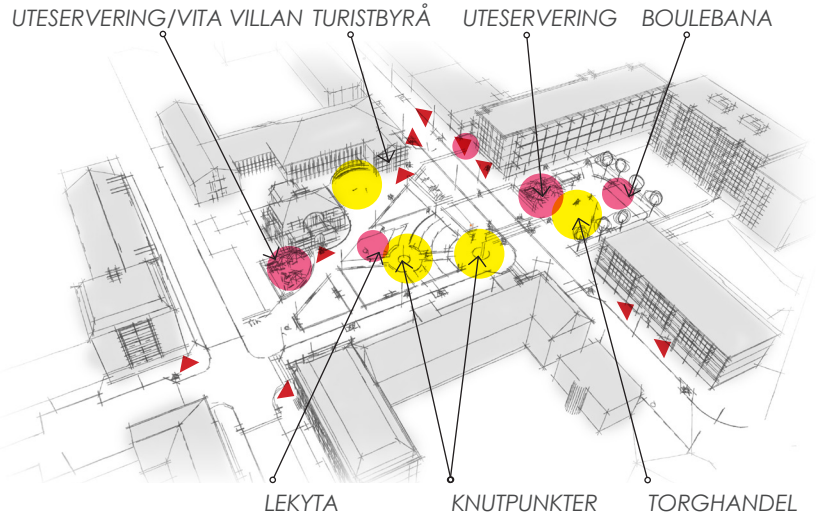

VALFRIA AKTIVITETER

SOCIALA AKTIVITETER

ENTRÉ

FUNKTIONER & MATERIAL

Söderåstorget ska leva upp till att vara det offentliga rummet som är till för alla utan krav på tillhörighet. Torget ska också ge människor möjlighet att faktiskt bara kunna vara bland andra människor utan speciella krav, såsom bland andra Gehl menar att det ska kunna vara. Olika funktioner och material kan skapa förutsättningar för ett mer attraktivt torg.

områden

Söderåstorget rymmer tre zoner, parkområdet, gångfartsområdet och torget. Tillsammans utgör de en helhet som rymmer många funktioner.

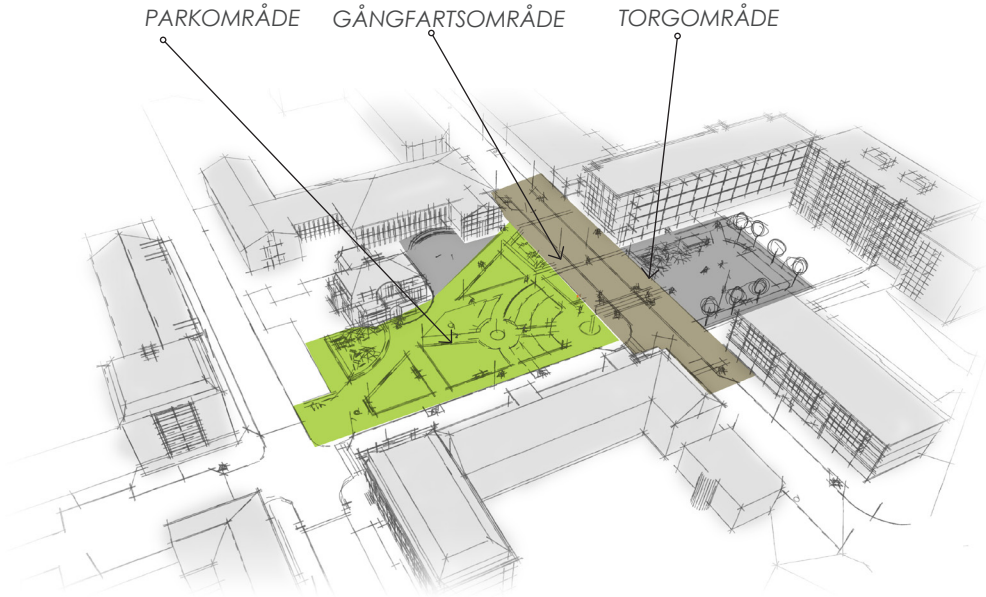

Exempel på sittplats på torget. Bokhäcken ger skydd i ryggen och skapar ett grönt rum.

sittplatser

För att skapa rum som människor trivs i är det viktigt att skapa utrymme. Ett exempel är att många sittplatser skapar utrymme att hitta sin egen, komfortabla zon som känns bekväm (Gehl 2010, ss. 46-51). Det ska vara enkelt att slå sig ner, kanske för att äta en glass, beskåda andra människor, samtala, sola eller läsa en bok i skuggan av ett träd en varm sommardag. Gehl (2003, s. 147) menar att de aktiviteter som följer av många bra sittplatser gör att det måste anses som en helt avgörande faktor för kvaliteten på det offentliga rummet, därför har dessa fått mycket utrymme i den nya gestaltningen. Många av de nya sittplatserna återfinns i ett soligt och vindskyddat läge, i kanterna av rummet, med skydd i ryggen och med en god översikt av rummet, såsom Gehl (2003, s. 148) menar att den goda sittplatsen bör vara. Men det finns också sittplatser i skuggan och mitt i rummet då även dessa är betydelsefulla. Vid alla sittplatserna erbjuds också ryggstöd och armstöd vilket gör dem tillgängliga för fler. På granitmurarna som omger planteringarna i parkdelen finns ett flertal sittplatser som skapar närhet till växterna.

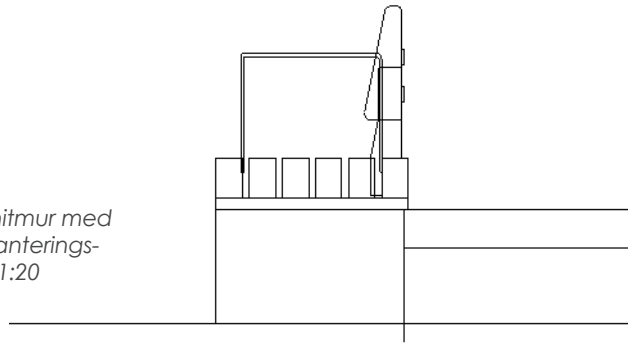

Sektion: granitmur med bänk mot planteringsbädd. skala 1:20

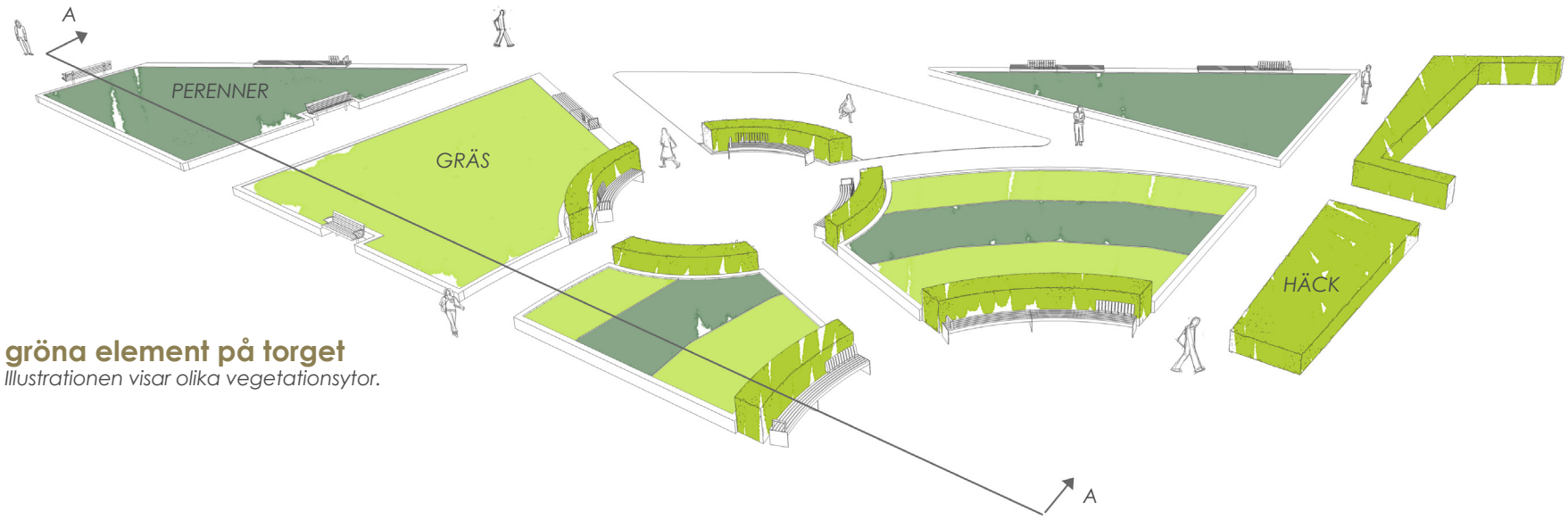

gröna element på torget
Illustrationen visar olika vegetationsytor.

gröna öar på söderåstorget

Söderåstorget ska blomstra och göra Åstorpsborna stolta! Den nya parkdelen består av de upphöjda ”öarna” som fylls med perenn-planteringar, träd och gräsytor. De ramas in av 300- 400 mm höga granitmurar, och en del av dem är avsedda att sitta på. De fyra perennytorna blommar i vitt med inslag av orange och blått. En del av de upphöjda ytorna består av gräsmattor. Dessa ytor kan användas, kanske för en picknick en varm dag eller för att slå sig ner i gräset och läsa en bra bok? Träden fyller en viktig funktion på torget, de ramar in, skuggar och skapar en mänsklig skala. På Söderåstorget är boken ett givet val. Avenboken, *Carpinus betulus* ’Carin’ E, med egenskaper passar fint in på torget. Körsbärsträden har en lång historia på torget i Åstorp, men form och placering talar emot dem. Vid gamla torg kan den generation träd som finns fortsätta att fylla sin funktion. Vid samlingspunkten i parkdelen kan ett glanskörsbär, *Prunus serrula*, vara vackert med den mahognyglänsande barken som attraherar året om. För att förstärka rumsligheten och strukturen är bokhäckarna utmärkta. De ger skydd i ryggen till sittplatser och bidrar med grönska sommartid och den vackra rostfärgen hela vintern.

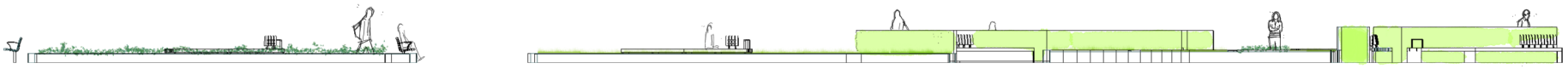

Sektionsnitt A-A: parkdelens granitmurar med planteringsbäddar, bänkar och bokhäckar skapar rumslighet. Skala 1:200.

material

Material påverkar en plats identitet och funktion. Torget är en viktig plats och därför bör materialen vara tidlösa, tåliga samt estetiskt tilltalande. Det finns många olika riktningar på torget vilket påverkar valet av markmaterialens mönster och riktningar. För att undvika ett rörigt intryck kan det vara lämpligt att välja ett mönster med samma riktning över hela Söderåstorget. En enkel, avlång grå betongplatta som läggs med halvförband kan vara passande för gångytor. För att markera kanter är grå granit ett bra material som tål hårt slitage, och har en mycket lång livslängd. Granit och betongplattor fungerar fint tillsammans, och graniten ger också stadsrummet ett mer exklusivt uttryck. För att dämpa motortrafikens hastighet är smågatsten ett lämpligt material vid gångfartsområdet. I kombination med släta granithällar blir tillgängligheten bra för alla. Smågatsten är vackert att använda som utfyllnad och för att förstärka detaljer, exempelvis runt träd och vid cykelparkeringar. Till de upphöjda perennplanetringar är granitblock ett vackert och gediget material som åldras betydligt bättre än exempelvis betong.

betongplatta

Ljusgrå 350x175 mm. Diagonalt halvförband. Trafikklass GC.

granithäll

Grå granit med flammad ovansida.

smågatsten

Grå granit,100x100 mm. Råkluvna sidor.

blockstensmur

Grå granit. Råkilade sidor och flammad eller kryss-hamrad ovansida. Höjd 350 mm, bredd 200-500 mm.

Sommardag på Söderåstorget...

TURISTBYRÅN

I medborgarhuset, precis vid torget, finns också den nya turistbyrån. Denna viktiga entré tydligörs i den nya gestaltningen. Intill finns fortfarande en öppen yta och stråket mellan Storgatan och Torggatan som tvärar över parkområdet tydligörs. I det nya förslaget finns en vatteninstallation vid den öppna ytan som sprutar vatten upp och ner från marken, både vackert och lekfullt. I bästa söderläge intill finns också en hel rad med sittplatser, som ramas in med en bokhäck som ryggskydd. Här har man fin överblick samtidigt som rummet ligger skyddat en bit in från Storgatan. Nära entrén finns en cykelparkering som också ramas in av bokhäckar.

entré

En entré värdig Söderåsstadens medborgarkontor och turistbyrå. Ny färg på fönsterbläck samt solskydd med tryck från skogen.

vatten

Ur marken kommer vattnet upp och vänder tillbaka. Vatten tilltalar många människor och erbjuder något att se på.

ILLUSTRATIONSPLAN

SKALA 1: 400

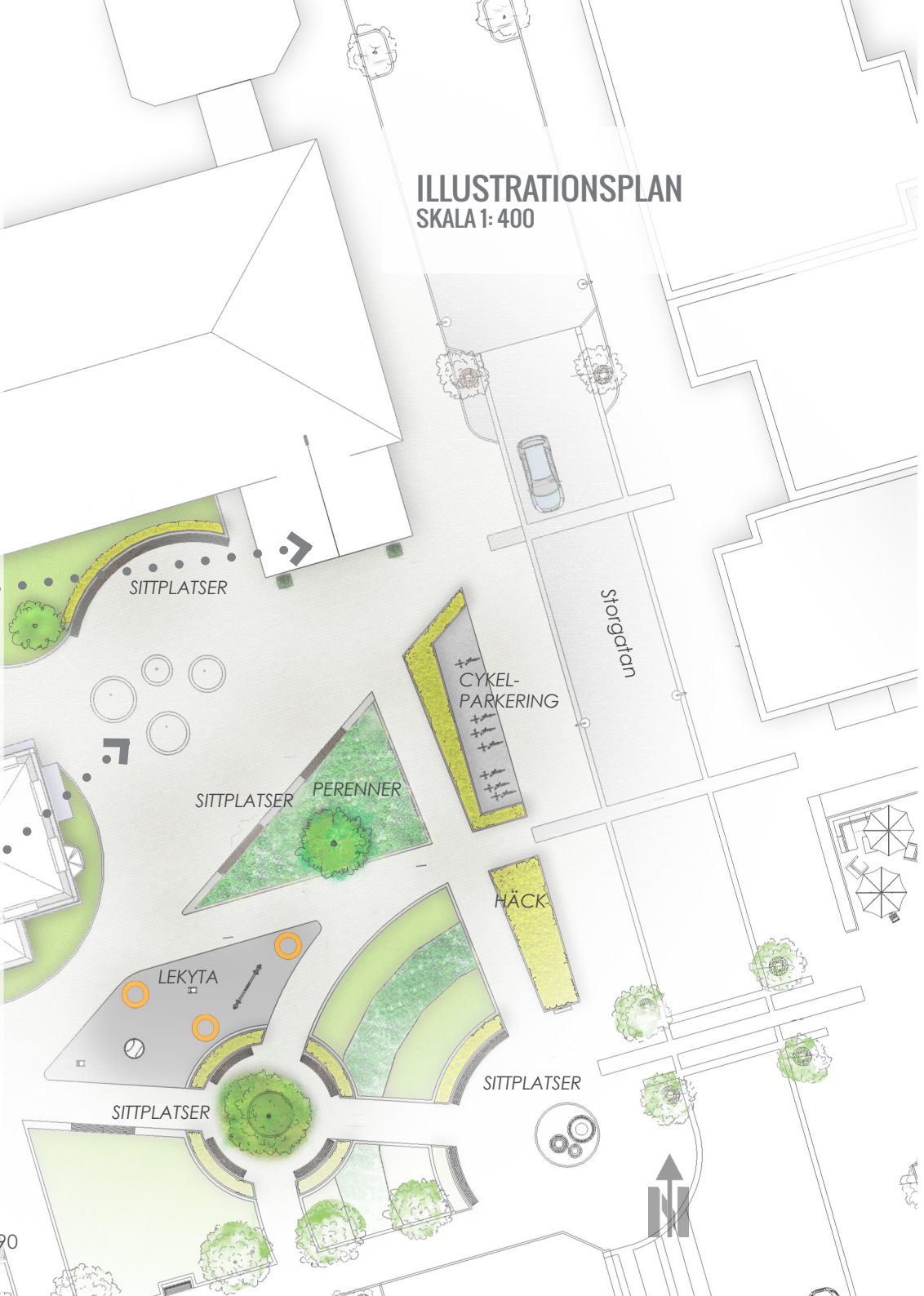

Vy mot turistbyrån...

LEK I CENTRUM

Alla har en plats på Söderåstorget! Mitt på torget finns en mindre lekyta, en bra mötesplats för den yngre generationen. Lekytan ska inte dominera torget, så enklare lekutrustning som en vippgunga, fjädergungor, en mindre karusell och de lysande, cirkelformade bänkarna i orange möblerar denna centrala yta. På marken läggs gummiasfalt i grå kulör som markerar lekplatsen, den ger bra grepp och framförallt fallskydd. Intill lekytan finns också några sittplatser. Lekutrustningen är placerad med skyddsavstånd till varandra.

Fastigheten Kastanjen intill torget föreslås byte av fasad, till en ljusare färg med mer fönster. Här finns också goda förutsättningar att förtäta genom fler våningar utan negativ påverkan.

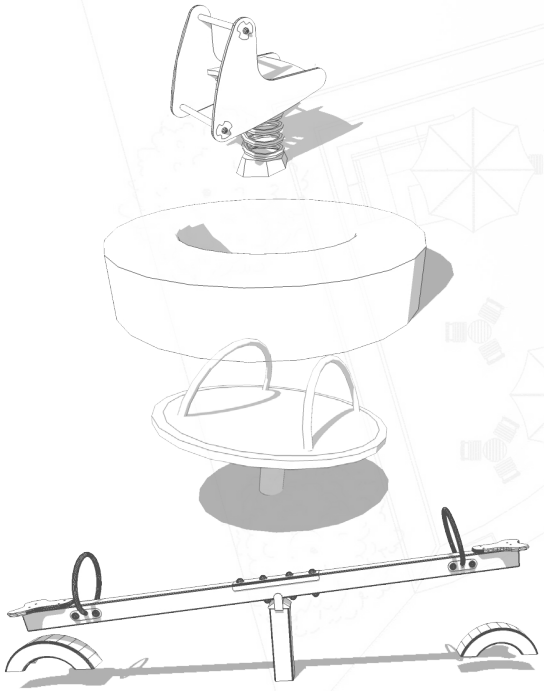

lekutrustning:

Fjädergunglek Bob från Hags

Loop bänk med LED-belysning från Slottsbro

Karusell Roty från Hags

Vippgunga från Kompan

ILLUSTRATIONSPLAN
SKALA 1: 200

Höstskymning på torget...

GÅNGFARTSOMRÅDE

För att minska barriäreffekten av Storgatan mellan torgdelen och parkdelen är ett gångfartsområde lämpligt. Det är en typ av Shared space men skillnaden är att fotgängare har företräde (SKL & Trafikverket 2010, ss. 114-115). Fordonsförare har väjningsplikt och hastigheten får inte överskrida gångfart. För att markera området för bilister och sänka hastigheten används smågatsten som en kontrast till den jämna asfalten. Gångvänliga granithällar löper över området för att öka tillgängligheten.

gångfartsområde
Här har fotgängare företräde!

ILLUSTRATIONSPLAN
SKALA 1: 400

GRANITHÄLL

SMÅGATSTEN

Vinter på Söderåstorget...
söderåsstaden

ETT MER LEVANDE TORG

Gamla torg behåller sin form men får mer innehåll, bland annat en uteservering som bidrar till mer liv och rörelse. I en mindre bod intill har krögaren som driver uteserveringen en liten filial. Längst in på torget anläggs en boulebana som erbjuder aktivitet för olika generationer. Torghandel skapar också liv i centrum och det finns plats för olika handlare, gärna frukt och grönt!

Fastigheten i bakgrunden, Kastanjen, visas på nästa sida med nya glasbalkonger vilket lyfter hela torgets intryck.

uteservering
En samlingsplats på torget.

boulebana
Aktivitet för alla generationer.

ILLUSTRATIONSPLAN
SKALA 1: 400

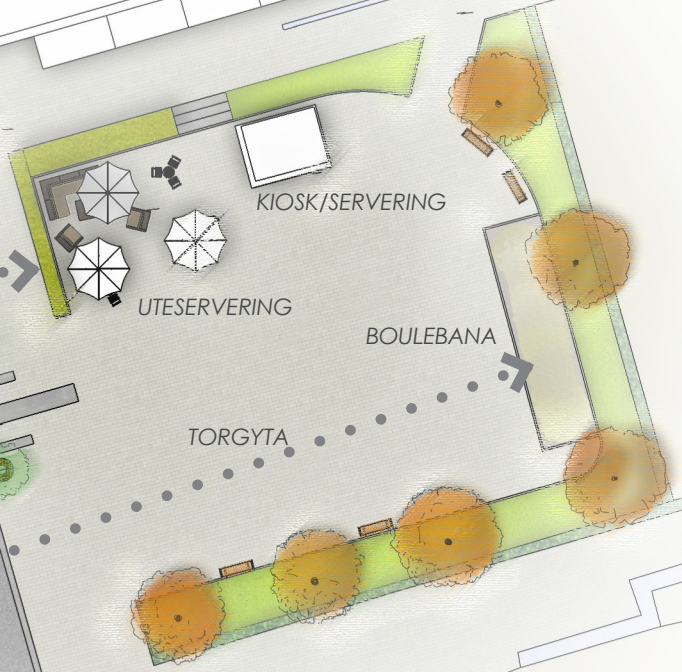

Torghandel en höstdag...

KVÄLL PÅ TORGET

belysning

Söderåstorget ska vara en trevlig och inbjudande plats året om och även när det är mörkt. En betydande del av god tillgänglighet i det offentliga rummet är rätt använd ljussättning och belysning. Den huvudskaliga funktionen är att skapa säkra och trygga platser men ljus kan också användas för att belysa speciella objekt och skapa vackra platser med upplevelsevärden. På torget kan några av de intilliggande husfasaderna, konst, träd, murar och andra objekt belysas. För att belysningen ska skapa en trygg och behaglig miljö ska bländning undvikas. Genom att belysa områden utanför exempelvis gångstråk undviker man känslan av att inte se sin omgivning. Belysningsstolpar och armaturer är en del av möblerna i det offentliga rummet och därför är det viktigt att de väljs med omtanke. Tillsammans bidrar de till att skapa stråk och riktningar samt markera viktiga platser och därför är design och utformning av dessa betydelsefulla. De befintliga, svarta stolparna med armaturer passar fint i miljön och ger gatorna en urban och mänsklig skala. Vid torget kan även pollare, markinfällda armaturer, spotlights och ljusmönster bidra till det offentliga rummet.

BELYSNINGSPLAN
SKALA 1: 500

MEDBORGARHUS

TURISTBYRÅ

GÅNGFARTS-
OMRÅDE

VATTENPLATS

VITA VILLAN

UTESERVERING

LEK

EXPONERING-
PLATS

UTESERVERING

TORGYTA

mönsterbelysning på torgyta

belyst lekområde

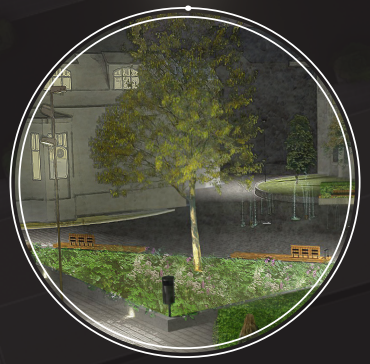

upplyst vegetation

parkbelysning

gatubelysning

järnvägsparken

gestaltningsförslag

ILLUSTRATIONSPLAN
SKALA 1: 800

JÄRNVÄGSPARKEN

Järnvägsparken är en naturlig del av Söderåslänken. Även här återfinns bokhäcken som vägvisare och de orangea veporna som pryder belysningsstolparna och visar vägen till Söderåsen.

Parken blir en entré till Söderåslänken från järnvägsstationen. Järnvägsparken är långsmal men med hjälp av bokhäckarna tydliggörs parkrummet. Mot järnvägen med en högre häck som kan kompletteras med bullerskydd och mot parkeringsytorna med en lägre som inte skymmer sikten. Genom parken går också två smalare gångvägar med stenmjöl och boulebanan utgör en samlingsplats med några bänkar och bord.

Intill det gula huset skapas ett entrérum med sittplatser och perennplanteringar. Där finns också information om Söderåsstaden och de rekreativa målpunkterna. Parken får ny belysning som skapar en tryggare och vackrare miljö även kvällstid.

Gestaltningsförslaget utgår från ett skissförslag ritat av Per Ljungblom, MPB markprojekteringsbyrån syd AB. Förslaget är bearbetat för att passa in i Söderåslänkens koncept.

RÖRELSE I PARKEN

Järnvägsparken blir en del av kopplingen till Söderåslänkens målpunkter och därför är det viktigt att riktningarna är tydliga. Parken är också en passage för de som pendlar, går, cyklar eller parkerar bilen på de intilliggande parkeringsplatserna.

För att ge plats till bokhäcken som avgränsar parkeringsområdet från parken förskjuts gång- och cykelvägen mot järnvägen. Denna häck får inte bli för hög, det är viktigt att sikten är god och att parkeringsplatsen är säker. Gång- och cykelvägen görs trivsammare genom ett flertal parkbänkar, perennplanteringar och några träd som planteras i grupp.

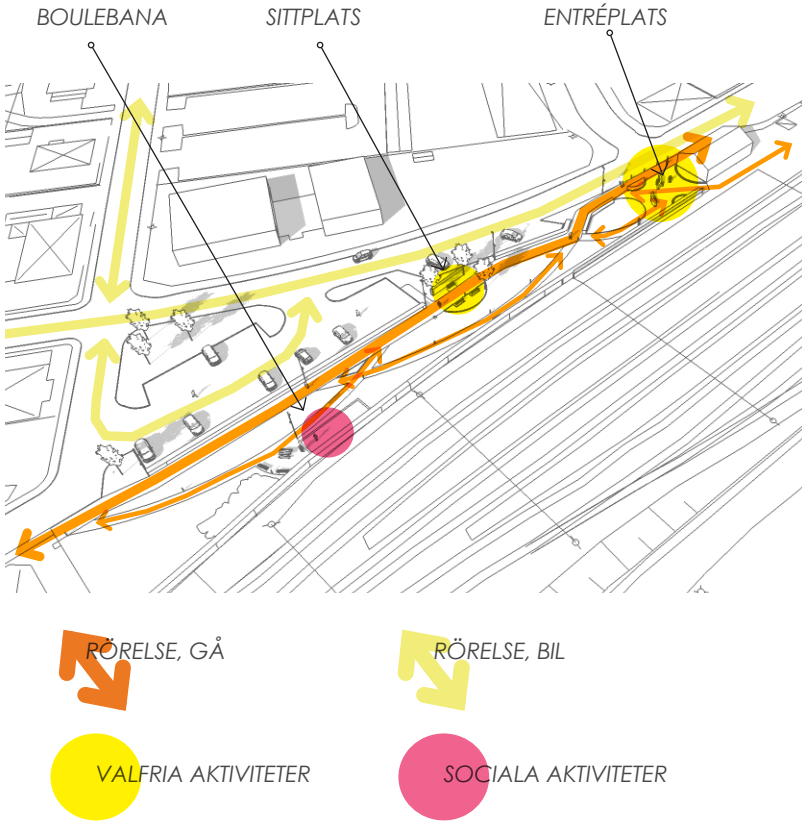

GRÖNT I PARKEN

träd

Det finns flera stora träd i parken som är värdefulla för sin storlek och karaktär och bör därför bevaras. Vid sittplatserna längs gång-och cykelvägen planteras fyra yngre ekar som bildar ett rum. För att ge parken en vacker höstfärg planteras ett mindre antal rönnar.

häckar och buskar

Intill boulebanan planteras rhodendron-buskar som blommar i vitt. De ramar in platsen och ger grönska året runt. I övrigt dominerar den formklippta bokhäcken som ramar in området.

perenner

Fyra perennytor finns i parken. De är alla relativt begränsade till ytan för att göra dem skötseleffektiva.

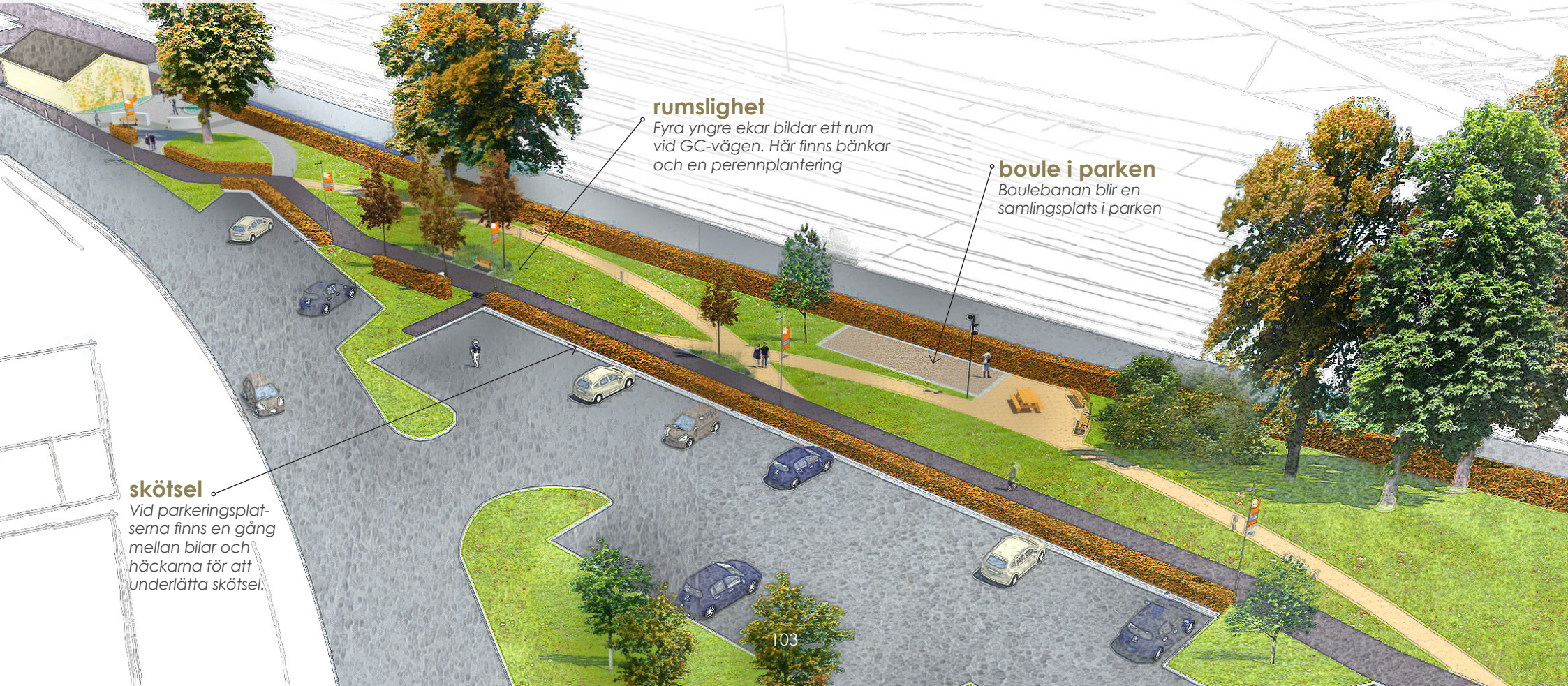

ENTRÉ TILL SÖDERÅSLÄNKEN

Området intill det gula huset blir mer välkomnande. Nya perenn-planteringar, sittplatser och mark-beläggning bidrar till en trevligare entréplats.

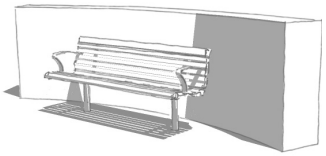

sittplatser

Tunnelfundamenten som är tillverkade i kommunen ger ryggskydd till sittplat-serna.

infoskylt

Här ges information om Åstorp och Söder-åslänkens målpunkter.

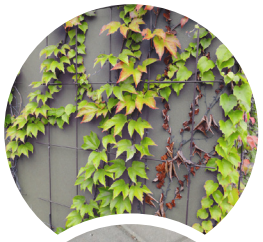

huset

Byggnaden målas om i samma kulör som sta-tionen och klätterväxter på väggen bidrar till ett grönare rum.

markmaterial

Betongplattor, ljusgrå 350x175 mm. Diagonalt halvförband.

kantsten

Perennplanteringarna ramas in av råkilad grå granitkantsten. Visning 150 mm.

bokhäck

Ramar in hela park-rummet.

BELYSNINGSPLAN
SKALA 1: 800

belysning

Rätt belysning kan göra parken mer attraktiv och bidra till att den upplevs tryggare när det är mörkt. Gång- och cykelbanan belyses med parkbelysning och de mindre gångarna med belysningspollare som sprider ljuset mor marken och viss omgivning. För att göra parken vackrare används effektbelysning på den stora hästkastanjen, som blir ännu ståtligare när ljuset strömmar genom trädets stam och grenar. Parkeringen måste vara ordentligt upplyst för att minska risken för inbrott. På grund av ljusföroreningar från bangården bör belysning i parken riktas och koncentreras så att effekten inte försvinner.

REFLEKTION

• förslaget och framtiden • arbetsprocessen • källförteckning

FÖRSLAGET OCH FRAMTIDEN

Det handlar om att vara något, att hitta sin nisch, och att den delvis saknades i Åstorp fick jag tidigt erfara. Att hitta svaret på vad Åstorp är var inte lätt, jag frågade många, men fann inget tydligt svar. Det där självklara som en del orter har visade sig inte direkt. Ändå lurade det i bakgrunden, trots allt, väl synligt! Söderåsen, alldeles intill, har potential att stärka Åstorp i en tid när närheten till naturen värdesätts allt mer.

visa hur visionen kan bli!

Kommunens vision om Söderåsstaden är intressant och har många möjligheter att utvecklas. Examensarbetet har haft sin grund i att försöka skapa en helhet och en mer attraktiv identitet. Jag har haft nytta av Boverkets *Lär känna din ort* (2006) som menar att orter idag mer ses som varumärken och att ortsbilden påverkar samhörighetskänslan, stolthet och identitet bland invånarna.

Söderåslänken är ett förslag och ett koncept för hur Åstorp kan utvecklas som Söderåsstaden. Förslaget Söderåslänkens syfte är att ge Åstorps kommun idéer och inspiration till hur samhället kan arbeta för att koppla ihop centrum med Söderåsen. Jag ser det som en start som kan väcka liv i visionerna; här kommer ett exempel på hur man skulle kunna göra. Förhoppningen är att det kan inspirera till fortsatt utveckling av de offentliga rummen och skapa förutsättningar för en bättre helhet och tydlighet i Söderåsstaden.

Den övergripande kopplingen mellan centrum och Söderåsen bör ses som ett koncept, med fokus på vägledning och rumslighet. Förslaget innebär att genom olika element som utvalda färger, möbler och material skapa förutsättningar för ett mer ordnat stadsrum. Jag menar att det finns målpunkter som är väl värda att lyftas fram, både ur ett lokalt och regionalt perspektiv. Konceptet kan appliceras utmed hela länken, men det krävs vidare utredning och fördjupning.

Förslaget på torget i centrum är gestaltat för att skapa förutsättningar för mer aktiviteter och möten. Jan Gehl har varit den stora inspiratören i gestaltningen och torgets rumslighet har utformats efter stråk och mänskliga aktiviteter.

Åstorp byggdes upp som en järnvägsort och Söderåslänken bygger på fortsatt användning av järnvägen som transportmedel. Därför är järnvägsparken en central plats och entré som bör välkomna både besökare och invånare till Åstorp. Förslaget innebär en upprustning av området och sammankoppling med länkens koncept.

Frågan är om det är realistiskt att satsa på ett förslag som Söderåslänken? Motfrågan måste då bli; vad ska man annars göra? Fortsätta vara anonymt?

Jag har upplevt en stor vilja bland olika aktörer att komma igång med att utveckla Åstorp. När jag har besökt samhället har jag känt en viss saknad av helhet och attraktivitet. Åstorp är ett mindre samhälle och att varken vara en by med gamla anor eller en etablerad stad kan innebära en viss problematik (Vikström 1991, s. 170). Jag kan se en del av denna problematik i Åstorp, här finns varken stadens riktiga struktur och utbud eller den charmiga småstadens sammanhållna uttryck. Från att ha varit en knutpunkt inom järnvägen, har samhället genomgått olika upp- och nedgångar, och bilden av Åstorp är något splittrad och anonym. Däremot tror jag att det finns utvecklingspotential! I kommunen har arbetet med centrumutveckling startat. Det är ett omfattande arbete som

bör innefatta brukarmedverkan och berörda aktörer såsom handlare och fastighetsbolag. Just brukarmedverkan är ett perspektiv som jag önskat kunna utveckla mer. Om möjligheterna funnits hade jag involverat Åstorps invånare och näringsidkare betydligt mer, men här har kommunen en fin möjlighet att låta sina medborgare och andra berörda aktörer medverka i den framtida processen.

Söderåslänken ger förslag och visar på hur Åstorp kan utvecklas utifrån ett helhetsperspektiv. Att ta ett helhetsgrepp och bestämma sig för ett koncept kan visa sig vara en nyckel till framgång. Under arbetets gång har jag studerat en stor mängd stadsmiljöprogram. Allt fler kommuner tar fram program som ger riktlinjer för hur de offentliga rummen bör utformas. Dessa mål kan alla i kommunen arbeta mot, vilket kan skapa bättre förutsättningar på många nivåer. Arbetet på parkkontoret blir lättare när det finns en plan för vilken färg bänkarna skall ha och det är lättare att ställa krav på gestaltning för samhällsbyggnadsenheten när man har ett helhetsperspektiv. Framförallt kan det skapa förutsättningar för att Åstorp blir en ort som invånarna är mer stolta över.

Vad det gäller centrum är det precis som i många andra orter negativt påverkat av extern handel. I *Hela staden* (Berglund et al. 2004) diskuteras förutsättningar för hur en långsiktigt hållbar och attraktiv stad kan skapas och att helhetsperspektivet har stor betydelse. Även Gehl (2003) diskuterar hur staden blir levande och hur dess invånare aktiveras, och menar att det handlar om att samla aktiviteter och människor. Just helheten och att våga hitta sin egen nisch tror jag är avgörande. Att arbeta in ett koncept och visa på hur det kan appliceras på olika platser på orten har varit ett mål med arbetet. Mina förslag bygger på att Åstorp profilerar sig som en ”supportstad” där bra boende, goda kommunikationer och Söderåsen är de starka korten. En supportstad kan komplettera den större staden med bland annat unika rekreationsmöjligheter. En sådan typ av stad behöver inte utesluta arbetstillfällen, jag tror att den snabba teknikutvecklingen som råder inom en snar framtid kommer att förändra våra boende- och arbetsmönster än mer.

framtiden: stationssamhället

Åstorp bör ännu mer utnyttja möjligheterna det innebär att vara ett stationssamhälle. Det var tack vare järnvägen som samhället byggdes för snart 140 år sedan och det kan vara en nyckel till fortsatt utveckling. Men som Schylberg definierar i sin licentiatsuppsats *Planindikatorer för effektiv markanvändning i stationsnära områden* (2008, ss. 55-56) bör stationsområdena vara tillgängliga ur olika perspektiv. Schylberg menar att det handlar om att skapa aktiviteter i närområdet samt göra de faktiska och upplevda avstånden i gång- och cykelvägnätet kortare. Genom att göra det stationsnära området till en attraktiv och urban plats, med stor tillgänglighet och rörelsefrihet för fotgängare till andra målpunkter kan man maximera nyttan av tåget. Förslaget innebär att dessa faktorer behandlas, där Söderåslänken kopplar samman olika målpunkter. Förslaget kan utgöra en startpunkt och sedan kan kommunen arbeta vidare med andra viktiga stråk och områden. Jag menar att det finns potential i att utveckla hela området runt stationen, speciellt när persontrafik börjar trafikera Söderåsbanan mot Lund. Dock finns problematiken kring farligt gods, buller och säkerhet vilket bör beaktas i fortsatt arbete.

inspiration

Jan Gehl har som sagt varit en stor inspiratör i arbetet och jag tror att det är en förutsättning att Åstorp tänker mer på människans behov och aktiviteter i de offentliga rummen. Desto mer anpassat och genomtänkt, desto större möjlighet att människor använder olika platser. Jan Gehl (2003) menar att aktivitet föder aktivitet. Jag har inte gjort några större strukturella förändringar i något av mina förslag. Det finns strukturella förutsättningar med gator och hus, och meningen med förslagen är att de skall fungera efter

dessa. Eventuella större strukturella förändringar som exempelvis nya kopplingar ligger längre fram i tiden. På torget finns till exempel grunden kvar. Viktigt har varit att utveckla mötesplatser, både sittplatser och aktiviteter samt underlätta rörelse. Genom samlingspunkter som uteserveringar, många och inbjudande sittplatser, lekyta och en tydligare rumslighet är förhoppningen att torget kan bli en mer inbjudande och attraktivt mötesplats i Söderåsstaden. Jag har under arbetes gång haft med mig Upplands Väsbys planchef Fredrik Drottes fråga: *”Hur kan just detta projekt bidra till att skapa liv och möten i det offentliga rummet?”* (2012). En annan viktig aspekt har varit att det offentliga rummet inte ska ställa krav på någon tillhörighet. Tillhörighet är intressant, idag handlar det väldigt mycket om att vara en del av något, och det är en stor del av vår identitet. Även om det är stora förhoppningar hoppas jag att de offentliga rummen ska bjuda in alla människor, att de kan vara en plats som inte kräver den sortens tillhörighet som krävs på idrottsplatser, skolor eller arbetsplatser.

Vad det gäller gestaltningen kräver vissa delar mer utredning, exempelvis belysning och delvis tillgänglighet. En belysningsexpert kan skapa bättre kvalitet på belysningen. Vad det gäller tillgänglighet har jag under projektet arbetat för att undvika nivåskillnader och otillgängliga material. Dock behöver exempelvis markmaterialet kompletteras med vägledningslinjer. Även dagvattenhantering behöver integreras i förslaget som innehåller en hel del hårdgjorda ytor. Växtmaterial är inte valda i detalj, jag visar mer på känslan jag vill förmedla. Givetvis bör förslagen utrustas med skötsel- och underhållsbeskrivning.

PROCESSEN

Grundproblematiken i arbetet stod klar efter kontakt med Åstorps kommun genom t.f. stadsarkitekt Linda Svederberg som berättade om deras önskan att utveckla en bättre koppling mellan Åstorp och Söderåsen. Vi träffades första gången i början på februari och vid mötet frågade jag vad kommunen hade för planer angående projektet. Svederberg pratade om stationen, centrum, torget, förtätning och koppling till grönområden och det framgick att torget som skulle kunna vara en central och omtyckt plats var i behov av något nytt.

Jag upplevde ett behov av att förstå Åstorps bakgrund och historia för att kunna besvara mina frågeställningar. Tack vare en genuint intresserad journalist, Erik Andersson, fanns det en rad böcker skrivna om samhället.

Jag besökte Åstorp de första gångerna i februari och upplevde att det fanns många möjligheter att utveckla och förändra orten. Genom att besöka platserna vid olika tillfällen och årstider har jag upplevt skillnaden på en grå och kall vinterdag mot en vacker vårdag i maj. Jag har också märkt hur jag upplevt platserna olika gång från gång, ibland har jag gillat dem som de är, i alla fall nästan, och andra gånger har jag känt ett stort behov av att förändra.

För mig blev det viktigt att arbeta med en helhet, för det var främst det som jag upplevde en saknad av. Kopplingen till Söderåsen, stationsmiljön och torget kändes som centrala områden att utveckla. En stor utmaning har varit att hitta rätt nivå vad det gäller analyser och gestaltning. För mig har det varit viktigt att arbeta övergripande, men också att zooma in på detaljnivå. Jag menar att helheten är beroende av att olika detaljnivåer och skalor integrerar tillsammans. Det blev en ganska omfattande analys av dessa områden och jag insåg att det inte var relevant att detaljerat gestalta alla dessa miljöer i ett examensarbete Det är lätt att vilja mycket när det finns ett behov och ett positivt gensvar, men kopplingen

till Söderåsen har hela tiden varit en utgångspunkt och därför var det viktigt att utveckla ett koncept för hur detta skulle kunna se ut. Sedan valde jag ut torget för att det har potential att vara en central mötesplats i ett samhälle och järnvägsparken för att det var ett aktuellt projekt och en central del av länken. Dock finns det luckor i arbetet, till exempel kopplingen mellan stationen och torget. Här finns två gator, Storgatan och Skolgatan, som båda har stor betydelse i kopplingen. Dessa är inte gestaltade i detalj, vilket kräver fortsatt arbete, men konceptet med material och möbler kan bidra så att dessa miljöer stärks och blir en del av en tydligare koppling. En annan gång hade jag kanske avgränsat mig ännu mer, men mitt syfte har varit att visa på en helhetsbild, vilket jag har kunnat applicera på ett flertal områden.

metod och material

Vad det gäller metod och analyser har min grundplan varit att studera platserna utifrån hur människan använder det offentliga rummet. Med inspiration i Lynchs, Cullens och Gehls metoder har jag angripit de olika platserna och analyserat brister och behov. Med tanke på arbetes omfattning är analysernas djup delvis begränsade, mitt syfte med dem har varit att få ett underlag för att kunna presentera gestaltningsförslag som löser brister och tar till vara på platsernas tillgångar.

Åstorp är en liten ort och därför har jag stundtals fått anpassa metoderna. Att helt utesluta bilar är ännu inte aktuellt då kollektivtrafiken inte är tillräckligt utbyggd. Jag har valt att anpassa begreppen efter skalan. Exempelvis Lynchs begrepp distrikt har olika skala beroende på analysområde. Jag har valt att använda fotografier för att beskriva platserna, även om tidpunkt, ljus och vy är valda av mig är de mindre subjektiva än om jag skissat dem. Jag har försökt att hålla mig relativt objektiv i mina analyser och bilderna talar om hur platserna faktiskt ser ut idag. Dock är vi alla på något sätt färgade av våra egna tidigare erfarenheter.

Som en grund har jag studerat identitet och mötesplatser med utgångspunkt i de delar som jag valt att arbeta med. Båda begreppen är omfattande ämnen och det ska inte ses som ett försök att göra en fullständig utredning av dem utan mer som en introduktion och grund till gestaltningen.

Vidare kan det vara av intresse att ytterligare analysera det mindre samhällets framtid och förutsättningar för utveckling. Att finna litteratur inom området och aktuell forskning om dessa orter har varit en viss utmaning, Mycket litteratur om stadsutveckling berör gärna den större staden, vilket gör att en medvetenhet om den mindre ortens stundtals andra förutsättningar måste beaktas. Jag har för att begränsa arbetets omfattning valt att nästan uteslutande gestalta med inspiration från Jan Gehls ”*Livet mellem husene*”. Då fokus i arbetet har varit ganska brett har olika typer av litteratur varit aktuell, där två rapporter särskilt varit en givande del. Nämnas bör Boverkets L*är känna din ort! Metoder att analysera orter och stadsdelar* (2006) och *Stationsnära läge* (Länsstyrelsen i Skåne et al. 2010).

För att förstå hur andra kommuner och orter har arbetat med centrumutveckling har jag studerat ett flertal stadsmiljöprogram. De har givit mig en inblick i hur olika dessa kan vara, och en god grund för arbetet.

möten och beställare

Under arbetes gång har jag haft ett flertal möten, först med Linda Svederberg som jag bollade mina tankar och idéer med. Från arbetes start har jag haft en önskan att ta del av kunskaper och synpunkter från olika håll. Brukarmedverkan ligger i tiden men jag insåg att examensarbetets omfattning inte skulle räcka för att ta del av vad Åstorpsbor tyckte och tänkte. Därför riktade jag in mig på några näringsidkare och pratade även med ett fastighetsbolag utöver den kunskap som samhällsbyggnadsenheten besitter. Jag

hade ett givande möte med kommunens näringslivsansvarig/turistutvecklare Susann Eriksson och senare när jag kommit längre med koncept och förslag träffade jag kommunens tekniska chef Bengt-Olle Andersson och ansvarig parkingenjör Elisabeth Dahlgren. Jag presenterade mina idéer och lyssnade på deras synpunkter om skötsel och varför platserna är vad de är. Efter ytterligare bearbetning hade vi ett möte där Svederberg, Andersson, Dahlgren, Eriksson och Johanna Perlau, chef för samhällsbyggnadsenheten medverkade.

För mig har dessa möten varit givande och jag har fått en inblick i rollen som konsult. Kommunen har bidragit med tankar och idéer utan att styra mig, jag har känt mig fri att utveckla projektet. Samtidigt är jag en person som trivs med att arbeta realistsikt och verklighetsförankrat, så det har troligtvis påverkat förslagens resultat.

modellprocess och visualisering

SketchUp har varit en stor hjälp i min gestaltningsprocess. Jag har byggt upp modeller där jag undersökt volymer och riktningar. Genom att skissa i programmet kombinerat med enkla handskisser har jag snabbt förstått hur olika mått och volymer fungerar och vad som är lämpligt. Jag har kunnat undersöka olika höjder och avstånd. Tack vare modellerna har jag har kunnat röra mig på torget, i stationsparken och utmed Söderåslänken och upplevt rumsligheten där. Att arbeta digitalt har gjort det enklare att tillverka olika versioner och jämföra dem. Det har också varit ett värdefullt verktyg på möten, då jag genom utskrivna sidor och möjlighet att direkt visa i 3D-modellen i datorn kunnat förklara mina idéer. Jag har lagt en hel del tid på att bygga upp modellerna, men fördelen är att betraktare snabbt kan orientera sig i bilden, då de innehåller en hög detaljeringsgrad. Jag bör i framtida visualiseringar beakta hur mycket tid som finns då enklare modeller också kan fungera.

I resultatet har jag haft god nytta av mina modeller för att skapa illustrationerna. Min förhoppning är att mina visualiseringar ska hjälpa betraktaren att förstå rumsligheten och hur platserna ska kunna användas. Genom att ljussätta och rendera miljöerna för att sedan bearbeta dem i Photoshop är min avsikt att ganska detaljerat kunna visa mina förslag. I mina visualiseringar vill jag visa hur platserna ser ut vid olika tidpunkter och årstider och hur människor faktiskt kan använda dem.

KÄLLFÖRTECKNING

Andersson E. (1997). *Tidernas Åstorp i (hop-)samlade skrifter.*

Andersson, E & Olsson, T. (1997). *Åstorpsbilder från gången tid.* Åstorp: Kärntryck.

Andersson, E. (1985). *Byn vid vägkorset - om Åstorp genom tiderna.* Åstorp: Studieförbundet Vuxenskolan.

Andersson, E. (1988). *Spåren till Åstorp*. Billesholms tryckeri.

Andersson, E. (2000). *Människor och miljöer.* Åstorp: Kärntryck.

Andersson, E. (2004). *Tusen år i Åstorp.*

Annerstedt, M. (2011). *Nature and Public Health. Aspects of Promotion, Prevention and. Intervention.* Diss. Alnarp: Sveriges Lantbruksuniversitet. Tillgänglig: http://pub.epsilon.slu.se/8424/2/annerstedt_m_111109.pdf [2013-08-16]

Berglund, K., Sjöström, J., Åström, B. (2004). *Hela staden: från mellanrum till stadsrum.* Stockholm: Svensk byggtjänst.

Bjuv, Klippan, Svalöv och Åstorps kommuner (2001). *Fördjupad Översiktsplan för Söderåsen,* Utställningshandling. Tillgänglig: http://www.astorp.se/download/18.2782f8e0139738e13f180001898/Binder1.pdf [2013-08-16]

Boverket (2006). *Lär känna din ort! Metoder att analysera orter och stadsdelar.* Upplaga: 1. Karlskrona: Boverket. Tillgänglig: http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2006/lar_kanna_din_ort.pdf [2013-08-16]

Cars, G. (2012) *Stadens rum - en sammanfattning* [webb-TV-program] UR Samtiden - Mötesplatser i staden. Tillgänglig: http://www.ur.se/Produkter/172335-UR-Samtiden-Motesplatser-i-staden-Inledning [2013-03-11]

Cullen, G. (1971). *The concise townscape.* Oxford: Architectural Press.

Drotte, F. (2012). *Inledning.* [webb-TV-program] UR Samtiden - Mötesplatser i staden. Tillgänglig: http://www.ur.se/Produkter/172335-UR-Samtiden-Motesplatser-i-staden-Inledning [2013-03-11]

Familjen Helsingborg.(u.å.) *Framtida utveckling.* Tillgänglig: http://www.familjenhelsingborg.se/sv/Business/Omoss/Framtiden-i-regionen/ [2013-06-17]

Gatukontoret, Malmö stadsbyggnadskontor. (1999). *Malmö stadsmiljöprogram.* Tillgänglig: http://www.malmo.se/Kommun--politik/Om-oss/Forvaltningar--bolag/Gatukontoret/Plan--atgards--och-policyprogram/Stadsmiljo.html [2013-03-11]

Gehl, J. (2003). *Livet mellem husene.* 6. ed. Köpenhamn: Arkitektens förlag.

Gehl, J. (2010). *Cities for People.* Washington: Island Press.

Graffman, K. (2012) *Hur uppstår en mötesplats?* [webb-TV-program] UR Samtiden - Mötesplatser i staden. Tillgänglig: http://www.ur.se/Produkter/172339-UR-Samtiden-Motesplatser-i-staden-Hur-uppstar-en-motesplats [2013-03-11]

Grahn, P & Stigsdotter, U. (2003). *Landscape planning and stress.* Urban Forestry & Urban Greening, vol. 2 (1) ss. 1-18. Tillgänglig: http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1618866704700199# [2013-08-16]

Helsingborgs stad (2011). *Perspektiv Helsingborg, statistik om Helsingborg och dess omvärld. Befolkningsutveckling och folkmängd.* (Nr 3:2011.) Tillgänglig: http://www.helsingborg.se/ImageVaultFiles/id_3963/cf_2/Perspektiv%203%202011.PDF [2013-03-31]

Linde Bjur, G., Engström, K. (2009). *Stationshus Järnvägsarkitektur i Sverige.* Göteborg: Balkong Förlag.

Länsstyrelsen i Skåne, Skånetrafiken, Region Skåne & Trafikverket (2010). *Stationsnära läge.* Tillgänglig: http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/sv/publikationer/2010/Stationsnara_rapport_webb.pdf [2013-08-12]

Nationalencyklopedin, NE (2013) *Sökord: identitet.* Tillgänglig: http://www.ne.se/lang/identitet/209860 [2013-08-12]

Ottosson, M. & Ottosson, Å. (2006). *Naturen som kraftkälla Om hur och varför naturen påverkar hälsan*. Stockholm: Naturvårdsverkets förlag. Tillgänglig: http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-8252-3.pdf

Nordfjell, U. (2008). *12 trädgårdar av Ulf Nordfjell.* 2.ed. Stockholm: Prisma.

Olsson, S., Larberg, V. & Svensson, A. (u.å.) *Identitet och upplevelse.* Göteborgs stad social förvaltning. Tillgänglig: http://www.kunskapsmatris-s2020.se/identitet-och-upplevelse/ [2013-02-25]

Persson, L. (2013). *Inspirationsdagen för företagare, Åstorps kommun.* [PowerPoint-presentation]. Tillgänglig: http://www.astorp.se/ovrigt/nyhetsarkivet/nyheter2011/inspirationsdagenforforetagareendeliarbetetkringutvecklingenavastorp.5.287bab8413ae1537ce580003966.html [2013-03-16]

SCB (2013). F*olkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2012 och befolkningsförändringar 2012.* Tillgänglig: http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____350652.aspx [2013-03-16]

Schylberg, K. (2008) *Planindikatorer för effektiv markanvändning i stationsnära områden*. lic.-avh. Luleå tekniska universitet. Tillgänglig: http://epubl.ltu.se/1402-1757/2008/21/LTU-LIC-0821-SE.pdf [2013-08-16]

Skåne NordVäst (2012). *Skåne Nordvästs verksamhetsplan 2012-2014.* Tillgänglig: http://skanenordvast.dev.pyramid.se/wp-content/uploads/2013/03/Verksamhetsplan_SkNv_2012-2014_antagen_20120601.pdf [2013-08-16]

Skåne NordVäst (2013). *Grönstrukturstrategi för Skåne Nordvästgemensam utvecklingsstrategi för Skåne Nordvästs elva kommuner* (Remiss augusti 2013).

Skånetrafiken (u.å.). *Reseplaneraren.* Tillgänglig: http://www.reseplaneraren.skanetrafiken.se/querypage_adv.aspx [2013-02-25]

SKL (Sveriges kommuner och landsting) & Trafikverket (2010). *Gcm-handbok Utformning, drift och underhåll med gång-, cykel- och mopedtrafik i fokus.* Stockholm: Sveriges kommuner och landsting. Tillgänglig: http://www.trafikverket.se/PageFiles/35571/gcm_handbok.pdf [2013-08-16]

Tornberg, E. (2008) *Gestaltningsprogram i stadsutvecklingsprojekt.* lic.-avh. Stockholm: Arkitekturskolan, Kungliga Tekniska högskolan.

Vikström, E. (1991) *Platsen, bruket och samhället: tätortsbildning och arkitektur 1860-1970.* Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning.

Åstorps kommun, byggnadsnämnden (2000). *Idéutkast till ”Centrumplan” för Åstorps kommun.* Tillgänglig: http://www.astorp.se/download/18.2782f8e0139738e13f180001875/Id%C3%A9utkastcentrumplan.pdf [2013-08-16]

Åstorps kommun (2011). *Grönstrukturplan för Åstorps kommuns samhällen.*Tillgänglig: http://www.astorp.se/download/18.53ab5074132d350e65f80001317/gr%C3%B6nstrukturplanantagande.pdf [2013-08-16]

Åstorps kommun (2012a) *Vision och mål för Åstorps kommun, kommunens vision, fokusområden och mål med perspektiv på år 2020.* (Dnr 2012/171). Tillgänglig: http://www.astorp.se/download/18.287bab8413ae1537ce580001667/Vision+och+m%C3%A5l+2020+-+Till+KF.pdf [2013-08-16]

Åstorps kommun (2012b). *Översiktsplan 2012 Åstorps kommun.* Tillgänglig: http://www.astorp.se/download/18.287bab8413ae1537ce580003217/%C3%96versiktsplan+2012.pdf [2013-08-16]

bildkällor

Där inget annat anges är bilderna tagna eller gjorda av författaren.

Övrigt bildmaterial:

Ortofoto, ss. 7, 43, 51, 59. Publicerad med tillstånd från Åstorps kommun.

Karta, s. 15. Publicerad med tillstånd från Åstorps hembygdsförening.

Historisk fotografier, ss. 15,16,17,18. Publicerad med tillstånd från Åstorps hembygdsförening.

Grundkarta från Åstorps kommun.

Produktbilder s. 76. Publicerade med tillstånd från Byarum, Vestre och Hags.